

15—

A Coruña.

Unha idea
de acción.

—19

Reflexionar
Ordenar
Recuperar
Coidar
Aproveitar
Intervir
Organizar
Resolver
Construir

A Coruña

Este é
un libro
para
ler en
infinitivo

Do lat. infinitivus. m. Gram.
Forma que dá nome ao verbo
e que en galego pode termi-
nar en -ar -er [e] ou -ir e pode
tamén conxugarse e que non
expresa tempo senón só a
idea de acción ou estado de
maneira abstracta e pode fun-
cionar como verbo ou como
nome.

Rexenerar

Habitar

Conectar

A Coruña

Índice

Gobernar.

- 8. Xulio Ferreiro, Alcalde da Coruña.
- 10. Xiao Varela Gómez. Concelleiro de Rexeneración Urbana e Dereito á Vivenda.
- 12. Jorge Cao Abad. Director de Área de Espazo Público e Equipamentos
- 13. Hipólito Pérez Novo. Director de Área de Rexeneración Urbana.
- 14. Construir.
Unha cidade en movemento.
- 15. Propoñer.
Cinco criterios para un novo urbanismo.
- 24. Reflexionar. Primeiro.
- 28. Ordenar. Prioridades.
- 32. Recuperar. O Interese Xeral.
- 36. Coidar. A vida digna.
- 40. Aproveitar. O proveitable.

Rexenerar.

- 46. Intervir. (Intervencións do visor)
- 64. Organizar. O día a día.
Rexenerar A Coruña a través do PXOM.
- 68. Resolver. Os problemas do pasado.
Rexenerar A Coruña a través de solucións.
- 74. Participar. Nas decisións.
Rexenerar A Coruña para facela máis próxima.

Habitar.

- 84. Integrar. A cidadanía na súa contorna.
A vivenda digna como dereito básico.

Conectar.

- 90. Xoan Mosquera. Asesor Técnico na Concellaría de Rexeneración Urbana e Dereito á Vivenda.
 - 98. Atopar uns cos outros
Dereito á conexión. Dereito a non vivir illado.
 - 102. Compoñer. O Paseo en San Amaro e Pelamios.
 - 104. Abrir. A cidade ao Porto.
 - 106. Amabilizar. Os entornos hospitalarios.
 - 108. Estar. Na Estación Intermodal.
 - 110. Revitalizar. O Castro de Elviña.
 - 112. Intensificar. O Parque de Santa Margarita.
 - 114. Relacionar. O mercado de San Agustín e a Praza de Pontevedra.
 - 116. Comunicar. O Parque de Eirís.
 - 118. Crear. A Cidade Deportiva de Riazor.
 - 120. Reformular. As liñas estruturantes.
 - 122. Mellorar. As liñas transversais.
 - 124. Confeccionar. As liñas capilares.
 - 126. Mirar. Desde balcóns xeográficos.
-

Gobernar.

Unha cidade para toda a ciudadanía

Interactuar. Cidadán e cidade.

‘Hoxe vestín a Cidade
como todos os días
e saín polas rúas
procurando un abrigo.’

Os versos da nosa querida Luísa Villalta reflexan estupendamente o concepto que moitos veciños e veciñas temos da Coruña. Aínda que durante as últimas décadas, a presión e a depredación urbanística deixou numerosos esqueletes á vista, a nosa foi, dende os seus cimentos, unha cidade coidadora, un porto refuxio. Estes últimos catro anos o goberno local apostou por devolverlle á cidadanía o abrigo da Coruña. Para iso era preciso, ante todo, desenvolver políticas baseadas no dereito de todas as persoas á cidade, a interactuar con ela, así como poñer en marcha liñas de actuación que garantan o acceso de toda a poboación a unha vivenda digna. Iso foi o que nos moveu a crear unha concellería de Rexeneración Urbana que tiña a encomenda de actuar de forma transversal coas distintas áreas de goberno, xa que o urbanismo non pode entenderse se non se move por principios de redistribución da xustiza social, sen non se diseña dende a accesibilidade e se non ten en conta a perspectiva de xénero e a sostibilidade.

Ante ti tes agora un compendio das actuacións máis destacadas que, neste ámbito, se desenvolveron ao longo de catro anos. Pode parecer pouco ou moito, suficiente ou non. Non obstante, todas as accións levadas a cabo eran precisas e demandadas, algunhas dende hai décadas. Equilibrar a balanza entre o centro e a periferia, dotando a moitos de servizos de subsolo que non posuían

en pleno século XXI, reurbanizar grandes zonas da cidade seguindo principios de accesibilidade, favorecendo o tránsito peonil e reordenando os espazos para o vehículo privado e recuperar e protexer elementos arquitectónicos que forman parte da memoria dos barrios foron algunhas das intervencións abordadas. Manter e devolver o esplendor e a seguridade aos grandes equipamentos públicos foi outro alicerce da acción de goberno, na que destaca, por exemplo, o cambio de cubertas do estadio de Riazor.

A rexeneración tamén consistiu en dar solución a problemas urbanísticos enquistados dende hai anos, conflitos que atraparon a moitas familias coruñesas durante décadas. Sabendo que queda moito por facer para poder restituír o dano causado, foi neste mandato no que se logrou entregar as primeiras de licenzas de ocupación á veciñanza do Ofimático. Foi tamén este o tempo no que se puxo fin ao conflito do edificio Conde de Fenosa, evitando a creba do Concello, xa que a súa demolición tería un custo para as arcas públicas superior aos 60 millóns de euros.

A protección dos terreos do porto, da Cidade Vella, a compra de terreos para destinar a vivenda social. Das cousas que se fixeron ningunha foi superflua. Ao cabo, tratamos de facer que A Coruña volveuse ser o abrigo da súa cidadanía.

Xulio Ferreiro.
Alcalde da Coruña.

Arranxar.

Os problemas herdados.

Xiao Varela Gómez.
Concelleiro de
Rexeneración Urbana e
Dereito á Vivenda.

A Coruña construíuse a lume lento durante séculos, pero transformouse máis nas últimas décadas que en toda a súa anterior historia.

Os grandes procesos inmobiliarios e as grandes infraestruturas teñen mudado esta cidade dunha maneira descontrolada e moitas veces nociva, por iso hai catro anos pensamos que chegara o tempo da rexeneración urbana e niso nos aplicamos, en mellorar o construído e solucionar os problemas herdados, ao tempo que programábamos o futuro da Coruña.

E fixémoslo tentando contar con tódalas voces, especialmente coas máis débiles, porque pensamos que a cidade é un organismo vivo que debe ser participado por todas as persoas que a habitan. Porque avogamos pola construción colectiva da cidade, loitamos para pasar dun urbanismo vertical, manexado por uns poucos, a un urbanismo horizontal que respondera aos intereses da cidadanía. Porque foi a vontade popular a que mudou a folla de ruta que se deseñara para os peiraos interiores da cidade cos convenios do 2004: 4.000 vivendas de luxo, hoteis e centros comerciais aos que a cidade dixo non, dándonos pé a abrir un futuro distinto para eses terreos para o que organizamos un foro de investigación chamado Tecendo Litoral que deu pé a un concurso público coa participación de multitude de axentes que culminou cunha valoración cidadá. Esperamos que as súas conclusións públicas podan ser de utilidade ás xeracións vindeiras.

Como no Porto, poñer en orde o urbanismo foi un dos nosos cometidos principais, desbloquear o drama

social do Ofimático ou dar solución ao conflito xerado pola licenza ilegal do edificio Conde de Fenosa, concedida no ano 1997 e que podía ter suposto a bancarrota do Concello. Foi este un mandato onde puxemos freo a outras operacións urbanísticas especulativas na cidade, especialmente no borde litoral, como os edificios previstos sobre as murallas históricas da Maestranza, as torres das Percebeiras, os bloques dos estaleiros Valiña na praia de Oza, ou os desenvolvementos das Xubias, entre outros. No mesmo bordo litoral e en defensa do público, paralizamos a venda e privatización dos terreos da Solana, que recuperarán a natureza pública que sempre tiveron até o ano 2013. Defendemos o noso litoral dende o Concello e no Consello de administración da Autoridade Portuaria da Coruña, onde tiven a responsabilidade e a honra de representar á cidade.

Este traballo invisible para protexer o noso territorio estivo acompañado por máis de 600 intervencións en toda a cidade, dirixidas a resolver as demandas históricas dos barrios, superando as desigualdades territoriais mediante a transformación do espazo público. Dende Palavea Vella a Nostrián, pasando pola praza de San Pablo, ou a da Tolerancia, tentamos abordar moitas das intervencións pendentes durante décadas, como as obras de saneamento que posibilitaron a eliminación dos verquidos á ría, ou multitude de intervencións de accesibilidade que impedían o uso libre e seguro

do espazo público. Nesta liña estamos especialmente orgullosos de ter actuado nas realidades máis invisibles da cidade, como os núcleos históricos, nos que melloramos as condicións de urbanización, ou os asentamentos precarios como o do Campanario, no que os máis dos 100 nenos que o habitan teñen por fin un parque infantil, saneamento público e un centro cívico do que esperamos que gocen no futuro. Ese traballo nos asentamentos precarios realizouse a través do Plan de Acceso a un Hábitat Digno, que posibilitou que moitas familias desta cidade pasaran de vivir entre o lixo a ter unha vida digna. A pesar dese e outros logros, como a adquisición de propiedades para a construción de vivenda pública, como a de Marqués de Pontejos ou Panadeiras, o traballo feito en materia de vivenda non foi suficiente, o concurso de compra de vivenda non funcionou e foi imposible aprobar o Plan de vivenda presentado en EMVSA na metade do mandato. Esperamos que as bases para o banco de aluguer aprobadas ao final de este mandato podan ter unha repercusión positiva para a cidade nun futuro inmediato.

E tocamos esta melodía ao mesmo tempo que escribíamos a partitura. Este documento incorpora no seu epílogo o plan dunha rede de espazos públicos de conectividade, un documento estratéxico que serviu de guía para as nosas intervencións na cidade.

O obxectivo de esta memoria de mandato é o de recoller o

traballo feito durante estes catro últimos anos na Área de Rexeneración Urbana e Dereito á Vivenda. Fixémolo por transparencia, como exercicio de rendemento de contas á cidadanía, para deixar constancia do feito e das razóns que nos levaron a facelo.

Este traballo fíxose dende a transversalidade, colaborando co resto das concellarías e apoiándoas dende as nosas competencias e capacidades; o traballo nos asentamentos precarios xunto a Silvia Cameán, o desenvolvemento das infraestruturas sociais a carón de Claudia Delso, a eliminación dos verquidos á ría xunto a María García, a nova cuberta do estadio de Riazor con Jose Manuel Sande, os proxectos de obra dos Mercados con Alberto Lema ou a ampliación da rede ciclable con Daniel Díaz, son algúns exemplos desta filosofía de traballo.

Esta publicación amosa o esforzo de moitas persoas deste Concello, dende o funcionamento até as empresas pasando por todas as persoas (organizadas ou non) que aportaron as súas críticas, desexos, suxestións e expectativas. A todas elas quero agradecerlles a súa implicación, tentamos estar á súa altura.

Foi un privilexio e un pracer traballar estes últimos anos para a que a cidade onde me criei e onde vive a xente que quero fora un lugar máis xusto.

Grazas.

Para aquelxs que pensen que a arquitectura son decisións, o traballo dun director de área con competencias en espazos públicos é unha extraordinaria oportunidade para o exercicio da mesma. Esta foi a principal motivación profesional que me levou a asumir este reto.

Jorge Cao Abad.
Director de Área de
Espazo Público e
Equipamentos.

Obxectivar dito traballo comporta unha gran dificultade cando o resultado é ademais de cuantitativo sobre todo cualitativo, e polo tanto difícil de explicar en poucas liñas. Para poder facelo creo que a comparación co labor editorial pode ser de utilidade para entender metodoloxía de acción que estivo presente de principio a fin durante estes tres anos e medio.

Comparar o traballo dunha dirección de área que abarca o espazo público e os equipamentos máis sociais, co traballo dun editor-xefe reduciría moito a envergadura e complexidade do seu cometido, pero neste caso creo que ilustra un dos elementos mais diferenzadores e substanciais que marcaron o traballo desenvolvido.

A nosa liña editorial veu marcada, por unha banda, polo tipo de obra no espazo público, e por outra banda, pola recuperación e reformulación dos equipamentos de marcado carácter comunitario. En ambos os dous casos, a produtividade social foi un factor decisivo

na escolla. Isto é, ampliar a avaliación da eficacia ás repercusións das actuacións na cohesión social e na inclusión. O urbanismo de conectividade, e os TEUs son exemplos ilustrativos do xénero das actuacións. No primeiro caso, sirva o Camiño do Vixía como paradigma, conectar comporta aproximar dereitos, multiplicar as posibilidades de relacionarnos con outros que antes estaban lonxe; no segundo caso, como no Faro de Oza, eses novos equipamentos abertos e accesibles son entendidos como infraestruturas sociais ao servizo da cidadanía, espazos públicos para o intercambio e o lecer. En definitiva, tecer comunidade.

As probabilidades de éxito son maiores se partimos do entendemento da arquitectura e o deseño da cidade como algo colectivo. Foi fundamental a escoita dos diferentes axentes formais e informais presentes na cidade dos que en moitos casos partiu a iniciativa. Pero tamén foi clave a aportación do coñecemento que xs técnicxs municipais

atesouran froito da súa vasta experiencia e dedicación. Ademais, o noso labor de selección estendeuse ás asistencias técnicas. A convocatoria aberta a participar nos proxectos municipais a través da bolsa de profesionais convocada por EMVSA fixo emerxer unha enorme e útil base de datos de profesionais que, a través dos seus portfolios, permitiunos emparellar con moitas garantías de éxito, encargo e redactorxs. A todxs elxs: axentes, técnicos e asistencias, quero expresarlles o meu agradecemento por ter contribuído a enriquecer os diferentes proxectos e obras, ademais de saber entender e respectar a nosa particular visión e metodoloxía.

Froito do intenso traballo quedan moitos exemplos construídos e moitos outros proxectados, e que espere-mos velos materializados en breve. Creo que o conxunto é coherente con un modelo de cidade responsable e consciente dos retos aos que se enfrontan as cidades no presente século.

Hipólito Pérez Novo.
Director de Área de
Rexeneración Urbana.

O modelo de cidade definido no vixente Plan xeral de ordenación municipal da Coruña, aprobado definitivamente pola Xunta de Galicia no ano 2013, segue en esencia o modelo establecido no anterior Plan xeral do ano 1998 que foi elaborado no marco da lexislación de “liberalización” do solo e nun contexto socioeconómico e político diferente que facilitou a expansión da burbulla inmobiliaria e o predominio da especulación inmobiliaria por encima de calquera outra consideración.

A pesares das bondades da memoria e dos estudos e análises complementarios que foron realizados durante a tramitación do Plan do 2013, o certo é que en grande medida a ordenación urbanística establecida no Plan vixente segue sendo herdeira directa do anterior Plan xeral do 1998 e, por conseguinte, segue a manter no esencial o mesmo modelo obsoleto que non da resposta acaída aos problemas da cidade: a sobredensificación e os desequilibrios entre os distintos barrios da cidade, os problemas de mobilidade e accesibilidade, a non adaptación ao cambio climático e a transición ecolóxica (especialmente evidente no borde litoral), a expansión incontrolada da urbanización en detrimento da rexeneración urbana e da rehabilitación do patrimonio

construído, a privatización de espazos públicos que se prevé desafectar, etc.

Un exemplo paradigmático é a previsión da expansión urbana incontrolada mantendo a clasificación de solos urbanizables para crear novos núcleos-dormitorios en lugares afastados da cidade existente, cun alto impacto territorial e ambiental e/ou afectados polos riscos tecnolóxicos; herdados do anterior Plan xeral e que nunca foron urbanizados.

Outro exemplo é a recualificación urbanística dos espazos portuarios que se prevén desafectar do dominio público para poder ser alleados pola Autoridade Portuaria obtendo as maiores plusvalías posibles, en contradición co mandato establecido no artigo 47 da Constitución.

Nas denominadas “áreas de planeamento incorporado” optouse por incorporar parcialmente ou integramente, segundo o caso, a ordenación urbanística que se establecía no anterior Plan xeral do 1998, coa particularidade de que en varios polígonos se excederon sobradamente os límites de edificabilidade residencial establecidos na lexislación urbanística de aplicación.

O Plan xeral mantén os aproveitamentos urbanísti-

cos pendentes de materializar que proceden da mala xestión municipal e que se pretenden facer efectivos con cargo ao 10% do aproveitamento correspondente ao municipio, en detrimento do mandato constitucional de participación da comunidade nas plusvalías urbanísticas. Unha técnica urbanística que prevé re-implantar a recentísima Lei de 1/2019, de rehabilitación e de rexeneración e renovación urbanas de Galicia, sen ter en conta a negativa experiencia obtida durante o tempo en que se puxo en práctica, nin o elevado custo que supuxo para o erario municipal que, en última instancia, sosteñen todas as veciñas.

A acción do goberno municipal durante os últimos catro anos estivo encamiñada, entre outras cousas, a mitigar no posible as consecuencia máis negativas e máis inmediatas que poderían comprometer o futuro da cidade.

Foron promovidas varias modificacións puntuais do Plan xeral que só podían prosperar se obtiñan o necesario consenso da maioría absoluta da Corporación. Así, por exemplo, foi aprobada polo Pleno a modificación do Plan que afecta aos terreos da “Solana” coa finalidade de recuperar o seu carácter público ao servizo do conxunto da cidadanía;

a modificación do Plan dirixida a protexer e poñer en valor o patrimonio histórico e cultural, incorporando ao catálogo novos elementos patrimoniais merecedores de seren conservados para as xeracións futuras; ou varias modificacións para executar as sentenzas xudiciais firmes que anularon distintas determinacións do Plan xeral de ordenación municipal do 2013, que afectan principalmente a ordenación de varios polígonos de solo urbano non consolidado.

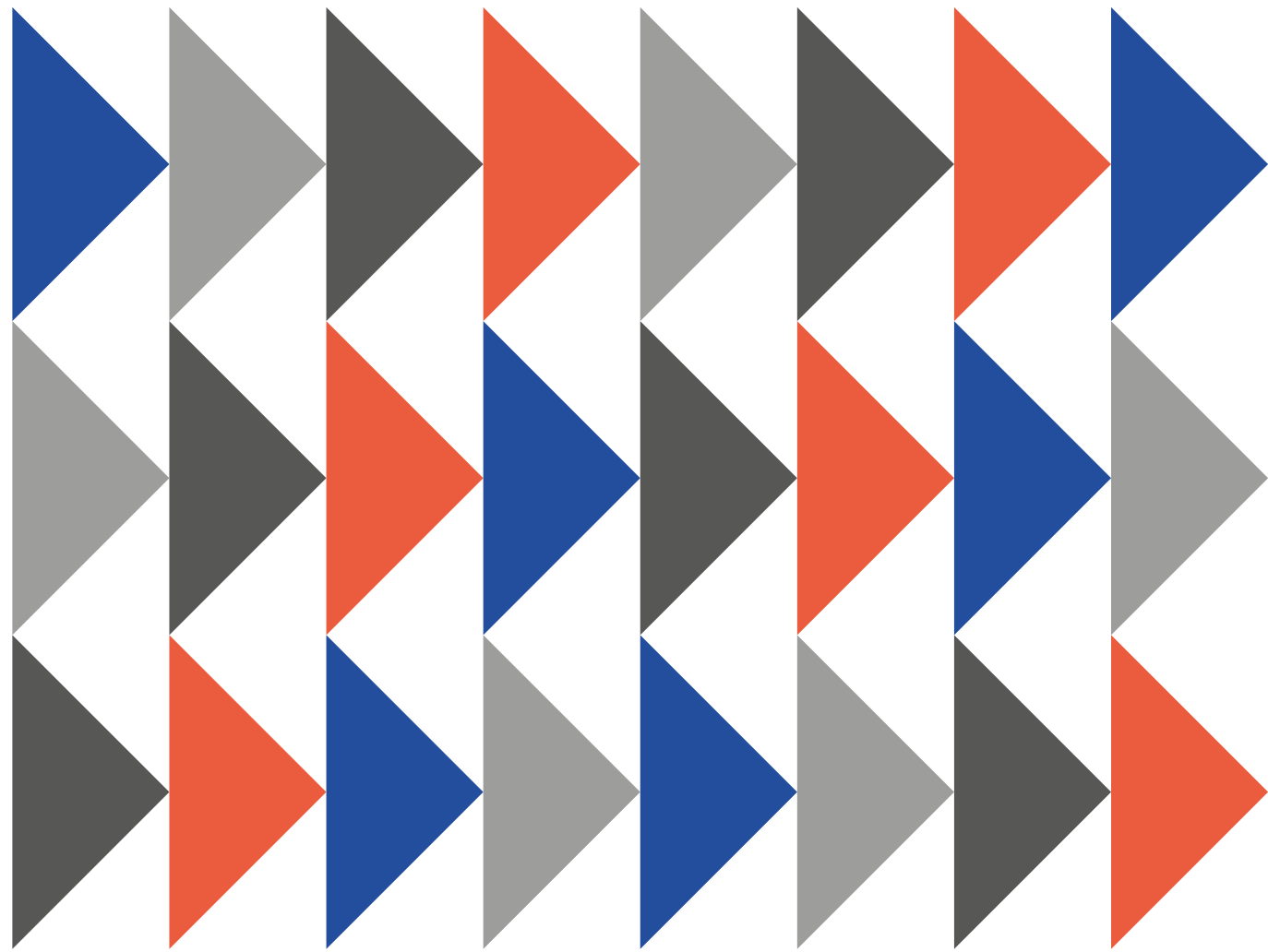
As contradicións, indeterminacións e lagoas contidas no Plan xeral se resolveron aplicando as regras de interpretación establecidas no Código Civil. Así, por exemplo, ás dúbidas interpretativas sobre o cómputo de edificabilidade residencial se resolveron aplicando os límites de sustentabilidade establecidos pola lexislación urbanística, terminando con erróneas interpretacións do pasado.

Nos próximos anos será inevitable seguir abordando novas modificacións do Plan xeral para mitigar os efectos máis perniciosos dun modelo territorial e urbanístico que xa quedou obsoleto desde o mesmo momento en que foi aprobado no 2013 para dar resposta adecuada aos retos de futuro da cidade da Coruña.

Construir.

Unha cidade en

movemento.

A Coruña é unha cidade de movemento, como o foi sempre, e por iso é un lugar utilizado, habitado, desfrutado. O Goberno local resultado das eleccións de maio de 2015 quixo empurrar esa tendencia cunha visión renovada: a da rexeneración da cidade. O que precisa este territorio, as persoas que nel viven e os seus espazos públicos é, a día de hoxe, a súa reutilización a través da reflexión, do estudo e da análise.

A cidade precisaba liberar o seu futuro de hipotecas e poñer o contador a cero. Sobre a mesa soltáronse os lastres do pasado para volver a pensar con liberdade os espazos e poñelos en conexión o que resulta nunha cidade máis habitable, cómoda e transitable.

Activar. Máis cos mesmos recursos.

Para pór en práctica a renovación da cidade a Concellaría de Rexeneración Urbana e Dereito á Vivenda concibiuse como unha área cunha visión holística e complexa de todo o que sucede na Coruña para dar así solucións útiles e completas. Unha Concellaría na que foi evidente, no labor do día a día, a carencia de persoal propiciada polas limitacións do Goberno do Estado para contratar funcionarios dende o comezo da crise económica pero que, dentro dunha nova organización, foi quen de optimizar os recursos para poder facer o máximo posible con eles.

En total, máis dun centenar de contactos, entre reunións, chamadas ou encontros, cos residentes para traducir as súas demandas, algunhas históricas, en actuacións.

Rexeneración Urbana é unha área transversal, que nestes catro anos de mandato mantivo relacións estreitas e produtivas con todas as concellarías, dando soporte, intercambiando ideas e poñéndolas en práctica, pero tamén tivo que tratar, negociar e acordar diversos asuntos, algúns de moita transcendencia para a cidade, con outras Administracións Públicas. Na maior parte, eran temas herdados, que viñan de moi lonxe e que supoñían retomar convenios, acordos ou ideas de hai décadas. O debate, vivo e produtivo en moitos casos, foi bastante habitual nestes anos de Go-

berno municipal. Cun coñecemento moi profundo da problemática, a incorporación de distintas sensibilidades nestas conversas foi unha das consecuencias máis visibles. O Estado e a Comunidade Autónoma foron os principais interlocutores, como titulares de espazos físicos ou con competencias na Coruña e o Concello, a través da concellaría, estivo nos lugares de encontro con estas institucións para defender os intereses da cidade dun xeito firme e sensato. Foron, ademais, constantes os contactos cos veciños, cos protagonistas do que se impulsa dende o departamento.

Mesmo

persoal.

Diferentes

resultados.

Permisos

+44,8%

Comunicacións

+31,7%

A área tamén fixo un labor coidados de impulso, de control e de xestión en favor da equidade, como, por exemplo, na concesión de licencias.

As promotoras están a realizar unha adaptación e entendemento dos criterios que marca o novo PXOM de xeito que as actuacións urbanísticas que se derivan son máis respectuosas co entorno e co interese xeral. En canto ao número, a estatística é clara: o aumento na concesión de permisos urbanísticos é notable no mandato, chegando case a duplicar os datos do anterior, con case mil licenzas de obras ao ano. Esta liña de traballo que está a seguir a Concellaría tradúcese nun aumento da actividade económica do sector e dun control municipal máis integrado na acción. Este ámbito, como consecuencia da explosión da burbulla inmobiliaria, rexistrou unha baixada nas previsións e execucións de novas edificacións, pero aumentaron os permisos para reformar

ou rehabilitar os inmobles existentes. Aínda así, nos últimos meses obsérvase unha tendencia de suba das solicitudes de licenza para novas construcións.

Ao longo destes catro anos incrementouse tamén o número de expedientes tramitados de apertura de establecementos para o exercicio de actividades económicas, especialmente no sector da hostalería e do comercio.

A través dunha instrución específica, a área presta unha atención prioritaria á concesión de licenzas que melloran a accesibilidade da cidadanía, por exemplo, de instalación de ascensores ou de reformas nos portais dos edificios para evitar as escaleiras que dificultan a mobilidade de moitas persoas na súa propia casa.

Durante este mandato reorganizouse o Servizo de Intervención da Edificación e Disciplina Urbanística que resultou nun aumento do número de expedientes tramitados ao tempo que diminuíron os tempos de tramitación.

A propiedade privada contén un deber intrínseco de conservación e coidado e neste mandato a Concellaría fixo un labor de control e vixilancia para o seu cumprimento.

A crise económica paralizou numerosas obras de construción de novas edificacións que deron lugar aos 'cadáveres' da burbulla inmobiliaria e tamén propiciou o abandono doutros edificios de alto interese patrimonial nunha situación de expectativa, por parte da propiedade, a un momento de novo ciclo especulativo. Despois do tempo legal de agarda para que se retomen as obras, a área declarou caducados os permisos dos 16 edificios inacabados que rexistraba a cidade a metade do 2015 e arrancou en 15 dos casos

o proceso de reposición da legalidade, isto é, a obriga a adaptar o proxecto ao plan xeral vixente.

Neste mandato aprobouse o Plan de Inspección Urbanística, o primeiro aprobado no Concello da Coruña, co obxecto de determinar as actuacións prioritarias de control coa finalidade última de mellorar a calidade e a eficacia da disciplina urbanística ao servizo da cidadanía e garantir a obxectividade e a imparcialidade.

A mala xestión do urbanismo de mandatos anteriores volveu en forma de sentenzas xudiciais que anulaban varias licenzas concedidas. En execución das mesmas, o Concello ten a obriga de afrontar a demolición das edificacións

realizadas ao abeiro dos permisos anulados, con graves consecuencias para o erario público que sostén toda a cidadanía, e tamén debe facer fronte ás eventuais indemnizacións derivadas das numerosas e cuantiosas reclamacións de responsabilidade patrimonial. Entre os casos máis graves, pola súa transcendencia económica e polo elevado número de familias afectadas, é o edificio Conde de Fenosa, na que o Goberno local propiciou unha solución a través da arbitrase que xa está ratificada polo Tribunal Superior de Xustiza de Galicia (TSXG) e que evitará dramáticas consecuencias para as arcas e os servizos públicos cifradas en 60 millóns de euros de indemnización, cuxo pago tería suposto a bancarrota Municipal.

2015.
16 edificios inacabados.

2017 — 2019.
109 procesos de reposición de legalidade.

2015 — 2018.
41 licenzas declaradas caducadas.

+19,9%
incremento
expedientes

Propoñer.

Cinco criterios para un urbanismo inédito.

A Concellaría de Rexeneración Urbana propón outro modelo de facer cidade a través dun urbanismo de conectividade baseado na potencialidade das infraestruturas viarias: sendas, camiños, rúas, etc, pois son estas as que permiten conectar ás persoas cos equipamentos públicos, cos servizos, os seus barrios co resto da cidade, ampliando deste xeito as posibilidades e contribuíndo a reverter as desigualdades presentes na cidade que herdamos.

Hai moitos exemplos desenvolvidos nestes catro anos que ilustran este urbanismo de conectividade: a recuperación dunha senda peonil que unía un núcleo tradicional cun espazo natural que amplía de novo posibilidades desa zona co seu entorno; as pequenas intervencións que rachan barreiras e multiplican as relacións entre a veciñanza dun barrio e o resto da cidade modificando a experiencia cotiá ou as peonalizacións que reforzan os percorridos históricos que seguen vixentes pola súa natureza estrutural dentro do barrio e dignifican os percorridos diarios da veciñanza.

Trátase dun urbanismo que traballa coamabilidade, pero non entendendo esta como o estritamente funcional senón preocupándose polo modo en que os movementos se producen e as repercusións que estes van ter nas relacións entre as persoas, os equipamentos e o espazo público. Trátase na meirande parte dos casos de pequenas actuacións de microciruxía, pequenas en custo ou superficie afectada pero con alto impacto e efectividade no que supón para a veciñanza. A cidadanía ten que ter o dereito a atoparse entre si, de atopar o que precisa, entendendo que esta conectividade que se favorece é sinónimo de veciñanza, de non vivir illado.

Reflexionar. Primeiro.

1

A Coruña ten unha idea de futuro

A cidade reciclouse a través da reutilización do coñecemento e a experiencia, de non desbotar ningunha idea pasada pero adaptando os proxectos a novos xeitos de pensar e actuar.

O cambio que se pretendía dar nesta área para facer dela un lugar para repensar e rexenerar non podía supoñer a paralización do propio departamento e, polo tanto, da cidade. Por esta razón, o primeiro obxectivo de actuación foi pensar e reordenar os proxectos, os encargos ou o propio traballo diario.

Rexeneración Urbana aplicouse no estudo das decisións que estaban sobre a mesa no 2015. Foi un traballo feito a conciencia, con reflexión e coidado, e, coa idea inicial de non desbotar nada inicialmente pero si aplicar novos xeitos de pensar e actuar e que estes foran visibles e perceptibles. Os proxectos e procede-

mentos xa iniciados tiveron que adaptarse aos criterios e fundamentos da nova área.

Así, moitos dos plans xa en proceso ou a piques de empezar, foron postos en marcha tal e como estaban; outros foron modificados pero aproveitando todo o que se consideraba positivo deles e, os menos, foron desbotados por completo.

A cidade ten unha oportunidade única de recuperar a súa relación co mar coa liberación dos actuais peiraos portuarios. Un proceso no que o Concello acompañou á veciñanza, lexítima dona dos terreos, a través do Foro Tecendo Litoral e a votación dos proxectos gañadores do concurso de ideas para a fachada marítima.

Reconquistar o bordo litoral

Mobilización 'Gañemos o Porto'

Foro Tecendo Litoral

Porsuporto

Ciudad Puerto

Porto Metropolitano

NósFíos

Growing Together

A Coruña ten que determinar como será o seu bordo litoral nos próximos anos e a Concellaría, xunto coa de Participación e Innovación Democrática, creou un proceso de construción colectiva para informar e escoitar á cidadanía. Primeiro, o Foro Tecendo Litoral puxo sobre a mesa experiencias similares para acadar un decálogo de condicións para deseñar a fronte marítima coruñesa. O concurso de ideas, da man de profesionais, tivo no xurado e no comité asesor a presenza de diversos sectores da veciñanza e, unha vez rematada a selección, a exposición na rúa posibilitou o mellor coñecemento da proposta municipal para os peiraos portuarios. O futuro do Porto pode construírse en conxunto. O horizonte é ilusionante, hai que seguir camiñando.

Xurado concurso de ideas

Ordenar. Prioridades.

A Coruña necesita dun cambio

Ordenar as intervencións municipais en función do seu interese público, abordando tódolos proxectos de maneira coordinada, para que os seus resultados teñan efectos multiplicadores.

O traballo da área, dende o proxecto máis cuantioso ou o que abarca unha maior extensión de chan ata o máis pequeno, concíbese dende un punto de vista amplo e a longo prazo. Hai que observar a potencialidade de tomar unha decisión que pode semellar insignificante pero que, á vez, pode supoñer a resolución dun problema moito máis grande. Débese encaixar coa continuidade entre construción e uso. Poñer as luces longas en cada unha das actuacións.

É necesario apostar por unha visión estratéxica de que co mínimo tamaño ten que se acadar a máxima escala. Esta idea posta sobre o papel sería a das obras

de custo axustado pero de alto impacto. Un conxunto enorme de actuacións que, con un orzamento moderado, consegue mellorar a vida dos cidadáns nunha dimensión moito maior.

Existe unha determinación clara de que dende o local, dende a intervención concreta, tense unha capacidade de incisión moi forte

2

As rúas da Cidade Vella son de preferencia peonil dende xuño de 2018. Trátase da primeira parte, a máis simbólica, dun plan de revitalización que se desenvolverá nos próximos anos. Comercio, turismo, patrimonio, vivenda, accesibilidade e coidado da cidadanía compoñen distintas facetas dun proxecto que renovará a zona histórica da cidade.

Revitalizar a Cidade Vella

Rúa Maestranza

Praza de Azcárraga

Cun amplo consenso da veciñanza e doutros sectores implicados, o Concello peonalizou a Cidade Vella como primeiro paso para revitalizar a zona máis antiga da Coruña. O proxecto inclúe a mellora dos espazos libres e das rúas, do acceso ao transporte público ou de diversas partes da economía do barrio: fortalecer a Cidade Vella como un espazo de patrimonio dinámico, herdado e de nova creación; impulsar o comercio para atraer á cidadanía e activar un turismo coidadoso como recoñecemento da concentración patrimonial máis importante da urbe. Unha renovación de xeito integral que será o xerme para outras zonas da cidade que vivirán no futuro procesos semellantes.

Rúa de San Francisco

Recuperar. O interese xeral.

A Coruña, garante do que é de todos

A preocupación pola veciñanza, polo benestar de cada persoa, tradúcese no máximo respecto polo espazo de todos, o que ten que pertencer á cidade por dereito. O privado tense que pensar dende o público.

A Concellería ten moi presente o interese xeral no seu traballo diario e esta máxima vai dende o máis universal, como a preocupación polo problema socio-demográfico, o enerxético ou o cambio climático, até o máis concreto, como a necesidade de marcar uns límites estritos e inamovibles á hora de interpretar e aplicar a lexislación no departamento.

O espazo público, que é gran parte do que xestiona a Concellería, debe ser a principal guía e a súa calidade o obxectivo principal. Todo o que sexa privado ten que acomodarse a esta primeira

premisas, fundamental en calquera intervención física ou medida que se tome.

Trátase de que a Administración Pública sexa garante do que é de todos e o poña por diante o público fronte ao privado.

3

Durmideiras

Santa Lucía

A revitalización dos mercados vai acompañada da integración doutros usos no inmoible, como un centro cívico, unha escola infantil ou un TEU, que achegan vitalidade ao mercado e os reforzan como espazos públicos e ferramentas para a conciliación familiar.

Revivir os mercados

Os mercados son equipamentos exemplares da proximidade, instrumentos para a consecución da vida digna, por favorecer a socialización entre a veciñanza no espazo público, pola inmediata proximidade ás vivendas e por promover unha economía e comercio sustentable. Un servizo que vive unha nova etapa de rexurdimento e mellora.

A revitalización, iniciada e en marcha nos mercados de Monte Alto, Santa Lucía e Durmideiras, é un exemplo claro da aplicación dos novos criterios do Goberno local. É unha medida de mirada longa, que pretende provocar un cambio na economía local a medio prazo. Impulsa un cambio de hábitos de consumo para que sexan máis sostibles, de proximidade e dando opcións para priorizalos sobre as grandes superficies comerciais que supoñen o desprazamento en coche privado. A posibilidade de interrelación e cohesión da veciñanza no propio barrio e a seguridade que transmiten as rúas son outras das vantaxes destas instalacións. Por último, a reciclaxe dos propios edificios, despois da ocultación dos de Elviña e praza de Lugo detrás de superficies comerciais, será o desexable nas estruturas existentes aínda por reformar.

Santa Lucía

Coidar. A vida digna.

A Coruña, sinónimo de calidade de vida

O urbanismo de coidados busca que cada persoa acade unha autonomía plena dentro do conxunto que é a cidade, fomentando a interdependencia das persoas que da forza ao común.

As políticas que se promoven dende a área teñen que ver coa vida digna, con acadar maiores cotas de calidade de vida para toda a cidadanía. A veciñanza debe ter a capacidade de emancipación, de ser máis dona da súa vida e, para facelo, o departamento municipal fala de urbanismo de coidados para compoñer unha cidade que protexe á xente. A cohesión é un dos condicionantes para acadalo e alcánzase, por exemplo, atendendo a todos os barrios por igual, sen facer diferenciacións dende a Administración Local dependendo de onde nazan ou vivan as persoas.

Existe unha antiga educación estendida de que autonomía e interdependencia eran antagónicos e agora estase a demostrar que é todo o contrario. O fomento da primeira favorece mellores

condicións da segunda. O recoñecemento desas conexións entre a veciñanza é un elemento xerador de emancipación.

A área proclámase facilitadora ou promotora da autonomía social, da equidade no conxunto. Se cada persoa ou entidade, é dicir, se de xeito individual ou colectivo, a Administración Pública lle dá ferramentas, ten tamén contempladas as súas condicións para a independencia, polo tanto, para desenvolverse plenamente. Desta maneira, dando fortaleza ao común, ao público, a institución tamén será máis forte.

Coa conciencia de que a planificación urbana e da intervención no espazo público son ferramentas moi poderosas para loitar pola xustiza social.

4

O Concello reformou parques infantís por toda a cidade para garantir que os cativos e cativas poidan xogar dun xeito máis libre e en conexión coa natureza, en espazos acondicionados para todas as idades. A Área deseñou as novas áreas de xogo en colaboración coas familias, pensando tamén nas persoas coidadoras que as utilizan para a reunión e o descanso.

Defender o dereito a xogar na cidade

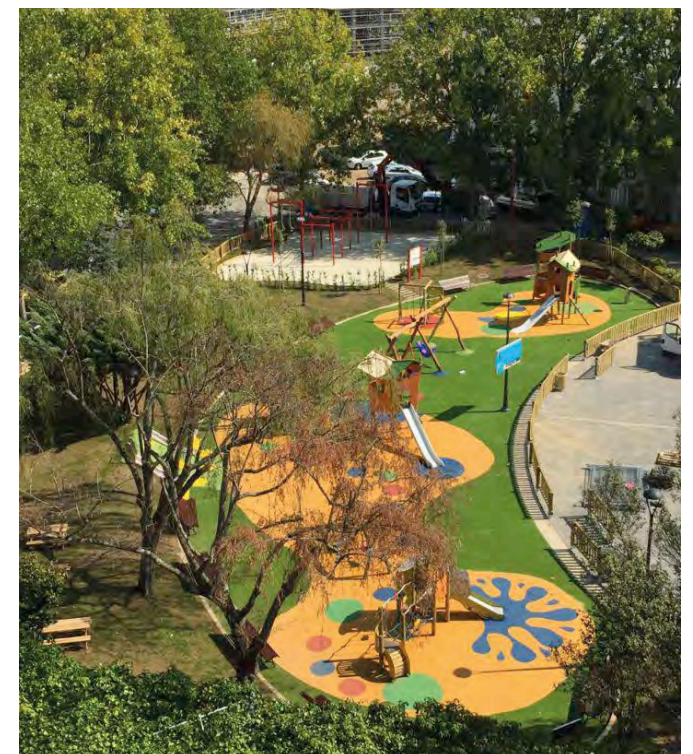

Praza Recife

Praza Isaac Díaz Pardo

Nun só ano, no 2018, renováronse máis de vinte parques infantís no espazo público, así como outros 25 nos centros escolares da cidade. Visma, Elviña, praza de Recife ou a da Tolerancia, que multiplicou por cinco o espazo dedicado aos nenos e nenas, son algunhas das localizacións onde quedou plasmado o modelo municipal para estas áreas: a convivencia entre pequenos e pequenas de distintas idades nun só recinto integrado con lugares de estancia para as familias e mantendo a seguridade da rapazada. Randeeiras, castelos, rocódromos, tirolinas, tobogáns ou estruturas de redes para escaladas nos parques contribúen á defensa do dereito a xogar na infancia.

Praza da Tolerancia

Aproveitar. O aproveitable.

5

A Coruña goza dos seus recursos

O xa feito ou o xa pensado ten un valor de utilización que non se pode desbotar, pero ás veces precisa de ser repensado e redeseñado.

Unha das facetas da sostibilidade é a reciclaxe e no urbanismo tamén debe de ser unha premisa básica: aproveitar o aproveitable, tanto de xeito físico, en actuacións comezadas ou a punto de comezar definidas por outros Gobernos municipais, como de xeito intelectual, en ideas ou proxectos que, aínda que non orixinais, poden ser aproveitados adaptándoos aos novos criterios.

Debe ser excepcional a día de hoxe destruír para volver construír. O sensato é analizar como sacar partido ao xa feito para contribuír ao equilibrio ou redistribución dos recursos e da riqueza en xeral.

A área decidiu investir tempo en pensar e redeseñar porque sempre supón unha mellora en poder aproveitar as estruturas consolidadas. O valor do xa feito é trascendente para a concate nación de consecuencias nos proxectos municipais.

O proxecto desproporcionado e desfasado para xuntar medios de transporte públicos nun mesmo espazo, que arranca no 2006, mudou a unha versión da estación intermodal máis racional e adaptada aos tempos. O Concello aportou unha modificación imprescindible no cambio dos accesos dos autobuses de longo percorrido.

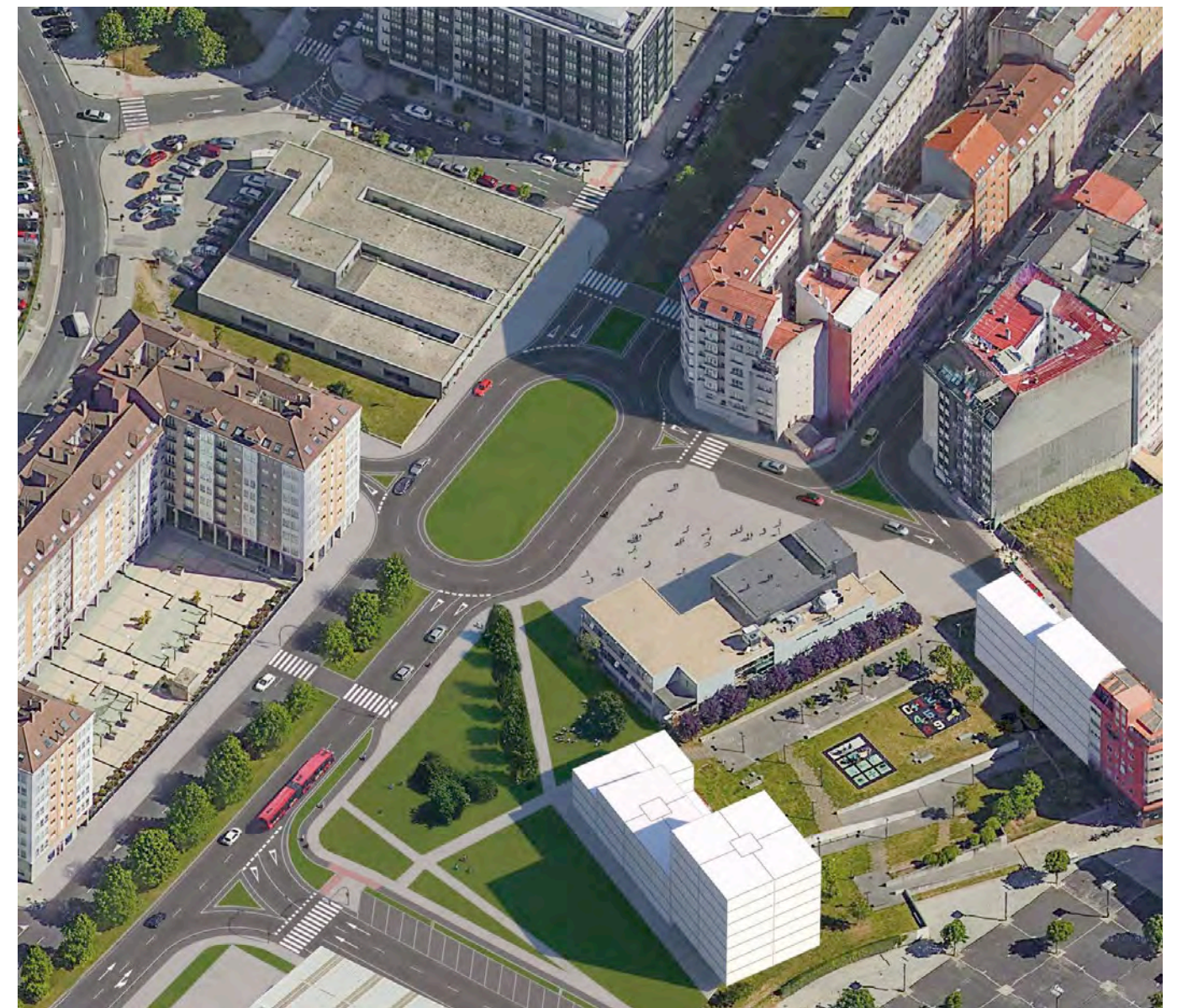
Integrar a estación intermodal na cidade

Conversas coas asociacións veciñais de Elviña

A cidade precisa dunha estación intermodal pero, de acordo con Fomento, o Concello consegue desbotar unha operación de hai máis dunha década, cunha edificabilidade excesiva, e adaptar o espazo ao século XXI. A Área lidera o cambio dos accesos dos autobuses de longo percorrido a San Cristovo a través da avenida de Arteixo, á vez que unha intermodalidade máis

áxil e eficaz co transporte urbano na avenida do Ferrocarril. A da Sardiñeira transfórmase nunha alameda que incorpora un carril bici, conectándose coa avenida de Arteixo a través de desenvolvemento dun polígono urbanístico no Plan Xeral. O novo paseo terá continuidade nunha pasarela sobre a terminal que conectará os barrios.

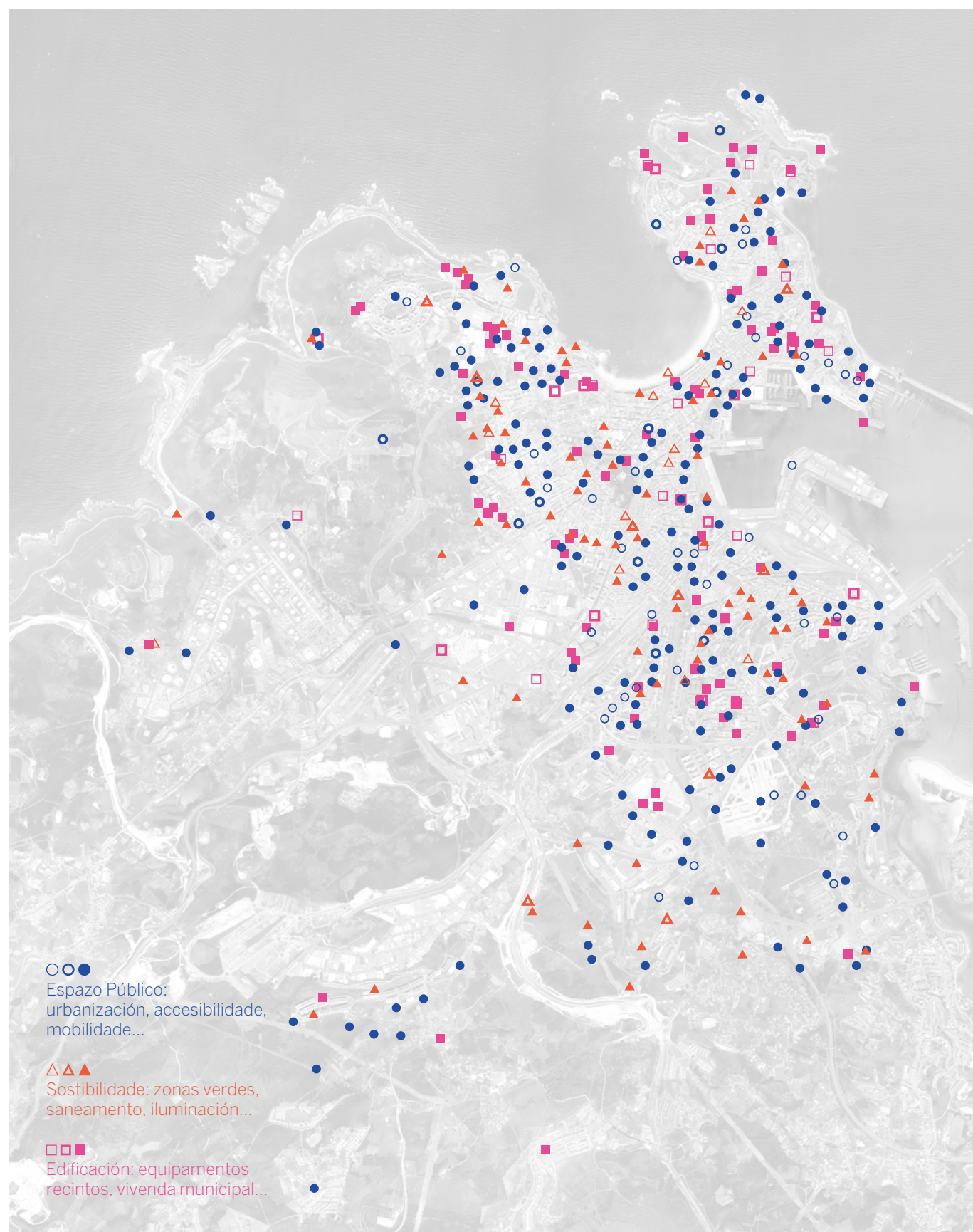

Proposta Intermodal - Sardiñeira

Rexenerar.

Unha cidade resultado da participación

2015—

672

intervencións no
espazo público

555

obras rematadas

89 | 28

en proxecto | en execución

—2019

O Visor de Intervencións Municipal rende contas, a través da web municipal, das actuacións do Concello nos barrios, tanto as xa executadas como as proxectadas. En constante actualización, a veciñanza pode acceder ás accións que se acometen no espazo público, as de sostibilidade e as de edificación, e consultar detalles de cada unha. Constátase no mapa da cidade a prioridade da Área por reequilibrar os recursos e rachar co predominio do centro sobre os barrios.

Accede en:
ide.coruna.es/visordeobras

Escoitar

Avaliar

Dialogar

Comprometer

Co—

responsabilizar

Atender

27 entidades

86.697.602,73

de euros en

orzsamentos de

intervencións

1. Renovación das cubertas sobre as bancadas do Estadio de Riazor, modificando o sistema estrutural e das instalacións vinculadas á cuberta. 6.986.125,79 €	6. Renovación eficiente da rede de alumeadado público do Paseo Marítimo, no treito entre As Lagoas e San Roque de Fóra. 999.772,22 €	12. Obras proxecto de excavación Castro de Elviña fomento emprego social. 623.513,00 €	da rúa Pardiñas. Renovación e ampliación da rúa Pedreiras. 420.596,00 €
2. Segunda fase de urbanización do Parque Ofimático. 2.548.459,98 €	7. Carril bici Metropolitano. 912.080,42 €	13. Modificación proxecto accesibilidade distrito IV. 537.456,00 €	18. Comunicación accesible das rúas Troncoso e General Alesón mediante ascensor. 401.417,00 €
3. Construción do Parque de San Pedro de Visma. 2.219.140,00 €	8. Reurbanización da rúa Federico Tapia, entre as rúas Menéndez y Pelayo e Fontán. 876.621,01 €	14. Renovación da intersección das avenidas Salgado Torres e Pérez Ardá coas rúas Ramón y Cajal e Fernández Latorre, con implantación de glorieta e carril bici. 502.000,00 €	19. Renovación e rehabilitación de firmes en Rolda de Outeiro tramo III entre Av. Ferrocarril e rúa Merced. 386.613,94 €
4. Renovación eficiente do alumeadado público nos Rosais, Cidade Escolar, Estadio de Riazor, San Roque de Fóra e Labañou. 1.160.918,70 €	9. Renovación do pavimento calzada nos Rosais. 776.424,63 €	15. Construción dunha área de xogos infantís e deportivos na praza de Recife. 438.959,42 €	20. Renovación dos espazos públicos no núcleo de Palavea, con mellora da accesibilidade, indicación do espazo peonil na plataforma única de calzada e recollida separativa de pluviais. 351.505,00 €
5. Rehabilitación das naves da Comandancia de Obras da Maestranza. 999.992,40 €	10. Urbanización do acceso norte ás instalacións deportivas do parque de San Pedro de Visma. 645.288,00 €	16. Reurbanización da rúa Casares Quiroga. 435.237,00 €	21. Renovación do sistema de climatización da piscina municipal de Riazor.
	11. Reurbanización das rúas San Pedro de Visma e Río. 643.720,00 €	17. Renovación e prolongación	

125. Recuperación integral do conxunto escultórico nos Xardíns de Méndez Nuñez. 79.273,09 €	70.059,00 €	novo carril bici en Cantón Pequeno, Praza de Orense, Linares Rivas e Primo de Rivera. 60.247,69 €	160. Mellora de accesibilidade na rúa Castrillón, 10. 57.306,00 €	e reparación dos acabados interiores no Faro de Oza. 49.895,39 €	183. Acondicionamento do edificio de Infraestruturas no Polígono de Agrela. 48.200,35 €	193. Prolongación do muro de contención de terras ao pé da rúa Illas Sisargas, cara a intersección coa avenida de Novo Mesoiro, con sistema de drenaxe na súa base. 47.190,00 €	205. Acondicionamento dunha dependencia do Aquarium Finisterrae como aula didáctica. 43.333,02 €
126. Rehabilitación da fachada do Kiosco Alfonso. 79.000,00 €	138. Renovación de revestimentos e instalacións na zona de autoridades do Coliseum. 69.612,00 €	151. Reurbanización da prazuela rúa Ramón Cabanillas-rúa San Vicente. 60.000,00 €	161. Reposición das varandas exteriores do Aquarium Finisterrae danadas polos temporais da primavera de 2014. 56.023,00 €	172. Arranxo local Municipal Paseo das Pontes. 49.852,00 €	184. Mellora da urbanización na contorna dos centros de mando do alumeado público de Agrela, instalando estancinamentos de bicicletas, bancos e zonas de reunión. 48.158,00 €	194. Reparación da cuberta e do muro medianeiro da polideportivas de Riazor. 47.177,90 €	206. Reparación de rede de saneamento na Av. Hércules (Esq. rúa Villa de Carral). 42.856,19 €
127. Reparación de rede de saneamento na rúa San Roque. 78.876,59 €	139. Fase II da renovación e mellora da eficiencia enerxética de paramentos e carpinterías de fachada do CEIP Raquel Camacho. 69.010,31 €	152. Reparación do pavimento de calzada na rúa Castaño de Eirís. 58.975,36 €	162. Redución da mediana en Primo de Rivera. 55.336,69 €	173. Demolición da pasarela e rampla na praza Coronel Cerviño e reordenación e pavimentación do espazo resultante. 49.804,81 €	185. Renovación, ampliación e adaptación normativa da beirarrúa sur da rúa Julio Rodríguez Yordi, entre as rúas Almirante Cadarso e Almirante Lángara. 48.000,00 €	195. Mellora instalacións CEIP Enrique Salgado Torres. 46.700,13 €	207. Arranxo de pavements na rúa Manuel Murguía 9-11. 42.592,79 €
128. Nova pista polideportiva no patio do IES Agra do Orzán. 78.876,59 €	140. Mellora accesibilidade beirarrúa rúa Cabaleiros. 68.668,56 €	153. Reparación da canalización do río Monelos entre a glorieta de Monelos e a praza Elvira Bao Maceiras, retirada obstrucións e construción dun novo acceso de mantemento. 58.927,00 €	163. Renovación do pavimento ou substitución por caucho continuo, nas áreas de xogo infantil do paseo de Méndez Núñez, praza da Cubela e da Sardiñeira. 54.923,92 €	174. Melloras de accesibilidade en baños de vivendas municipais. 49.672,52 €	186. Proxecto de consolidación do Paseo das Pontes. 47.795,00 €	196. Urbanización das partes incompletas da rúa Mendaña de Neira, con movemento e contención de terras para completar as beirarrúas. 46.593,22 €	208. Acondicionamento de almacén como aula didáctica no anexo da Casa das Ciencias. 42.233,51 €
129. Renovación do paseo peonil paralelo á avenida Salgado Torres, entre as prazas Pintor Laxeiro, Isaac Díaz Pardo e Pintor Colmeiro. 77.926,80 €	141. Mellora pavimentación rúa Juan XXIII. 67.760,00 €	154. Reparación de beirarrúas en Novo Mesoiro. 58.810,90 €	164. Rehabilitación da cuberta da piscina Riazor. 54.665,49 €	175. Renovación e ampliación da potencia do transformador de San Roque de Fóra. 49.456,80 €	187. Renovación da rúa Atocha Alta, entre a rúa da Torre e a praza Coro Cantigas da Terra. 47.795,00 €	197. Reparación de rede de saneamento na Praza Miguel Hernández. 46.079,03 €	209. Renovación e ampliación da capacidade da rede de saneamento de fecais na rúa Julio Rodríguez Yordi. 42.102,43 €
130. Reparación de pavements en rúa Barcelona e a súa contorna. 76.336,30 €	142. Reconstrución do peirao do embarcadoiro do Castelo de San Antón. 66.550,00 €	155. Substitución de Cuberta Glasgow 5. 58.677,93 €	165. Reparación do pavimento MBC en pasos de peóns e novo carril bici. 54.601,35 €	176. Acondicionamento de local na Estación autobuses para OMR. 49.352,20 €	188. Reparación e pintado das fachadas do edificio histórico do CEIP Labaca. 47.717,58 €	198. Rede de pluviais rúa Cultura e Pintor Francisco Llorens. 45.999,00 €	210. Beirarrúas Pedro Barrié da Maza coa rúa do Socorro. 41.701,04 €
131. Renovación de beirarrúas, recollendo as baixantes de pluviais, na rúa Bolívia e Glorieta de América. 74.780,67 €	143. Reparación e mellora da estanqueidade das cubertas da Casa Museo María Pita. 66.550,00 €	156. Acondicionamento dun ámbito de relación social da comunidade educativa na entrada ao CEIP Labaca, mediante a ampliación da beirarrúa, colocación de bancos, papeleiras e mellora da accesibilidade nos pasos de peóns a carón do centro escolar. 58.414,97 €	166. Mellora da accesibilidade e subsanación de humidades en dúas vivendas municipais do Grupo do Carme. 53.368,05 €	177. Integración do saneamento da rúa Brasil na rede municipal e eliminación do vertido ao río Monelos, mediante a construción dun bombeo. 48.577,71 €	189. Renovación das interseccións da avenida de Glasgow coa estrada DP-0512, con implantación de dúas glorietas, ampliación de beirarrúas e mellora da accesibilidade nos pasos de peóns. 47.686,61 €	199. Reparación da rede de saneamento por un socavón na rúa Durán Loriga. 45.515,82 €	211. Rede de recollida separativa de pluviais na rúa José María Hernánsaez. 41.501,71 €
132. Reparación da cuberta dos locais da Estación de Autobuses. 74.657,00 €	144. Pavementación da calzada e dos pasos de peóns na Avenida Linares Rivas. 66.146,70 €	157. Repavimentación de beirarrúas e instalación de canalización municipal na Av. Linares Rivas, entre a entrada ao porto e o paso de peóns de conexión con Marcial do Adalid. 58.294,79 €	167. Repavementación rúa San Jose de Calasanz CEIP Alborada. 53.245,57 €	178. Renovación do pavimento da calzada da avenida de Navarra. 48.400,00 €	200. Rehabilitación integral de 3 vivendas municipais. 44.757,90 €	201. Implantación de sumidoiros na avenida Calvo Sotelo. 43.763,15 €	212. Adaptación normativa do nivel lumínico do parque Carlos Casares, pé do Miradoiro dos Castros, rúas San Pedro de Mezonzo, Nebrija, Jorge Borrow, Río Xallas, Montes (entre as rúas Montiño e Carballo), praza Padre Busto na traseira do centro Cívico de Palavea. 41.434,77 €
133. Reforma instalacións C.C. San Diego. 72.608,14 €	145. Nova rotonda en Av. Ferrocarril. 64.174,91 €	158. Renovación e mellora da accesibilidade nas beirarrúas dos pasos de peóns da Rolda Camilo José Cela e a rúa Juan Darriba Ares. 57.999,99 €	168. Mellora do pavimento no Barrio das Flores. 50.973,35 €	179. Renovación do pavimento de calzada da estrada das Xubias de Arriba, entre a Facultade de Fisioterapia e o nº56. 48.400,00 €	202. Reparación e mellora da eficiencia do alumeado ornamental do baluarte do Caramanchón. 43.648,25 €	203. Soterramento do tendido aéreo e mellora da pavimentación na intersección da rúa Vizcaya coa avenida dos Mallos. 43.439,00 e	213. Reparación de rede de saneamento na Av. Linares Rivas. 41.259,62 €
134. Reparación dos forxados e outros no CC Santa Lucía. 72.539,50 €	146. Renovación de beirarrúa na avenida da Pasaxe, entre as avenidas de Oza e da Concordia, con ampliación e mellora da accesibilidade na parada de autobuses. 63.346,12 €	159. Accesibilidade varios puntos cidade. 57.999,99 €	169. Mellora da accesibilidade peonil rúa Luis López Casanegra. 50.238,55 €	180. Construción dun valado fixo no perímetro do Parque Ofimático. 48.380,64 €	204. Substitución da cuberta do edificio de educación infantil do CEIP María Barbeito. 43.366,32 €		214. Substitución de bolaros deteriorados e topos das prazas de estacionamento no Grupo de Vivendas do Carme. 41.146,01 €
135. Mellora da seguridade fronte a caídas nas pasarelas de tremoia e mantemento baixo a cuberta do Coliseum. 70.565,08 €	147. Nova estación de bombeo de augas residuais na Cala de Bens. 62.022,63 €		170. Renovación da intersección da rúa Marina Nieto Álvarez coa Rolda de Outeiro, con mellora da accesibilidade no paso de peóns, adaptación ao carril bici da Rolda de Outeiro e integración coa entrada ao Parque de Oza. 50.039,67 €	181. Renovación e ampliación da beirarrúa de Manuel Murguía correspondente ao Estadio de Riazor. 48.356,92 €			215. Renovación eficiente do alumeado público e novos puntos de luz, nos núcleos de A Silva e Cances. 41.117,06 €
136. Mellora da protección contra incendios do CEIP Wenceslao Fernández Flórez, mediante a adaptación da normativa do núcleo de escaleiras do edificio de Primaria. 70.132,81 €	148. Reparación de beirarrúa e mellora da accesibilidade na rúa Nicaragua. 60.951,09 €			182. Renovación, ampliación e adaptación accesible dos aseos no patio do CEIP Emilia Pardo Bazán. 48.285,05 €			
137. Reparación pistas deportivas urbanización Valaire.	150. Reparacións do pavimento nos pasos de peóns e		171. Reforma das instalacións				

216. Reparación da pasarela Rolda de Estacións na Av. Alcalde Alfonso Molina. 40.980,56 €	de beirarrúas, dos pasos de peóns e construción de dous pasos novos. 38.720,00 €	238. Substitución de varandas de vidro deterioradas na explanada do Parrote. 36.672,65 €	251. Reparación de rede de saneamento en Lugar Eirís de Abajo. 35.061,41 €	rúa Camariñas rúa Angel Rebollo. 32.714,02 €	277. Renovación do pavimento de calzada na estrada de acceso a PO.CO.MA.CO. 30.594,38 €	Eléctrica da Biblioteca Municipal Castrillón. 28.975,95 €	na zona do aparcadoiro do Oceanográfico. 27.152,30 €
217. Restauración da escultura de Daniel Carballo. 40.600,73 €	228. Renovación do pavimento dos camiños entre o núcleo e a cala de Bens, con incorporación de cunetas. 38.707,90 €	239. Reparación valado do perímetro CEIP Prácticas. 36.611,16 €	252. Soterramento da liña na contorna da EIM Os Cativos. 34.908,50 €	265. Renovación integral de dúas vivendas municipais na Rolda de Outeiro e rúa Ecuador. 32.670,00 €	278. Saneado da estrutura do ascensor no CEIP Ramón da Sagra. 30.387,75 €	290. Adaptación de vivenda municipal á normativa de accesibilidade. 28.965,36 €	302. Reparación de rede de saneamento na rúa Monasterio de Bergondo, 6-8. 27.151,06 €
218. Renovación do pavimento e novos puntos de luz no camiño de Sarmelos. 40.317,20 €	229. Reforma das oficinas de Rexistro do Fórum Metropolitano, habilitando unha zona de espera con asentos e substituíndo o mostrador de atención por mesas que faciliten unha atención máis personalizada. 38.623,20 €	240. Renovación e mellora da accesibilidade na senda de conexión entre a Rolda de Nelle e a rúa Falperra. 36.499,78 €	253. Substitución da carpintería exterior no edificio de vivendas municipais da rúa Veramar. 34.708,90 €	266. Substitución da acometida eléctrica do polideportivo dos Rosais, mellora da instalación eléctrica e adaptación normativa. 32.382,72 €	279. Limpeza, axardinamento e sinalización do Mural da Canteira de Leopoldo Nóvoa. 30.250,00 €	291. Reparación e renovación do pavimento da rúa Varela Silviri. 28.807,40 €	303. Corrección de deficiencias e adaptación normativa da instalación eléctrica da EIM Luis Seoane. 26.482,16 €
219. Nova pavimentación da Praza Xapón no Barrio das Flores. 40.000,00 €		241. Renovación do pavimento de calzada da rúa Gutiérrez Mellado. 35.998,83 €	254. Mellora da accesibilidade no comedor do CEE Nosa Señora do Rosario, mediante o acondicionamento dun aseo adaptado e lavamáns colectivo. 34.536,29 €	267. Instalación xerador de xeo Mercado Elviña. 32.034,75 €	280. Renovación separativa da rede de saneamento na Rúa Cuesta. 30.129,00 €	292. Mellora da accesibilidade na avenida de Pedralonga no acceso ao núcleo, mediante a renovación da parada de autobuses e ampliación de beirarrúas Av. de Pedralonga. 28.795,20 €	304. Subsanción das filtracións na fachada Este do edificio histórico do CEIP Eusebio da Guarda e reparación dos paramentos. 26.031,78 €
220. Itinerario peonil en Av. Salgado Torres. 40.000,00 €		242. Renovación integral de tres vivendas municipais na rúa Colombia. 35.986,96 €	255. Ampliación rede de pluviais rúa Tui. 34.262,29 €	268. Renovación da beirarrúa norte da rúa Manuel Murguía, entre o Paseo de Rolda e o Conservatorio superior de Música, con ampliación dos alcorques. 31.964,05 €	281. Renovación da rede de iluminación da mediana do Paseo Marítimo, entre a glorieta das Lagoas e a das Ánimas. 30.113,42 €	293. Acondicionamento, restauración e consolidación da Porta de San Miguel. 28.433,79 €	305. Mellora do saneamento en rúa Honduras. 25.514,47 €
221. Renovación e corrección de deficiencias na recollida de pluviais da travesía República Dominicana. 39.688,00 €	230. Renovación separativa da rede de recollida de pluviais da rúa Ribadavia, con recollida das baixantes que verten á beirarrúa. 38.498,29 €	243. Mellora dos pavements e sinalización vial na rúa Travesía dos Rosales. 35.978,24 €	256. Instalación da rede de pluviais na rúa Castaño de Eirís. 33.855,33 €	269. Recuperación e mellora do “Camiño do Convento”. 31.894,03 €	282. Mellora da accesibilidade e ampliación da beirarrúa na parada de autobuses da Casa da Auga, na rúa Manuel Murguía. 29.907,07 €	294. Mellora pista Trimm e circuíto Vita no Parque de Bens. 28.053,27 €	306. Arranxo de tellado en edificio municipal na Praza Luis Rodríguez Lago. 25.459,01 €
222. Mellora da accesibilidade na beirarrúa da avenida do Porto, entre o Kiosco Alfonso e o Hotel Atlántico, mediante a ampliación da beirarrúa e eliminación do vao do desaparecido paso de peóns. 39.444,73 €	231. Rede de pluviais rúa Touro. 38.176,01 €	244. Reparación do pavimento do aparcamento baixo o viaduto, na praza José Toubes Pego. 35.861,93 €	257. Arranxos nas cubertas do aulario infantil CEIP María Barbeito. 33.753,42 €	270. Renovación eficiente da rede de alumeado público na rúa Barcelona. 31.818,91 €	283. Reparación da varanda no Parrote-Solana no Paseo da Dársena. 29.875,64 €	295. Asfaltado da rúa Francisco Miguel. 28.023,79 €	307. Mellora da accesibilidade na rúa Cervantes e na rúa Doctor Ferrant. 25.115,70 €
223. Limpeza e consolidación da estrutura amurallada do Convento de San Francisco. 39.398,81 €	232. Mellora accesibilidade rúa Luis López Casanegra. 38.111,41 €	245. Reparación da cuberta e da fachada na Fundación Luis Seoane. 35.784,90 €	258. Renovación integral de dúas vivendas municipais na rúa Ecuador. 33.746,90 €	271. Mellora do muro noroeste de peche da Cidade Deportiva da Torre. 31.710,76 €	284. Acondicionamento de dependencias do Antigo Cárcere para a súa posta en uso. 29.768,07 €	296. Renovación e mellora do camiño entre os núcleos de Mazaído e Bens. 27.951,00 €	308. Reparación e substitución de varandas nas ramplas de comunicación entre a Rolda de Monte Alto e o Parque Carlos Casares. 24.917,36 €
224. Integración do saneamento do Campus de Elviña na rede municipal, mediante a construción dun colector. 39.004,69 €	233. Ampliación beirarrúas e modificación do paso de peóns no acceso ao barrio de Novo Mesoiro pola estrada DP-0512, no incio da rúa Illas Sisargas. 37.793,08 €	246. Reparación da torre da fachada principal do edificio histórico do CEIP Labaca. 35.770,96 €	259. Mellora dos elementos comúns nos edificios municipais de vivendas. 33.517,00 €	272. Ampliación de beirarrúas e mellora da accesibilidade na intersección da avenida de Oza coa Nova Travesía de Buenavista. 31.337,31 €	285. Reparación de rede de saneamento na Av. Gran Canaria, 4. 29.599,20 €	297. Renovación eficiente do alumeado público e novos puntos de luz, nas rúas O Souto, Castro de Elviña e A Marea. 27.951,00 €	309. Reparación de rede de saneamento na rúa Convento. 24.910,75 €
225. Mellora e modificación do tipo de pavimento do camiño entre o núcleo de Someso e o Campus de Elviña. 38.900,00 €	234. Instalación da rede de drenaxe no Parque Jaime Hervada. 37.793,08 €	247. Substitución e mellora do valado de separación entre o campo de golf e os de fútbol na Cidade Deportiva da Torre. 35.613,12 €	260. Acondicionamento de 2 vivendas municipais a condicións de habitabilidade. 33.511,12 €	273. Reparación da cuberta do edificio da AVV do Ventrillo. 31.096,88 €	286. Reparación de cerramentos, particións interiores, valado e varandas do Centro de Información ás Mulleres. 29.395,05 €	298. Impermeabilización de xardineira na rúa Maxis-trado Manuel Artime. 27.900,00 €	310. Acondicionamiento aparcamento glorieta INIBIC. 24.742,94 €
226. Instalación dun sistema de protección raios nos edificios municipais. 38.833,58 €	235. Pavimentación e pluviais rúa Convento. 37.444,26 €	248. 2ª fase do arranxo das cubertas do aulario infantil CEIP María Barbeito. 35.565,69 €	261. Reparación de rede de saneamento na rúa Olmos. 33.480,34 €	274. Reparación da rede de saneamento na rúa de Petín. 30.969,72 €	287. Reparación de rede de saneamento na rúa Pasadizo de Pernas, 16. 29.312,32 €	299. Renovación eficiente do sistema de alumeado do Centro Municipal de Emprego dos Rosais. 27.710,92 €	311. Mellora accesibilidade e parada autobús Penarredonda. 24.709,86 €
227. Mellora da accesibilidade na avenida de Pedralonga, mediante a ampliación	236. Reparación da barreira New Jersey - Tercera Rolda. 37.122,85 €	249. Parque biosaludable no Barrio das Flores. 35.156,77 €	262. Renovación e mellora do valado do estanque do Parque de Eirís. 33.472,63 €	275. Reparación Casa da Cultura Salvador de Madariaga. 30.875,86 €	288. Adapatación normativa das escaleiras, ramplas, bancadas e desniveis do CEIP Manuel Murguía, mediante a instalación de varandas. 29.312,32 €	300. Reparación da rede de saneamento na rúa Venezuela. 27.416,00 €	312. Limpeza e consolidación do monumento a Concepción Arenal, nos xardíns de Méndez Núñez. 24.498,87 €
	237. Subministración e colocación da escultura en forma de cuncha marítima en Punta Herminia, nas proximidades da Torre de Hércules. 36.938,00 €	250. Mellora do saneamento en Riego de Agua. 35.138,19 €	263. Renovación do firme da calzada na rúa Veramar. 33.000,00 €	276. Acondicionamento túnel Praza de Pontevedra. 30.613,00 €	289. Melloras da Instalación	301. Mellora do pavimento	313. Reparación de rede de sa-
			264. Pasos de peóns cruce				

	neamento na Av. Hércules (Esq. rúa Washington). 24.444,54 €	Alborada. 22.929,50 €	de saneamento na rúa San Pedro de Mezonzo. 20.866,18 €	saneamento na Paseo de Rolda, 39-41. 19.501,80 €	rúa José González Chas-41, rúa Buena Vista-23, rúa José María Hernansáez-1. 18.147,58 €	374. Renovación da rede de saneamento na conexión entre as avenidas Nova York e Alfonso Molina. 17.786,85 €	e cornixas pétreas nas fachadas da Casa da Cultura Salvador Madariaga. 17.374,26 €	dúas rúas, con instalación de alumeado público. 16.485,55 €
314. Acondicionamento Camiño do Orro. 24.435,35 €	325. Reparación de rede de saneamento na Av. Glasgow, 6-12. 22.799,47 €		337. Reparación de rede de saneamento na rúa José Luis Bugallal Marchesi, 12-14. 20.833,62 €	350. Reparación da canalización na Av. Fdez. Latorre - rúa Doutor Hervada. 19.426,07 €	363. Renovación da rede de alumeado público no lugar de O Bosque. 18.146,87 €		387. Adaptación á normativa contra incendios das portas de paso no CEIP Curros Enríquez. 17.353,53 €	398. Paso peóns rúa Miguel González Garcés. 16.475,91 €
315. Construción de vaos nos pasos de peóns da interseccións das rúas Pelamios e Javier Fonte. 24.140,73 €	326. Saneamento Camino Costa de Castro. 22.689,00 €		338. Mellora do saneamento en rúa Sagrada Familia 34. 20.668,13 €	351. Mellora da seguridade no acceso ao cuartel da Policía Local. 19.422,96 €	364. Reparación aseo e fachadas Centro Municipal Empresas (Iglesario). 18.144,12 €	375. Renovación, mellora da accesibilidade e e ampliación das beirarrúas no paso de peóns da rúa de Chile no encontro coa rúa Cabaleiros. 17.781,84 €	388. Melloras de accesibilidade na rúa Alcalde Lens con Rolda Outeiro. 17.283,60 €	399. Reparación de beirarrúas en Av. Alcalde Pérez Ardá, 4. 16.464,54 €
316. Mellora do recinto leste da área de xogos infantís da praza Elíptica, con substitución do pavimento de grava por caucho. 24.140,73 €	327. Ampliación da beirarrúa no inicio da avenida de Moneiros e adaptación normativa da súa accesibilidade, mediante movemento e contención de terras. 22.643,00 €		339. Reparación da rede de saneamento por un socavón na praza Pintor Laxeiro. 20.660,49 €	352. Construción dun porche cuberto no acceso ao CEIP José Cornide. 19.189,28 €	365. Subsanación das filtracións no centro cívico do Castrillón, mediante a reparación dos paramentos e carpinterías de fachada. 18.138,55 €	376. Accesibilidade rúa Hospital con Don Bosco. 17.743,01 €	389. Renovación de instalacións e reparación de paramentos e acabados interiores do Faro de Oza. 17.253,39 €	400. Renovación da recollida de pluviais no límite do parque de Santa Margarida correspondente á avenida de Fisterra. 16.391,02 €
317. Renovación do pavimento da rúa O Barral. 24.136,28 €	328. Reconstrución do muro no acceso ao cemiterio de San Amaro, con ampliación da xardineira de arraigamento das árbores. 22.493,90 €		340. Mellora espazo público baixo paso elevado Rolda de Nelle. 20.641,51 €	353. Reparación da rede de saneamento e pluviais na rúa Palavea B1. 19.104,32 €	366. Construción dunha bancada metálica cuberta na piscina de Riazor. 18.131,66 €	377. Renovación e mellora da accesibilidade nas beirarrúas dos pasos de peóns da rúa Uruguay. 17.731,20 €	390. Reparación de beirarrúas en Mesoiro Vello. 17.066,18 €	401. Renovación do pavimento de calzada e recollida das baixantes de pluviais, na intersección das rúas Fogar Calvo Sotelo e Francisco Rodríguez Otero. 16.331,53 €
318. Instalación alumeado rúa Hortas e mellora enerxética rúa Portalón, rúa Iglesia, rúa Fonte Elviña. 24.126,92 €	329. Reparación da escalinata principal de acceso ao Domus. 22.355,89 €		341. Substitución de parte da implusión do bombeo en Xubias de Abaixo. 20.591,15 €	354. Renovación e ampliación de beirarrúas na Estrada dos Fortes, no treito correspondente ás cocheiras de Tranvías. 18.953,77 €	367. Reparación e mellora da eficiencia do sistema de climatización do baixo cuberta do Pazo Municipal. 18.118,44 €	378. Reparación da rede de saneamento na rúa Forcarey. 17.678,64 €	391. Conexión ao río Monelos da rede de recollida de pluviais da rúa Miguel González Garcés, mediante a construción dun colector. 17.045,51 €	402. Reparación pavimento na estrada de acceso a Nostián. 16.243,04 €
319. Renovación dos pavements da Praza do Tebeo nas ramplas con maior pendente. 24.102,57 €	330. Mellora de accesibilidade da parada de bus na Fábrica de Armas. 22.042,81 €		342. Acondicionamento do perímetro do campo de fútbol principal da Cidade Deportiva da Torre. 20.449,00 €	355. Renovación e mellora do peche (valado e drenaxe) da EIM Os cativos. 18.906,66 €	368. Reparación e melloras nos mecanismos da escaleira mecánica da rúa Praza. 18.076,37 €	379. Renovación do pavimento da calzada dos Cantóns sobre as xuntas estruturais do aparcadoiro no subsolo. 17.605,69 €	392. Iluminación do patio no CEIP Zalaeta. 16.972,55 €	403. Acondicionamento dun camiño perimetral no xacemento do Convento de San Francisco. 16.206,50 €
320. Limpeza e roza dos terreos municipais non escavados do Castro de Elviña. 24.071,74 €	331. Galerías pintadas entre a rúa Oza e a rúa Merced. 21.760,91 €		343. Instalación de máquinas biosaludables para adultos nos parques Novo Mesoiro-Mariñeros. 20.404,05 €	356. Accesibilidade en Av. Calvo Sotelo, 18-20. 18.852,42 €	369. Reparación do pavimento do patio e rampla no CEIP María Pita. 18.069,84 €	380. Reparación da cuberta da ampliación noroeste do Pazo Municipal. 17.547,95 €	393. Renovación do pavimento do paseo peonil paralelo á avenida Salvador de Madariaga e á rolda Camilo José Cela. 16.891,06 €	404. Ampliación da parada de autobuses da Costa da Palloza nº5 e creación dunha nova parada na Costa da Palloza nº6, con ampliación de beirarrúa. 15.999,83 €
321. Renovación dos aseos do edificio de educación Infantil do CEIP Raquel Camacho e subsanación das deficiencias pola filtración de auga no chan. 23.885,76 €	332. Roza e limpeza da vexetación do Castro de Elviña 2017. 21.695,89 €		344. Reposición da iluminación pública na rúa Catecismo e mellora da eficiencia enerxética da iluminación do entorno. 20.342,09 €	357. Conexión rúa Francisco Pérez Carballo. 18.833,29 €	370. Mellora da rede de saneamento, alumeado e firme no núcleo de O Campanario. 18.020,59 €	381. Reparación de rede de saneamento na rúa Concepción Arenal, 7-9. 17.439,56 €	394. Reparación de tubería de impulsión na rúa Orillamar 88. 16.881,16 €	405. Mellora accesibilidade rúa Curros Enríquez. 15.980,12 €
322. Ampliación beirarrúas Av. da Pasaxe nº5. 23.793,29 €	333. Mellora do vestíbulo das áreas de servizo do Coliseum, da accesibilidade e a iluminación exterior, coa compartimentación dos cuartos de instalacións e acondicionamento dunha sala antidoping. 21.691,68 €		345. Ampliación das beirarrúas na rúa Juan Flórez 109-129. 20.027,56 €	358. Reforma da bancada no patio do CEIP Sanjurjo de Carricarte. 18.271,38 €	371. Arranxo cuneta Feáns e impulsión fecais Portiño. 18.020,59 €	382. Reparacións en fachadas de edificios municipais de vivendas (Carmen). 17.439,56 €	395. Mellora da rede de saneamento e bombeo no núcleo de O Campanario. 16.795,42 €	406. Mellora do saneamento en Pintor Villar Chao. 15.912,23 €
323. Demolición da pasarela peonil sobre a avenida Alfonso Molina - Fernando Wirtz e pavimentación do espazo ocupado pola estrutura. 23.451,30 €	334. Sistema de recirculación de auga para a naturalización do estanque do Parque de Eirís. 21.646,67 €		346. Reparación de rede de saneamento na rúa Friol, 7-11. 19.853,89 €	359. Instalación da iluminación pública no acceso ao polideportivo dos Rosais. 18.754,15 €	372. Instalación eléctrica do CEIP San Pedro de Visma. 18.020,59 €	383. Substitución do falso teito do polideportivo dos Rosais. 17.413,86 €	396. Subsanación das filtracións de auga nos peches acristalados da zona oeste do Coliseum, mediante a renovación do selado das carpinterías. 16.739,38 €	407. Reparación, restauración e adaptación normativa da área de xogos infantís do CEIP Ramón da Sagra. 15.791,89 €
324. Adaptación das varandas e as proteccións no CEIP	335. Renovación do pavimento da área de xogos infantís da escola infantil municipal do Ventorrillo. 21.108,45 €		347. Reparación de rede de saneamento na Praza dos Álamos, 7. 19.600,39 €	360. Reparación da rede de saneamento en Av. Mallos 48-54. 18.264,08 €	373. Renovación e ampliación da beirarrúa da avenida do Exército na intersección coa de Oza (nº96), con corrección de pendentes e mellora da seguridade dos peóns. 18.020,59 €	384. Reparación da rede de saneamento na Av. Arteixo 79. 17.394,67 €	397. Mellora accesibilidade Xubias de Arriba, mediante a construción dunha escaleira de conexión entre	408. Formación de bombeo e instalación de impulsión no Túnel Mª Pita. 15.493,52 €
	336. Reparación de rede		348. Reparación de rede de	349. Reparación de rede de		385. Consolidación dinteis		

409. Pavimentado exterior do patio infantil no CEIP Wen-ceslao Fernández Flórez. 15.427,50 €	saneamento na rúa Ham-burgo, 10. 14.669,08 €	saneamento na rúa José Luis Bugallal Marchesi. 13.494,28 €	na avenida Primo de Rive-ra. 12.701,92 €	11.832,50 €	siña na Av. Novo Mesoiro, 5. 10.578,32 €	Novo Mesoiro. 9.578,14 €	496. Mellora pavimento e mo-biliario urbano cúpula Eirís. 8.845,87 €
410. Reparación de rede de saneamento na rúa San Jaime, 22-26. 15.311,53 €	423. Demolición de vivenda mu-nicipal en Agra dos Mallos. 14.598,95 €	436. Reparación de rede de sa-neamento na rúa Historia-dor Vedía. 13.449,59 €	448. Reparación de rede de sa-neamento na rúa Eusebio da Garda. 12.700,70 €	458. Reparación da rede de sa-neamento na rúa Alcalde Liaño Flores. 11.581,14 €	471. Reparación da rede de sa-neamento na rúa Puente. 10.427,92 €	483. Reparación de rede de sa-neamento na rúa Travesía Orillamar, 5-9. 9.409,79 €	497. Mellora da accesibilidade en José González Chas. 8.834,55 €
411. Reparación de rede de saneamento na Rotonda Pocomaco. 15.310,65 €	424. Renovación do pavimento de calzada da rúa Enrique Mariñas Romero, entre a rúa Federico garcía e a avenida García Sabell. 14.519,20 €	437. Reparación das defi-ciencias na instalación eléctrica no CEIP Sagrada Familia. 13.436,01 €	449. Reparación de rede de saneamento na Av. Hér-cules (Esq. rúa Gerión). 12.682,05 €	459. Restauración de arque-ta en Viaxe de Visma. 11.555,06 €	472. Mellora do saneamento na Avenida Concordia. 10.353,70 €	484. Construción dun treito de beirarrúa e mellora da seguridade peonil na rúa Camiño da Igrexa, a carón da igrexa de Oza e como entrada ao parque. 9.380,20 €	498. Soterramento de insta-lacións na rúa Asturias, 2 - rúa Antón Viñas, 13; rúa Asturias, 5 - rúa Vizca-ya,13; rúa Monasterio de Cines, 1 - rúa Rodrigo Santiago, 56; rúa División Azul, 13 - rúa División Azul, 6. 8.819,18 €
412. Reparación da cuberta e dos danos causados pola filtración de auga no Centro Veciñal de Nostían. 15.264,00 €	425. Substitución da cuberta da Sala Nautilus do Aquarium Finisterrae. 14.513,95 €	438. Mellora da accesibilidade no paso de peóns da Av. de San Roque de Afora, 7. 13.346,34 €	450. Ampliación da recollida de pluviais do cemiterio de Oza á totalidade dos de-partamentos. 12.584,00 €	461. Reparación de tubería de impulsión na rúa Pla y Cancela 21. 11.492,86 €	473. Prolongación da cuberta da pista de chave en Eirís. 10.311,87 €	485. Firme Av. Pedro Barrié de la Maza rúa Rexidor Somo-za. 9.352,08 €	
413. Mellora do saneamento na rúa Antonio Carballo. 15.258,68 €	426. Implantación dunhas hortas urbanas educativas no parque Carlos Casares. 14.380,46 €	439. Limpeza e estabilización do noiro sobre a praia de San Amaro e consolida-ción mediante malla triple torsión. 13.326,02 €	451. Reparación de rede de saneamento na rúa Vereda do Polvorín, 9-13. 12.559,44 €	462. Substitución das varan-das deterioradas a carón da parada de autobuses da avenida da pasaxe baixo o viaduto da AC-10. 11.372,43 €	474. Renovación do pavemen-to no cruce por calzada dos pasos de peóns da intersección do Paseo das Pontes e Paseo de Rolda, dentro do programa Paso a Paso. 10.199,70 €	486. Renovación de beira-rrúas na rúa Río Monelos. 9.352,03 €	499. Mellora da accesibilidade nos vaos do paso de peóns da rúa Regata Cutty Sark, na confluencia coa glo-rieta do Paseo Marítimo. 8.817,17 €
414. Paso peóns Glorieta Av. do Exército - Rolda de Outei-ro. 15.257,76 €	427. Implantación dun área de xogos infantís no núcleo de O Campanario. 14.354,09 €	440. Reparación da rede de saneamento na Rolda de Outeiro 312-316. 13.325,71 €	452. Corrección de deficiencias e adaptación normativa da instalación eléctrica do Centro de Información ás Mulleres. 12.559,44 €	463. Renovación da superficie do pavimento da pista po-lideportiva do CEIP Anxo da Garda. 11.253,00 €	475. Mellora da accesibilidade dun paso de peóns da rúa Don Bosco, como parte da rutas escolares do CEIP Zalaeta. 10.130,08 €	487. Ampliación da escalinata para o baño no paseo marítimo do Parrote. 9.317,00 €	500. Acondicionamento dunha sala de prensa no Coli-seum. 8.815,39 €
415. Renovación da rede de saneamento e da calzada da avenida Calvo Sotelo, entre a rúa Luciano Caño e o Paseo das Ponte. 15.000,00 €	428. Mellora da seguridade e dos servizos na área de xogos infantís de Mato-grande. 14.143,63 €	441. Mellora da accesibilidade do comedor do CEE Rosa-rio, mediante elementos mecánicos. 13.310,00 €	453. Renovación do pavemen-to no cruce por calzada dos pasos de peóns nas interseccións da Av. do Exército coas rúas Novoa Santos, Manuel Piñeiro Pose e Río de Monelos, dentro do programa Paso a Paso. 12.336,18 €	464. Renovación das lumina-rias da praza do Grupo de Vivendas de Mariñeiros. 11.250,98 €	476. Ampliación parada de bus IES Rafael Dieste. 10.078,40 €	488. Mellora da accesibilidade do paso de peóns da rúa Antonio Rios (nº93), con ampliación de beirarrúa. 9.285,13 €	501. Mellora da accesibilidade na rúa Maestro Anta, dan-do continuidade ao per-corrido peonil mediante a prolongación da beirarrúa. 8.773,10 €
416. Mellora da accesibilida-de na Av. Buenos Aires. 14.999,15 €	429. Reparación de tubería de impulsión en Av. Gramela. 14.065,68 €	442. Reposición do solo nas aulas do EIM Carricanta. 13.310,00 €	454. Renovación do pavimento no cruce por calzada dos pasos de peóns da rúa Pablo Picasso, entre a rúa General Rubín e a El de El-viña, dentro do programa Paso a Paso. 12.176,34 €	465. Substitución de tubería en Avenida Casanova Eirís. 11.054,17 €	477. Construción dun paso de peóns na rúa Ribeira Sacra (nº33-35) a carón da parada de autobuses, con ampliación de beirarrúas. 9.867,04 €	489. Arranxodas filtracións na fachada principal da Casa do Consulado. 9.282,82 €	502. Renovación do pavemen-to no cruce por calzada dos pasos de peóns da rúa General Rubín ca rúa Pablo Picasso e ca rúa Alvaro Cunqueiro, dentro do programa Paso a Paso. 8.714,38 €
417. Reparación da rede de sa-neamento en Alcalde Liaño Flores 3-8. 14.931,36 €	430. Reparación de rede de saneamento na rúa Río Traba, 8. 14.061,77 €	443. Demolición de mediana na rúa Curros Enríquez e pavimentación da nova calzada resultante. 13.257,50 €	455. Mellora da protección das bancadas do campo de fútbol oeste da Cida-de Deportiva da Torre. 12.045,55 €	466. Construción dunha área de xogos infantís integrada no parque de San Pedro de Visma. 11.029,15 €	478. Reparación de rede de saneamento na rúa San Mateo. 9.866,18 €	490. Substitución de tubería en Rolda Outeiro 60. 9.192,55 €	
418. Renovación da calzada na Av. das Conchiñas, entre a Rolda de Outeiro e a rúa Barcelona. 14.900,00 €	431. Reparación de rede de sa-neamento na rúa Europa, 20. 13.998,98 €	444. Ampliación da potencia da instalación eléctrica das dependencias de AFACO no Barrio das Flores. 13.160,25 €	456. Limpeza e estabilización do noiro rochoso da Domus sobre a rúa Albert Camus. 12.000,00 €	467. Renovación, adaptación normativa da zona de aseo e zonficación da aula de 1-2 anos da EIM Os Cati-vos. 10.996,65 €	479. Paso de peóns e parada de autobús na rúa Pablo Picasso. 9.778,04 €	491. Reparación de rede de sa-neamento en Lugar Playa Oza. 9.167,41 €	503. Iluminación do patio no CEIP San Pedro Visma. 8.672,07 €
419. Renovación lousas de formigón calzada rúa Claveles. 14.812,37 €	432. Instalación de extracción aire no CEIP Zalaeta. 13.967,73 €	445. Reparación da estrutura de cuberta do edificio mu-nicipal da av. De Glasgow. 12.995,75 €	457. Implantación dunha área Biosaludable na praza de Pablo Iglesias e mellora da área de xogos infantís.	468. Renovación de beirarrúas e ampliación nos pasos de peóns da rúa Marcial del Adalid, no treito fronte á praza de Vigo. 10.889,27 €	480. Renovación do pavimento no cruce por calzada dos pasos de peóns da rúa Ramón y Cajal, entre as rúas Alcalde Marchesi e Fernández Latorre, dentro do programa Paso a Paso. 9.764,98 €	492. Reparación da rede de saneamento na rúa Hon-duras 1-5. 9.096,71 €	504. Mellora do saneamento na rúa Nosa Señora da Luz. 8.641,01 €
420. Construción da rede de recollida de pluvias na tra-vesía Manuel Deschamps. 14.783,78 €	433. Reparación de rede de saneamento na Praza Esteban Lareo, 3, 4 y 5. 13.748,09 €	446. Subsananación das filtra-cións no baixo e soto do centro cívico dos Mallos. 12.705,00 €		469. Arranxo contorna ascen-sor Ramón Cabanillas. 10.686,90 €	481. Beirarúas en mediana Zalaeta. 9.683,61 €	493. Reparación da rede de saneamento en Xeneral Rubín. 9.087,43 €	505. Substitución dos lucerna-rios de cuberta e mellora da recollida de augas pluviais nas oficinas mu-nicipais da rúa da Franxa. 8.580,74 €
421. Renovación da iluminación interior da cúpula do Par-que de Eirís. 14.778,40 €	434. Mellora da accesibilida-de nos pasos de peóns na contorna do edificio sindical do polígono de Someso. 13.505,48 €	447. Ampliación de alcorques		470. Parada autobús e marque-	482. Execución de baixantes en	494. Reparación da rede de saneamento no Grupo de Vivendas Mª Pita 18. 8.898,26 €	
422. Reparación de rede de	435. Reparación da rede de					495. Substitución da porta de entrada no CEIP Víctor López Seoane. 8.871,60 €	506. Instalación dun parque

	biosaludable na Praza das Lagoas. 8.477,87 €	ración da cuberta e o entramado estrutural. 7.334,11 €	6.758,03 €	se. 6.100,27 €	Amaro ca rúa San Pedro, dentro do programa Paso a Paso. 5.340,63 €	564. Instalación da rede de pluviais en Xubias de Abaixo 58. 4.501,05 €	Rosais). 3.872,00 €	incorporando bancadas e vestiarios.
507.	Mellora do saneamento na rúa Vaamonde Lores. 8.399,21 €	519. Renovación do pavimento no cruce por calzada dos pasos de peóns da rúa Benito Blanco Rajoy, dentro do programa Paso a Paso. 7.332,96 €	530. Reparación da rede de saneamento na rúa Puente 32-36. 6.753,38 €	542. Execución das conducións de subministro eléctrico aos locais municipais na antiga Fábrica de Tabacos. 5.973,70 €	554. Accesibilidade na rúa Vixía, 14. 5.248,96 €	565. Mellora da área de xogos infatís do Centro Cívico de Monelos, con substitución do pavimento de caucho por céspede artificial. 4.500,00 €	576. Reparación, limpeza e impermeabilización da cuberta do quiosco da praza de Ourense. 3.859,37 €	588. Reurbanización da rúa Ramón Cabanillas na contorna do mercado municipal, adoitando unha configuración acorde con este.
508.	Renovación do pavimento no cruce por calzada dos pasos de peóns da rúa Castiñeiras ca rúa Sta. Lucía, dentro do programa Paso a Paso.I. 8.399,21 €	520. Reparación das filtracións no túnel de María Pita.). 7.317,09 €	531. Mellora da accesibilidade nos pasos de peóns na Av. da Universidade. 6.675,92 €	543. Acondicionamento do local Nº 16 do Mercado de San Agustín. 5.929,00 €	555. Mellora e adaptación normativa do sistema de seguridade da Biblioteca da Sagrada Familia. 5.205,24 €	566. Reparación da rede de saneamento da rúa Monasterio de Caaveiro 42-44. 4.421,71 €	577. Reparación das cubertas de cinc do Pazo Municipal. 3.823,60 €	589. Renovación separativa da rede de recollida de pluviais entre a rúa Juan Flórez e a praza de Ourense.
509.	Modificación e mellora da instalación eléctrica do Centro Cívico de Santa Margarida. 8.191,41 €	521. Reparación de rede de saneamento na rúa Alcalde Sanjurjo de Carricarte. 7.204,76 €	532. Reparación de rede de saneamento na Estrada do Portiño. 6.582,17 €	544. Renovación do pavimento no cruce por calzada dos pasos de peóns da rúa Hermanos da Lexía ca Rolda Monte Alto, dentro do programa Paso a Paso. 5.876,72 €	556. Reparación de rede de saneamento na rúa Aldea (Estrada Feáns). 5.066,68 €	567. Subsanación das filtracións na zona norte do Coliseum, mediante a impermeabilización do pavimento exterior. 4.409,77 €	579. Renovación do pavimento no cruce por calzada dos pasos de peóns da rúa Manuel Ferrol, dentro do programa Paso a Paso. 3.704,73 €	590. Renovación do alumeadado público de Zalaeta, contorna do mercado de Monte Alto e na rúa Modesta Goicouría.
510.	Ampliación de beirarrúas na Rolda Outeiro, zona parque Mariñeiros. 8.108,42 €	522. Substitución de baixante do sistema de recollida de augas pluviais da Biblioteca de Estudos Locais da Casa da Cultura Salvador de Madariaga. 7.126,90 €	533. Renovación, mellora da accesibilidade e adaptación normativa da rampla de acceso á sala de usos múltiples do CEIP Sanjurjo de Carricarte. 6.501,91 €	545. Peche definitivo da cuberta da pista de chave do Barrio das Flores. 5.833,95 €	557. Renovación do pavimento no cruce por calzada do paso de peóns da rúa Hospital ca rúa Zalaeta, dentro do programa Paso a Paso. 5.050,92 €	568. Senda peonil nos xardines da Maestranza. 4.213,16	580. Substitución do sistema de climatización do baixo cuberta do Pazo Municipal, nas dependencias correspondentes ao Servizo de Edificación. 3.652,48 €	591. Renovación do sistema de extinción automática de incendios nas dependencias do arquivo do Pazo Municipal.
511.	Renovación do pavimento de calzada no acceso ao CEIP Fernández Latorre. 7.985,39 €	523. Mellora da accesibilidade en Joaquín Cotarelo. 7.094,61 €	534. Reparación da rede de saneamento na intersección da rúa Agra do Orzán coa Rolda de Outeiro. 6.500,00€	546. Arranxo pistas e zonas verdes CEIP José Cornide Saavedra. 5.799,87 €	558. Renovación do pavimento no cruce de calzada do paso de peóns na rúa Luis López Casanegra, dentro do programa Paso a Paso. 5.041,71 €	569. Iluminación da pista exterior no CEIP Labaca. 4.177,15 €	581. Reposición de cociña en vivenda municipal. 3.551,96 €	592. Reurbanización da praza Escultor Mon Vasco.
512.	Recollida de pluviais en espazo público do Paseo das Pontes. 7.847,82 €	524. Mellora da accesibilidade no paso baixo a avenida de Alfonso Molina que contacta as rúas Oleiros e Rafael Alberti, mediante a construción dunha rampla. 7.027,06 €	535. Reparación de fisuras nos paramentos interiores da EIM Os Rosais. 6.443,70 €	547. Reparación da escaleira e dos pechamentos exteriores na Domus. 5.756,68 €	559. Pintado interior de 4 vivendas municipais . 4.840,00 €	570. Mellora na eficiencia da instalación eléctrica da Biblioteca do Castrillón, mediante a zonificación das distintas áreas. 4.110,45 €	582. Renovación do pavimento no cruce por calzada do paso de peóns da rúa Severo Ochoa, dentro do programa Paso a Paso. 3.454,52 €	593. Reurbanización da praza Pintor Manuel Colmeiro.
513.	Renovación do pavimento no cruce por calzada dos pasos de peóns do Paseo do Parrote, dentro do programa Paso a Paso. 7.709,71 €	525. Mellora da accesibilidade na parada de Bus na estrada de Eirís 250. 6.973,36 €	536. Reparación de rede de saneamento na rúa Julio Portela Ceballos. 6.318,60 €	548. Renovación do pavimento de calzada na estrada de A Moura ca Av. Finisterre. 5.709,38 €	560. Valado do perímetro do xacemento do Convento de San Francisco. 4.827,90 €	571. Reparación de rede de saneamento na rúa Nicomedes Pastor Díaz. 4.091,00 €	583. Reparación de rede de saneamento na Av. Navarra (Esq. Rolda Monte Alto, 2). 3.446,92 €	594. Mellora do aparcamento da praza Isaac Díaz Pardo.
514.	Melloras instalación eléctrica CEIP Eusebio da Guarda. 7.461,84 €	526. Construción dun paso de peóns na rúa Antonio Rios (nº12), con ampliación de beirarrúa. 6.933,03 €	537. Renovación do pavimento de calzada da vía principal da parte do núcleo Pedralonga correspondente ao Monte Mero. 6.263,63 €	549. Reparación de rede de saneamento na rúa Pintor Germán (Esq. San Vicente). 5.594,68 €	561. Renovación do pavimento no cruce por calzada do paso de peóns da rúa Médico Rodríguez, dentro do programa Paso a Paso. 4.655,84 €	572. Reparación do pavimento de calzada na estrada pública do Martinete. 4.019,21 €	584. Mellora da ventilación en varios locais do CEIP San Pedro Visma. 3.329,61 €	595. Reurbanización da praza Pintor Laxeiro.
515.	Soterramento instalacións na rúa Nuestra Sra. de Fátima, 26-28; rúa Paraguay, 3 - rúa Abad Conde, 13; Av. Hércules, 8-10 y rúa Colón, 19-21. 7.447,80 €	527. Renovación da instalación eléctrica do campo de fútbol de Eirís. 6.889,61 €	538. Reparación rede saneamento rúa Juan Flórez. 6.261,43 €	550. Renovación do pavimento no cruce por calzada dos pasos de peóns da Av. Navarra, dentro do programa Paso a Paso. 5.488,08 €	562. Renovación do pavimento no cruce por calzada do paso de peóns da Av. Ejército 96, dentro do programa Paso a Paso. 4.521,64 €	573. Renovación do pavimento no cruce por calzada do paso de peóns da rúa Nova ca rúa San Andrés, dentro do programa Paso a Paso. 3.938,92 €	585. Cambio das portas de acceso principais do CEIP San Francisco Javier. 3.327,50 €	596. Iluminación da pista polideportiva cuberta de Mazaído e construción dun muro de contención perimetral.
516.	Saneamento da rúa Vizcaya. 7.373,43 €	528. Arranxo pista de skate Eirís. 6.809,26 €	539. Reparacións das galerías traseiras da Casa Museo Picasso. 6.200,00 €	551. Reparación da rede de saneamento na rúa Antonio Pereira. 5.440,92 €	563. Mellora da accesibilidade e ampliación do paso de peóns correspondente ao acceso ao centro escolar da rúa Sebastián Martínez Risco. 4.518,67 €	574. Reparación de rede de saneamento na rúa Julio Montero, 10. 3.925,47 €	586. Fixación de albardillas en cuberta e selado de ventás no C.C. Eirís. 3.037,10 €	597. Renovación de beirarrúas na rúa Río Monelos.
517.	Demolición da propiedade situada na Av. Metrosidero, nº 10. 7.343,49 €	529. Renovación do pavimento no cruce por calzada dos pasos de peóns da rúa Brasil ca rúa México e ca rúa Chile, dentro do programa Paso a Paso.	540. Renovación do pavimento no cruce por calzada do paso de peóns acceso Campos de Fútbol da Torre, dentro do programa Paso a Paso. 6.175,61 €	552. Instalación dun sistema de detección de incendios no CEIP Montel Touzet. 5.400,69 €		575. Reparación dos danos polo temporal no Centro Municipal de Emprego (Os	587. Construción de dous campos de fútbol no parque de San Pedro de Visma,	598. Renovación, rexeneración e integración dos espazos públicos do núcleo de Eirís de Abaixo.
518.	Subsanación das filtracións na cúpula Faro de Oza, mediante a repa-		541. Reparación do pavimento da parada do bus e paso de peóns na Praza Ouren-	553. Renovación do pavimento no cruce por calzada dos pasos de peóns da rúa San			600. Renovación eficiente da rede de alumeadado público na contorna do Vixía de	

	Monte Alto, As Lagoas e Rolda de Monte Alto.						
601.	Renovación eficiente da rede de alumeadado público en Monelos, Urbanización Soto, O Corgo e contorna da rúa Montes.	610. Rehabilitación do pavillón da praza José Toubes Pego para usos cívicos, como parte da rede de espazos TEU.	618. Reurbanización da rúa Damas.	628. Renovación eficiente da rede de alumeadado público da Rolda de Outeiro, entre as rúas Manuel Murguía e Manuel Deschamps.	637. Consolidación do noiro ao pé da Domus, na rúa Albert Camus, mediante malla triple torsión.	central da área de xogos infantís da praza Elíptica e substitución do pavimento de grava por caucho e céspede artificial.	asfáltico de calzada en rúas dos distritos 8 e 9.
602.	Renovación separativa da recollida de pluviais e renovación eficiente da rede de alumeadado público na rúa Santa Catalina e de San Andrés, entre esta e a rúa Nova.	611. Ampliación do terreo de xogo do campo de fútbol de Eirís, con instalación de herba artificial e construción de vestiarios.	619. Reforma da galería de alimentación de Durmideiras como mercado municipal, con incorporación de local veciñal e renovación da contorna.	629. Renovación da estrutura de cuberta da piscina municipal de Riazor.	638. Prolongación da rúa Santa Teresa Jornet e integración da trama viaria do Parque Ofimático.	648. Construción dunha escalinata de conexión entre a avenida Salgado Torres e a rúa General Rubín.	656. Renovación, ampliación e mellora de seguridade da área de xogos infantís da praza das Conchiñas, con vexetalización e creación de áreas de sombra.
603.	Implantación de carril bici na estrada entre a cala de Bens e o límite co termo municipal de Arteixo.	612. Construción dun novo vial perimetral ao campo de fútbol de Eirís.	620. Renovación eficiente das luminarias da Rolda de Nelle, no treito entre a rúa Fernando Rey e a avenida de Fisterra.	630. Reurbanización da rúa Pascual Veiga e adaptación normativa da súa accesibilidade..	639. Ampliación e mellora da área de xogos infantís do núcleo de Pedralonga.	649. Renovación da rúa Alcalde Puga y Parga, con implantación de carril bici e mellora da accesibilidade.	657. Renovación separativa da rede de recollida de pluviais da rúa Rubine do pavimento da calzada.
604.	Construción de beirarrúa, incorporando recollida de pluviais e renovación da rede de alumeadado público na rúa Antonio Insua Rivas.	613. Renovación da avenida do Ferrocarril e da intersección coa Rolda de Outeiro, con implantación de glorietas e dársenas do autobús urbano, para a inserción viaria da Estación Intermodal.	621. Renovación eficiente das luminarias no ámbito delimitado pola avenida de Linares Rivas, rúas Juan Flórez, Ramón de la Sagra e praza de Galicia.	631. Adaptación das varandas do CEIP San Francisco Javier á normativa de seguridade e de accesibilidadee Camiño da Felga.	640. Ampliación da área de xogos infantís da rúa Rafael Alberti e substitución do pavimento de area por caucho.	650. Reurbanización da rúa Mariscal Pardo de Cela, con incorporación de carril bici.	658. Segunda fase de renovación dos espazos públicos no núcleo de Nostián, con mellora da accesibilidade, indicación do espazo peonil na plataforma única de calzada e recollida separativa de pluviais.
605.	Construción da rede de saneamento na rúa Helsinki, con recollida separativa de pluviais e fecais.	614. Renovación da avenida da Sardiñeira, con implantación de carril bici, para a inserción viaria da Estación Intermodal.	622. Renovación da rúa Alcalde Liaño Flores, con ampliación de beirarrúas e mellora da accesibilidade.	632. Construción da rede de saneamento na rúa Atenas, con recollida separativa de pluviais e fecais.	641. Renovación da praza da Concordia, con implantación dunha área de xogos infantís.	651. Ampliación de beirarrúa e mellora da accesibilidade da rúa Maestranza, entre a rúa Isabel Zendal e o Xardín de San Carlos, como parte da reordenación do tráfico da Cidade Vella.	659. Comunicación accesible da avenida da Pasaxe e a rúa Mercé mediante ascensor, integrado nun intercambiador de transporte.
606.	Construción da rede de saneamento nas rúas Salzburgo e Roma, con recollida separativa de pluviais e fecais.	615. Construción do vial de conexión das avenidas da Sardiñeira e de Arteixo, con implantación de glorietas en ambas interseccións, para a inserción viaria da Estación Intermodal.	623. Renovación do quiosco Copacabana.	633. Construción da rede de saneamento na rúa Venecia, con recollida separativa de pluviais e fecais.	642. Implantación dun circuíto biosaludable no núcleo de San Vicente de Elviña.	652. Limpeza e estabilización do noiro rochoso do parque de Santa Margarida sobre a avenida de Arteixo.	660. Limpeza, restauración e consolidación da Fonte da Fama.
607.	Construción da rede de saneamento na rúa Dublín, con recollida separativa de pluviais e fecais.	616. Renovación da intersección da rúa Ramón y Cajal coa avenida do Exército, con implantación de glorietas e carril bici.	624. Acondicionamento das dependencias municipais na antiga Fábrica de Tabacos.	634. Renovación eficiente da rede de alumeadado público da praza de Recife e rúas Magistrado Manuel Artime, Costa Rica, Cidade de Lugo, Historiador Vedía, Santiago de la Iglesia, Orquesta Sinfónica de Galicia, Bolivia, Enrique Dequidt, Pla y Cancela e Nicaragua,	643. Construción dun muro de protección e disipación das ondas que afectan a base do Obelisco Millenium.	653. Renovación da rúa Manuel Murguía, con reordenación do tráfico e ampliación de beirarrúas.	661. Limpeza e restauración da Fonte de Eirís de Abaixo e acondicionamento do espazo da contorna.
608.	Construción da rede de saneamento na rúa Burdeos, con recollida separativa de pluviais e fecais.	617. Reurbanización da rúa do Rosario.	625. Reurbanización da rúa San Fernando.	626. Renovación da rede de alumeadado público das avenidas de Salvador de Madariaga e Alcalde Pérez Ardá.	644. Construción de cuberta para as pistas deportivas do CEIP San Francisco Javier.	654. Demolición do viaduto da Rolda de Nelle sobre a avenida de Fisterra e renovación da rolda entre a rúas San Sebastián e Aaiun, con implantación de carril bici e mellora da accesibilidade ao parque de Santa Margarida polas rúas San Sebastián e San Mateo.	662. Construción da rede de saneamento nas rúa Marsella e desta pola rúa Burdeos ata o encontro coa rúa O Carrizo, con recollida separativa de pluviais e fecais.
609.	Reurbanización da rúa Vic-		627. Renovación eficiente da rede de alumeadado público da Rolda de Outeiro, no treito entre as avenidas do Exército e do Ferrocarril.	635. Renovación eficiente da rede de alumeadado público da Rolda de Outeiro, no treito entre as avenidas da Sardiñeira e de Fisterra.	645. Limpeza e reparación de fachadas e cuberta da Casa de Paredes.	655. Renovación do pavimento	663. Acondicionamento da coración da muralla defensiva como espazo público,
				636. Reurbanización da rúa Cortaduría.	646. Reurbanización da rúa Doutor Camilo Veiras e mellora da accesibilidade ao Centro Oncolóxico de Galicia.		no treito correspondente á Fundación Luis Seoane e lugar de extensión das actividades desta.
							664. Remodelación do complexo do mercado de Monte Alto, con ampliación e integración do espazo público da contorna, novo edificio para a EIM e locais veciñais.
							665. Remodelación do mercado de Santa Lucía, con integración e ampliación do espazo público da contorna e incorporación dun centro cívico.
							666. Conexión do carril bici na estrada Baños de Arteixo ca Av. da Sardiñeira e a rúa Cesuras.
							667. Mellora da accesibilidade no acceso ao Castillo de San Antón.
							668. Reparación do pavimento de calzada en Lugar Pala-vea Vella.
							669. Reparación do pavimento de calzada na rúa Pórtico de San Andrés
							670. Execución do carril bici nas rúas José María Rivera Corral e Isaac Peral.
							671. Reurbanización da rúa Severo Ochoa, entre a rotonda da rúa Newton e a rotonda de Eduardo Diz.
							672. Mellora da rede de saneamento nas rúas Lorenzo Meller, Aldea e Fuente.

Organizar.
O día a día.

Poboación

2008

245.164

2018

244.850

O Plan Xeral de Ordenación Municipal (PXOM) está vixente dende 2013 e seis anos despois xa precisa dunha revisión que, por causa da configuración do pleno do Concello neste mandato, non se acometeu, aínda que si se acometeron cambios puntuais moi necesarios. A área mudou moitos lugares da cidade con intervencións puntuais no espazo físico con ferramentas máis sinxelas, pero a transformación do documento suporía a complementariedade idónea para poder encarar un novo modelo de cidade e mostrar unha nova cultura e criterios na execución do mesmo.

Rexenerar A Coruña co planeamento

Rúa Vila de Negreira

Camión de Bens

CRECIMENTO DA CIDADE.

Aproximadamente un 70% do termo municipal da Coruña ten un elevado nivel de urbanización, polo que non precisa uns desenvolvementos tan densos como os que están proxectados no documento aprobado en 2013. As previsións demográficas non están axustadas ao crecemento da Coruña, que leva estancada poboacionalmente unha década. As 20.000 vivendas previstas no Plan Xeral, unha cifra similar ás que están baleiras, e con moitas pendentes no Ofimático, Visma ou Someso, obrigan a repensar os proxectos do plan.

LASTRES URBANÍSTICOS.

A revisión detallada e completa do Plan Xeral permitiría desactivar lastres urbanísticos contemplados actualmente e que poñen

en risco o futuro da cidade. Unha eventual alteración do documento freará desenvolvementos afastados da cidade consolidada, como Monte Mero ou O Portiño, que terían impacto negativo na paisaxe e nos servizos para os futuros veciños, ou repasar algunhas áreas na que os propietarios non fixeron os trámites obrigados desde a aprobación do plan.

PLANEAMENTO DENDE OUTRA CULTURA.

Un Plan Xeral renovado facilitaría executar o planeamento urbanístico dende outra cultura, para completar ou mellorar zonas da cidade consolidada, e poder organizar a programación do día a día de obras ordinarias. Por exemplo, posibilitar que veciños de núcleos preexistentes e rurais dentro de futuros desenvolvementos se beneficien das obras no espazo público ou nas propias vivendas.

Cantón Pequeno

Incorporar a bicicleta na mobilidade

Dentro dun proxecto de rede para conectar toda a cidade de xeito xeral e coherente entre si, o Concello executou 17 novos quilómetros de carril bici, que animan ao uso deste medio de transporte e garanten a seguridade das persoas usuarias nos seus percorridos.

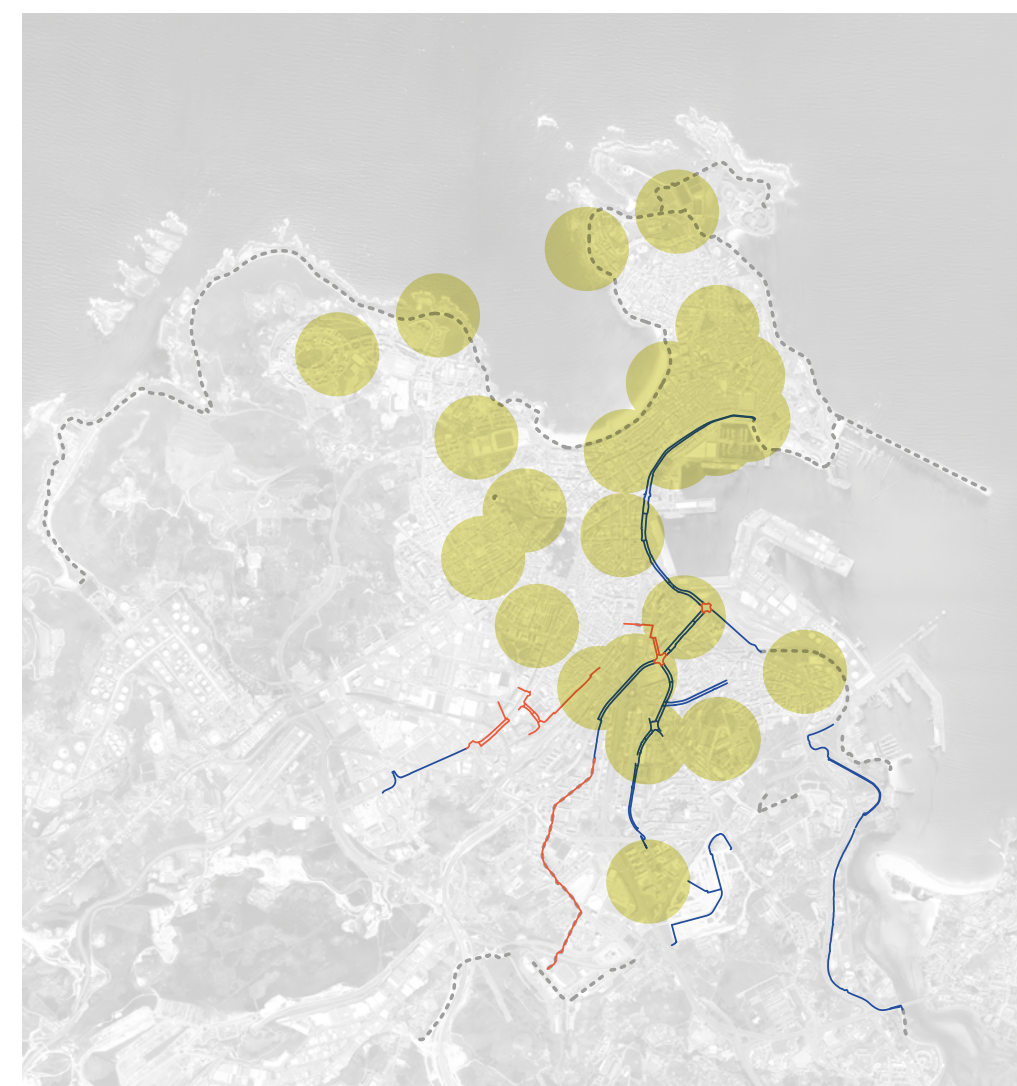

Rúa Pablo Picasso

O cambio de paradigma na mobilidade está no deseño da rede. Os novos traxectos corresponden a percorridos cotiás entre os barrios, a residencia, o traballo e os servizos. Os criterios de deseño priman a continuidade da rede e a seguridade real e percibida do seu uso. O obxectivo é que unha ampla diversidade de colectivos se poidan sumar ao uso da bicicleta como medio de transporte eficaz e habitual, reducindo a dependencia do automóbil, coas consecuencias positivas que iso

comporta para a cidade en termos de calidade ambiental, saúde e sostibilidade. A área promoveu nestes anos novos proxectos de carril bici. O máis ambicioso é o que une o centro da cidade cos municipios da comarca. Cun investimento de preto dun millón e 5 quilómetros novos, o carril é visible xa dende A Mariña até a avenida da Pasaxe. Esta actuación supera a concepción de infraestrutura de ocio que se tiña co carril bici do paseo marítimo.

Lenda:
 . Azul: treitos en servizo ou execución.
 . Naranxa: treitos proxectados.
 . Amarelo: área das estacións de BiciCoruña existentes.
 . Gris: treitos anteriores ao ano 2015.

Resolver. Os problemas do pasado.

O antes da Rúa da Torre

Parque Santa Margarida

Náutica — San Roque

Porto

O antes da Rúa da Torre

O Concello tivo que afrontar nestes catro anos moitas situacións herdadas. En forma de proxecto, de acordos escritos ou verbais ou de ideas sen plasmar, moitas xestións deste mandato proviñan de anteriores épocas, algunhas de moi lonxe. Actuacións complexas e de gran calado para a cidade foron negociadas con distintas Administracións Públicas chegando a entendemento a través dun posicionamento firme e de defensa do interese xeral por parte do Goberno local.

Rexenerar A Coruña a través de solucións

SENSIBILIZANDO FRONTE Á EDIFICABILIDADE.

A estación intermodal, que conectará tren e autobús nun mesmo espazo, proxectada no 2006 prevía un centro comercial e unha edificabilidade moi alta para sufragar os 160 millóns de custe estimado. Neste mandato, a visión urbanística cambia e Fomento está de acordo en desbotar ese plan e asumir outro máis adaptado aos novos tempos e no que o Concello asume o liderado para o cambio dos accesos dos buses a San Cristovo. Para defender a entrada pola avenida da Sardiñeira, comprométese a cambiar o Plan Xeral nesa zona e ordenar novamente o ámbito, apostando pola sensibilidade cara ao preexistente na zona, e buscando comodidade e soleamento para o espazo público e respectando os dereitos de construción dos propietarios e propietarias do chan.

ACOLLENDO O MAR.

O Concello fai súa, dende o principio do man-

dato, a loita cidadá para que os actuais peiraos sexan un espazo público. Despois de dous convenios datados en 2004 no que se proxectaban centos de vivendas, centros comerciais e hoteis, algunhas administracións dan por válida a venta deste chan á beira do mar para sufragar débedas do Porto. A Xunta firma en solitario coa Autoridade Portuaria e o Ministerio de Fomento, tamén nese momento do PP, un novo acordo, excluindo ao Concello. O pleno municipal únese, excepto os populares, para denunciálo e esixir lealdade institucional. A área traballa coa idea de que o proceso de desafectación é unha oportunidade de conectar a cidade co mar e de facelo mediante unha aposta polos equipamentos e un espazo público de calidade, coa participación da cidadanía a través do Foro Tecendo o Litoral e do concurso de estratexias para a transformación dos peiraos resolto o ano pasado. Un último paso para a defensa desta zona da cidade é a aprobación de que A Solana volva a ser considerada no Plan Xeral solo público, pois en

2013, xusto antes do visto bo do plan, foi cualificado como privado.

HUMANIZANDO AS GRANDES ARTERIAS.

A entrada da cidade estaba nun proceso case pechado para converter a avenida de Alfonso Molina nunha autoestrada. Longas horas de diálogo e moito traballo de tipo técnico lograron cambiar o proxecto do Ministerio de Fomento para poder facer do viario un lugar para o disfrute dos percorridos a pé ou ciclistas e non só un lugar de paso para coches. A proposta alternativa da Área finalmente aceptada inclúe: máis seguridade para o enlace coa AP-9; uns bordes da avenida transitables e agradables; o compromiso de construción dunha pasarela que una Pedralonga con Palavea. En definitiva, unha proposta de integración que supuxo un compromiso de maior investimento por parte do departamento estatal, pasando 9 a 19 millóns de euros para unha obra que aínda agarda polo seu impulso definitivo. Sen coñecer aínda o proxecto de-

finitivo e o convenio para as expropiacións necesarias, o Concello seguirá loitando para buscar un acceso á Coruña máis comfortable para a cidadanía.

AUMENTANDO EQUIPAMENTOS.

A Comandancia de Obras será en poucos meses un novo equipamento para a mocidade da Coruña. Un lugar no que desenvolver actividades que non teñen cabida noutros centros ou para a simple estancia e relación da veciñanza máis moza da cidade. Uns usos que foron decididos de xeito colectivo a través dun proceso da Concellaría de Participación e Innovación Democrática. A cesión definitiva do terreo e os edificios firmouse en xaneiro de 2018 e as obras avanzan a bo ritmo na zona. Para que comezaran os traballos intentouse de xeito reiterado por parte do Concello chegar a unha vía dialogada coas persoas integrantes do Centro Social Okupado (CSO) Insumisa pero finalmente non se logrou unha saída coordinada e este ben de dominio público recupe-

Parque Ofimático.

1990 —

4 Alcaldes.

8 Concelleiros.

3 Presidentes

da Xunta.

— 2018

Parque Ofimático.

Metrosidero

rouse nun operativo no mes de maio pasado.

Nese mesmo ámbito, o Concello logrou que o Ministerio de Defensa non sacara a poxa para venda un solar que, coa edificabilidade que ten no Plan Xeral, suporía pór una pantalla cara o mar e afectaría gravemente a unha zona que contén restos antigos da muralla que rodeaba a cidade. O proceso quedou deserto para o resto de terreos e as conversacións co ministerio continúan para intentar obter este chan para propiedade ou uso municipal, tendo en conta o convenio que repartiu estas posesións, que data do ano 1984.

CHEGANGO A ACORDOS.

Só o diálogo, o traballo conxunto e a vontade de chegar a acordos solucionou o problema enquistado e alongado do

Parque Ofimático. A Área erixiuse coordinadora das actuacións para poñer en conexión a todas as partes implicadas e conseguir que os e as primeiras cooperativas teñan xa as licenzas de 1ª ocupación das súas vivendas e que outros promotores, entre eles a Xunta, seguen construíndo edificios mentres segue a negociación do proxecto definitivo de urbanización.

— Para a concesión de licencias de 1ª ocupación.

Despois de case tres décadas dende que o proceso urbanístico comezara, moitos e moitas residentes do Parque Ofimático xa teñen as súas licenzas de 1ª ocupación para poder entrar a vivir nas súas casas, as que pagan dende hai unha década. Só o diálogo con todas as partes propiciou que unha parte da situación solucionárase chegando a acordos, nun momento, en 2015, no que os implicados

estaban enfrontados e con posicións enquistadas. Os grandes propietarios e Xestur pactan un proxecto de obras necesarias para dar entrada ás vivendas aos 150 futuros residentes, que están a piques de habitar as súas vivendas.

— Para que financien as débedas de pequenos promotores.

Un total de 15 propietarios e propietarias, de Eirís de Abaixo ou Galán, foron forzados a converterse en promotores e promotoras e obrigados, despois de ser desaloxados, a pagar as cotas de urbanización mentres a edificabilidade que lles correspondía estaba paralizada. A Área buscou unha fórmula xurídica para rebaixar as súas débedas e aliviar a súa situación.

— Para que se coñeza o que se pode facer. Despois das primeiras obras, para garantir que os e as

cooperativistas puideran acceder as súas vivendas, ábrese o proceso para licitar os traballos definitivos, a urbanización completa do ámbito. Un proceso tamén de acordos no que se atopa o Concello, mostrando o proxecto ás partes implicadas antes de sacalo a concurso.

— Para a integración de núcleos. O desenvolvemento do Parque Ofimático nas últimas décadas fixo desaparecer ou quedar moi danados núcleos como As Cernadas, Xuxán ou Galán e outros, como Castro de Elviña ou San Vicente de Elviña, están en risco polo urbanismo salvaxe dos anos pasados, que incluíu estas vivendas doutro lado de Alfonso Molina no mesmo ámbito urbanístico. O Concello defende a desvinculación, a través do cambio do Plan Xeral, destas casas do novo barrio e a súa protección.

Parque Ofimático

Edificio Conde de Fenosa

Encarrilar o urbanismo para produci-lo dende o consenso, nunha cidade con décadas de decisións desacertadas, non é tarefa doada, pero a visión de alternativas e as conversas entre as partes desbloquearon proxectos estancados do pasado. No Parque Ofimático, o Goberno local logrou que os e as cooperativistas habiten xa as súas vivendas, despois de case 25 anos, e que, en breve, o departamento licite as obras de urbanización restantes, despois de asumir as básicas para facilitar o

avance da construción. En Náutica, a Área fixo avanzar a situación e que as promotoras desenvolveran axilmente as obras dos inmobles á vez que as das rúas do entorno. Así, un novo viario conecta xa Almirante Romy e o paseo marítimo, abrindo o barrio ao mar. No caso do edificio Conde de Fenosa, o Concello rematou con décadas de conflito, chegando a un acordo ratificado polos tribunais, que resolve unha pesada carga, de case 60 millóns, que pendía sobre o Concello.

Encarrilar o urbanismo

Os problemas urbanísticos herdados do pasado son complexos pero, a través do estudo e a negociación e co propósito de solucionarlos de acordo ao interese xeral, o Concello chegou a entendementos en lugares onde o conflito estaba enraizado como, por exemplo, no Parque Ofimático, Náutica ou o edificio Conde de Fenosa.

Náutica - Paseo de Rolda

Participar. Nas decisións.

Proceso participativo sobre o Porto

O Campanario

Asentamentos chabolistas

Moitos proxectos da Concellería foron modificados para adaptarse á situación actual da cidade e para facelos máis próximos e máis útiles para a cidadanía. Os fondos europeos axudarán a mellorar distintos aspectos da vida da veciñanza vencellados á inclusión social, económica e tamén á loita contra o cambio climático. Pero a apertura de novos espazos públicos ou a conversión das rúas en propiedade dos peóns tamén fan máis protagonistas aos coruñeses da súa cidade.

Rexenerar A Coruña para facela máis próxima á cidadanía

Moitos proxectos da área foron modificados para adaptarse á situación actual da cidade e para facelos máis próximos e máis útiles para a cidadanía. Os fondos europeos axudarán a mellorar distintos aspectos da vida da veciñanza vencellados á inclusión social, económica e tamén á loita contra o cambio climático. Pero a apertura de novos espazos públicos ou a conversión das rúas en propiedade das persoas que camiñan tamén fan máis protagonistas á veciñanza coruñesa da súa cidade.

A Estratexia Integrada de Desenvolvemento Urbano Sostible (EIDUS) foi unha das cuestións que primeiro tivo que xestionar a Área e, na segunda convocatoria e acadando o consenso de todos os grupos da corporación, foi aprobado en xullo de 2017. En total, 52,1 millóns, entre fondos europeos e municipais, para mellorar varias liñas estratéxicas da cidade do futuro.

O ESPAZO PÚBLICO, OBJECTO DE MELLORA

A mellora da mobilidade e dos espazos públicos son dúas das prioridades do plan de fondos europeos. O impulso de percorridos a pé, a mellora do servizo de transporte público e a mellora dos lugares con alto valor ambiental, a través da naturalización e a restauración paisaxística, son principais liñas do programa EIDUS para facer aos cidadáns donos dos espazos comúns da Coruña.

A XESTIÓN DOS RECURSOS

A preocupación pola sostibilidade tradúcese, no EIDUS, en actuacións para aforrar enerxía tanto en edificios municipais como nos privados así como o cambio de instalacións antigas para que sexan menos contaminantes. Un cadro de mando integral fará unha xestión máis eficiente do gasto a través das TICs.

A CLAVE DO EMPREGO

Para facilitar a inserción laboral, o Concello desenvolverá unha ferramenta TIC específica ademais de buscar a innovación, en especial das tecnoloxías, a través da formación. Para que o tecido produtivo avance, buscaranse espazos para organizar feiras ou faranse melloras no entorno dos mercados. A inclusión social incluírá medidas de emprego para os habitantes de asentamentos chabolistas ou na estrea dun centro de acollida de baixa esixencia.

O PARQUE DE BENS. UNHA ZONA PARA DESFRUTAR

A Área desbotou a idea de ceder parte dun parque público, de todas e todos, a un axente privado para a construción dun museo do automóbil. Ao contrario, o lugar foi reforzado na súa idea de lugar común, de encontro da cidadanía, a través da mellora da zona, con espazos específicos

para uso de cans ou cativos e cativas de todas as idades que fan do seu uso unha experiencia máis plena.

O PARQUE DO OBSERVATORIO. RESPOSTA ÁS NECESIDADES

A veciñanza do Agra do Orzan sofre dunha carencia de espazos públicos pola que levan reclamando de xeito reiterado durante décadas. O novo deseño do Parque do Observatorio xurde, por unha parte, polas sentenzas xudiciais provocadas polos recursos dun propietario do chan, e, por outra, para plasmar no Plan Xeral un lugar que favoreza o uso da cidadanía e respecte a edificabilidade. A imaxe deste parque será máis acorde co actual terreo, sen intervir moito na propia natureza existente e mantendo o camiño de Visma e intentando tamén incorporar o edificio do Observatorio como equipamento público para abrillo á veciñanza.

EIDUS — 2017

52,1 M €

Proximidade Sostibilidade

Fondos

Municipais

Europeos

Cidade Vella

Cárcere provincial

AS PERCEBEIRAS. DIMENSIONAR O URBANISMO FRONTE AO MAR

O solar das Percebeiras, nunha zona sensible, fronte o mar na zona de Labañou, levaba máis de dez anos con diferentes proxectos, algúns desmedidos, pero ningún botaba a andar. A través da negociación, o Concello está a piques de pechar un acordo que descarta o 'pelotazo urbanístico' que se plasmaba no Plan Xeral. O desenvolvemento acadado é de maior calidade urbana, máis respectuoso co borde litoral e acorde cun urbanismo non agresivo, cun volume edificatorio máis razoable.

A ANTIGA CÁRCERE. PRIMEIROS PASOS PARA A CONQUISTA DUN EQUIPAMENTO BALEIRO

A antiga cárcere provincial, aos pés da Torre de Hércules, dou os primeiros pasos para ser conquistada para o uso cidadá. Trala apertura por parte do Proxecto Cárcere, despois

dun concurso público, confirmouse que o edificio require dun forme investimento que o Concello non pode facer legalmente, ao non ser o titular do edificio, para que a utilización teña condicións de seguridade. Pero a área non renuncia a cumprir o desexo da cidadanía de que a prisión sexa un espazo aberto e participado nos próximos anos e lograr frear o grave deterioro que sofre.

REVISTAR A ZONA MÁIS ANTIGA DA CIDADE

No mes de xuño de 2018 a cidade presenciou a peonalización da Cidade Vella, a prohibición para os vehículos de estacionar no recinto interior e de transitar pola zona máis antiga da cidade agás para os vehículos das persoas residentes no barrio. Un primeiro paso nunha revitalización que continuará coa reforma de varias rúas degradadas, coas medidas de tipo medioambiental, social ou de vivenda, con axudas para a recuperación dos edificios e adaptación das casas. O

pulo ao comercio é outro dos plans prioritarios para a zona así como a mellora mesma da mobilidade en toda a área. O resultado será unha Cidade Vella activa, viva e conectada coa cidade.

MERCAR EN PROXIMIDADE

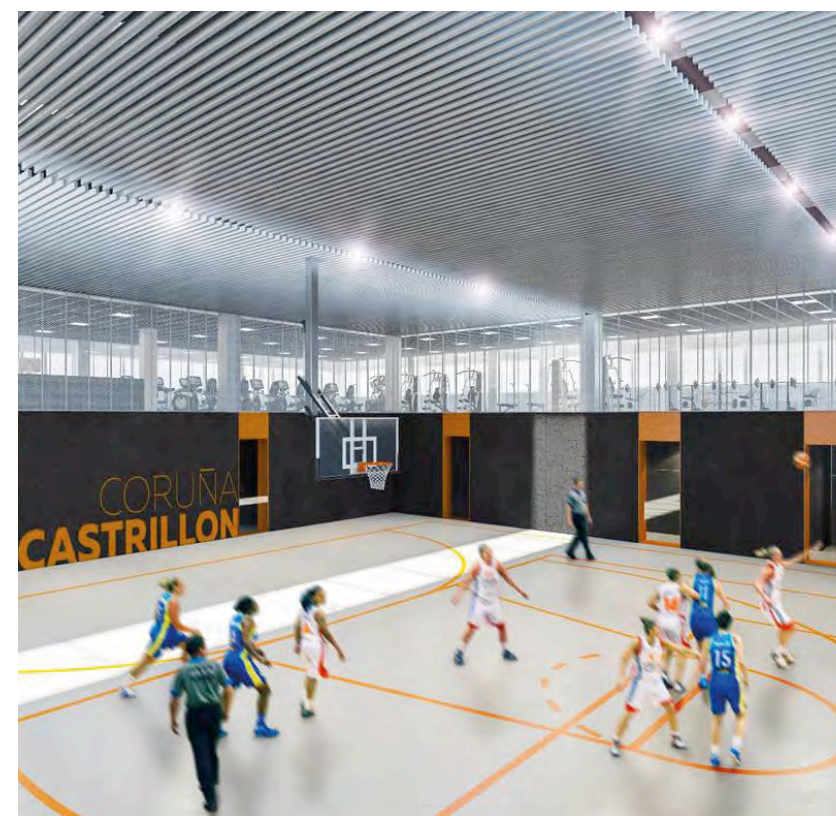
Despois de anos de abandono, coa ocultación dos mercados de Lugo e Elviña tras superficies comerciais, a área instaurou un plan de dinamización deste tipo de equipamentos que reúnen os símbolos arquitectónicos, culturais e sociais que constrúen a identidade dos barrios e da cidade. O comercio da cidade ten que virar cara á proximidade e a sostibilidade a través deste equipamento. O Concello xa puxo as bases dunha estratexia de intervención, que se verá en pouco tempo nos reformados mercados de Monte Alto, Durmideiras ou Santa Lucía e na revitalización dos de San Agustín ou As Conchiñas.

Estadio de Riazor

Restaurar os equipamentos e abrilos á xente

A veciñanza goza dos equipamentos municipais como espazos públicos cubertos. Os xa existentes foron neste mandato mantidos e conservados para optimizalos. Pero tamén naceron os TEU, nos que a cidadanía participa dun xeito directo no uso e xestión. Lugares que simbolizan un novo modelo de servizo público horizontal.

Proxecto de Centro Deportivo O Castrillón

Os novos locais TEU promoven o uso compartido e comunitario, a través da participación da veciñanza sen tutelas e sen xerarquía vertical. O Faro de Oza ou os locais de Novo Mesoiro xa se poden solicitar para actividades ou encontros privados; o centro social do Campanario dignificou as necesidades da veciñanza do Portiño e o Remanso, en Catro Camiños, e as Naves do Metrosidero pronto serán recuperados para os coruñeses e as coruñesas, para que adopten un rol activo na súa utilización e xestión. O resto de equipamentos foron mellorados neste mandato e seguirán acadando maiores cotas de servizo público, por exemplo, coa axuda para facelos edificios intelixentes a través da tecnoloxía cunha axuda europea de 4 millóns.

TEU Faro de Oza

Habitar.

Unha
cidade
onde
queres
vivir

Edificacións en esqueleto

Reformular as políticas de vivenda

A dignidade trasladada á vivenda é unha máxima do Concello. O acceso e o benestar nela son obxectivos centrais da rexeneración urbana. Neste mandato conseguíronse sentar as bases do novo concepto plasmado en axudas, impulso á rehabilitación e inclusión habitacional en asentamentos precarios.

Visita ao asentamento da Pasaxe

O Concello traballou para facilitar o acceso á vivenda sen segregación atendendo á emerxencia social dende a paralización de desafiuzamentos até, de xeito máis concreto, a elaboración dun plan de Habitat Digno, que ofrece alternativas ás persoas residentes nos asentamentos precarios da cidade. A Área cambiou a ordenanza de rehabilitación para ofrecer máis e mellores axudas para renovar ou facer máis accesibles as vivendas e aumentou o número de licenzas de obras outorgadas, cunha gran proporción delas para instalar ascensores ou para a mellora enerxética dos edificios. Buscando a rexeneración do parque de vivenda, o Concello esixiu á propiedade dos 16 esqueletos da cidade que actúen para arranxalos e contabilizou os edificios abandonados para urxir á súa seguridade e renovación. No Parque Ofimático, e despois de máis dunha década, o Concello posibilitou que os e as cooperativistas habiten os seus pisos.

Palavea

Integrar.
A cidadanía na súa contorna.

Vivenda
Propiedade
Municipal
409/100.000
0,4%

Neste mandato a área sentou as bases do novo concepto de vivenda, baseado en que a rexeneración urbana ten que ser comunitaria, social e chegar máis alá do edificio. O acceso a un fogar resta efectos de segregación social e vulnerabilidade e tamén afasta a xentrificación dos barrios. A dignidade trasládase á vivenda coas medidas xa postas en marcha e coas ideas futuras, aínda que as competencias específicas desta materia recaen no Goberno central.

A vivenda digna como dereito básico

ESTENDER O PARQUE EDIFICATORIO MUNICIPAL

O porcentaxe de vivenda de propiedade municipal é ridículo, tan só 409 das 100.000 que forman o parque de primeira vivenda da cidade. Aumentar este número axudaría á veciñanza a acceder a un fogar e a regular tamén o mercado de alugueiro. O concurso de compra de vivenda, baixo o nome de 'Re-xenera', e a compra, de xeito directo, dun inmoble na Rúa Pontexos e a negociación para adquirir outro, en Panadeiras, son as medidas postas en marcha para incrementar o parque edificatorio municipal. Unhas liñas que se verán reforzadas no próximo mandato, xunto co impulso de promocións de vivenda pública, a ser posible no centro, e cun perfil sociocómico diverso.

AUMENTAR CUANTÍAS E CONDICIÓN DAS SUBVENCÍONS

Coa constancia de que existen 452 edificios abandonados na cidade e outros moitos en mal estado, o Concello apostou pola

mellora nas subvencións á rehabilitación. A convocatoria 'Miña casa. Meu lar' aumenta os seus fondos sensiblemente, ata os 2,6 millóns de euros anuais, e tamén está incluída, por primeira vez, a rehabilitación enerxética. Dúas cuestións importantes que se introducen de novo son a suba das axudas en núcleos rurais e na zona Pepri e o incremento da contía en consonancia coa renda das familias propietarias.

OUTRAS MEDIDAS FUTURAS

A área explorará a expropiación como ferramenta de rexeneración urbana no futuro para poder facerse cargo de edificios abandonados, en ruínas, nos que a propiedade, despois de varios avisos ou sancións, non acometan a mellora dos mesmos. A través da Empresa Municipal Vivenda, Servicios y Actividades (EMVSA), o Concello pretende impulsar diversas iniciativas. As ideas serían moi variadas: abrir unha bolsa de vivendas para aluguer no que o organismo sexa mediador e garante de

cumprimento de dereitos e obrigas; poñer no mercado vivendas baleiras a través de cesións temporais dos donos; que as entidades bancarias, especificamente como titulares de casas sen uso, as arrenden; poñer en marcha vivendas colaborativas para persoas maiores ou apoiar á veciñanza afectada polos desfuizamentos, a pobreza enerxética ou a escasa accesibilidade.

EXPLORAR NOVOS MODELOS

A Área estudará nos próximos anos novos modelos de mercado inmobiliario para garantir que a vivenda sexa un dereito de toda a cidadanía. Algúns exemplos levados a cabo noutras cidades e que serán analizados serían o modelo de cesión de uso de terreos municipais; para casas sen fin mercantil, a convocatoria pública de parcelas públicas para vivendas sen ánimo de lucro ou fórmulas de entrega de pisos con reversión nun prazo determinado de tempo.

A Coruña conserva moitos núcleos tradicionais que posúen unha diversidade ambiental, cultural e histórica, e compoñen unha gran riqueza da nosa cidade. O Concello desenvolveu diversas actuacións, sobre todo de accesibilidade, conectividade e servizos urbanos, para que a veciñanza destas zonas gañase calidade de vida.

Recobrar a calidade de vida nos núcleos tradicionais

Nostián

Palavea

Feáns, Visma ou Palavea son algúns dos núcleos onde o Concello interveu para mellorar os seus espazos públicos. Sendas peonís, beirarrúas, calzadas renovadas ou a recuperación de lugares e identidades tradicionais, foron algunhas das actuacións que abordou o Concello nestas áreas menos visibles da cidade. As medidas eran demandas históricas de veciñanza que equiparan dereitos destas zonas con respecto a barrios máis centrais da cidade, para que a cidadanía, viva na periferia ou no centro, perciba as mesmas comodidades en rúas ou prazas acordes co seu hábitat. O Concello traballa para poñer en valor e protexer estes núcleos tan importantes para a diversidade e o patrimonio da cidade.

Palavea

Conectar.

Unha cidade onde te podes relacionar

Curar.

Os traumas da nosa cidade.

Pódese dicir que hoxe nas nosas cidades son tres os tipos de técnicas dispoñíbles na administración pública, con capacidade de modelar e regular a distribución espacial de cousas no territorio: o planeamento, as grandes infraestruturas e a xestión urbana.

O campo do planeamento urbanístico, era tradicionalmente identificado como a especificidade disciplinar do urbanismo. Se lla recoñecemos, esta transcende as ferramentas que manexa o planeamento. O exercicio cotiá deste último céntrase nese campo xurídico que axunta economía e burocracia, que pola súa extrema especialización chega a mistificarse como especificade disciplinar do urbanismo. Non deixa de consistir no reparto de esforzos e beneficios do proceso de transformación do solo. Niso, o urbanismo do planeamento conta cun claro límite conceptual: é unha técnica de crecemento, que pode ser expansivo ou de reestruturación.

Logo está o campo da infraestrutura. Para o planeamento teñen un marco claro: as obras de urbanización. Pero existe outro xénero de infraestruturas con moita máis capacidade para organizar un territorio e alterar os equilibrios existentes, que son previas e autónomas do planeamento.

Esas infraestruturas son o medio de ordenación máis específico dos tamaños máis grandes (as que conectan coa dimensións continental e global), son tamén as que conectan diferentes áreas urbanas e corresponden polo tanto ás forzas e órganos superiores aos de goberno das cidades.

Este xénero de infraestruturas artellan o territorio a través dun tecido fibroso de redes e nodos. Canto máis común é a transferencia de recursos e bens polo territorio, máis poder e relevancia paisaxística adoitan estas fibras. Nas periferias das nosas cidades é onde con maior claridade e crueza

se manifesta o poder de ordenación da gran infraestrutura.

A anterior definición é a constatación máis clara de certa autonomía do proxecto da infraestrutura, que tamén latexa na da pequena dimensión: a da congostra e a canle de muíño, a das beirarrúas e o saneamento.

O pequeno tamaño non é fetiche per se. Si que polo xeral é sinónimo de economía e sostibilidade. Neste pequeno tamaño é onde

converxen as categorías de construción e mantemento, crear e coidar, producir e reproducir. Sobre estas últimas ideas tratará o corpo deste texto.

Por último está a técnica da xestión urbana. As tarefas que inclúe son tan antigas como a propia cidade e o intercambio de materia enerxía dela coa súa contorna (metabolismo urbano), que a natureza desta non é capaz de procesar de seu.

Só cando o metabolismo

O principio da rexeneración non distingue nin segrega a intervención da recuperación, a cirurxía do postoperatorio, senón que os hábitos cotiás son o motor de transformación.

urbano se enuncia como tema (ou cuestións de mercado nesgo ideolóxico, como o marketing urbano, ou a cidade marca como unidade de localización e competencia territorial), a xestión urbana é adoitada como técnica de planificación territorial. Así, nas pasadas décadas esta técnica quedou fortemente marcada pola concepción empresarial que o neoliberalismo contaxiou a calquera aspecto da vida.

A xestión urbana é o campo

no que aflora a confrontación entre o común e o público, o privado e os bens de club.

A emerxencia das TIC multiplica os factores e a xestión dinámica do metabolismo urbano, á vez que o procesamento dixital dos datos permite modelizar procesos complexos e incorporalos á cultura proxectual. Esta revolución tecnolóxica tamén explica a recente hexemonía da xestión urbana na ordenación territorial.

Xoán Mosquera.
Asesor Técnico
na Concellaría de
Rexeneración Urbana e
Dereito á Vivenda.

O espazo público é a fundamental permanencia na cidade e o lugar por excelencia para o común, para a integración e a redución de desigualdades,

REXENERACIÓN URBANA. POR QUE REXENERAR?

Estamos afeitos a que o urbanismo empregue símiles de intervención cirúrxica: cortar, penetrar, extirpar, expurgar, etc. Accións traumáticas sempre xustificadas polos seus axentes como promesa dun futuro mellor. Eses símiles resultan de gran utilidade para clarificar a opacidade técnica do urbanismo e para o anuncio anticipador do efecto dun procedemento longo no tempo.

A antigüidade dese rexistro metafórico non se remonta tan atrás como o recorrente campo das analoxías que se serven do corpo para explicar a cidade, senón que dentro delas xurde no momento histórico que instala a ideoloxía hixienista no goberno do devir dos nosos corpos.

Como lemas de propaganda, diagnostican a cidade como corpo infectado, lesionado, ou atrofiado, na que o urbanismo intervéen como acción externa e belixerante: localiza seu centro de gravidade no quirófano.

Pola contra, a rexeneración é un proceso que segue a un trauma. Seu desenvolvemento consiste na superación, na liberación do trauma. Fronte á cirurxía, a rexeneración ten máis que ver co postoperatorio. Non se trata de accións externas que inciden

sobre o corpo, senón do estímulo ás capacidades de recuperación intrínsecas ao corpo. A rexeneración non intervéen sobre o corpo, senón que o acompaña. Cando é axente externo, a súa práctica identifícase cos coidados.

O principio da rexeneración non distingue nin segrega a intervención da recuperación, a cirurxía do postoperatorio, senón que os hábitos cotiás son o motor de transformación. Dende unha perspectiva de rexeneración, a conservación e o mantemento adóitanse como técnicas para producir cambios.

Como se traduciu este principio de rexeneración nas accións desenvolvidas neste mandato? Existe unha perspectiva de rexeneración que pode practicarse en cada unha das técnicas de organización espacial da cidade antes enunciadas (o planeamento, as grandes infraestruturas e a xestión urbana). Cada técnica esixe as súas propias metodoloxías, cos seus tempos. Limitarémonos aquí ao exemplo do executado na pequena infraestruturas.

A PEQUENA OBRA DE INFRAESTRUTURA E O ESPAZO PÚBLICO

Na cidade a pequena infraestruturas é comunmente identificada co espazo público de rúas, prazas, parques ou equipamentos.

O espazo público é a fundamental permanencia na cidade e o lugar por excelencia para o común, para a integración e a redución de desigualdades, no que é posible a intervención máis inmediata da administración local.

Ao espazo público é ao que se lle confía a transformación que quixemos operar na cidade, por ser o campo de aplicación das políticas que ofrecen un maior cambio e a disposición da maior porcentaxe de poboación. A normalización da presenza cotiá da bicicleta, ou a dignificación da entrada aos centros educativos como lugar de confluencia da comunidade escolar, son dous exemplos inmediatos. Tamén é unha alternativa eficaz aos tempos e consensos máis dilatados que esixen os cambios no planeamento, e constitúe o factor de integración dos grandes proxectos de infraestruturas doutras administracións.

O poder de certas grandes infraestruturas consiste en que son capaces de afectar ao conxunto da cidade (e polo tanto transformala) a través dunha única obra. É o que por exemplo acontece cunha vía de circunvalación. Coa pequena infraestruturas só é posible cun coidadoso encadeado de varias obras. Precisa dun plan, que ten que ser de aplicación cotiá e polo tanto perfectamente interiorizado polos axentes implicados na pequena infraestruturas.

As demandas veciñais sobre o espazo público como base da súa planificación estratéxica

O afondamento crítico nas técnicas de ordenación espacial da cidade antes descritas, das súas limitacións conceptuais e das forzas subxacentes que as impulsan, era a bagaxe de máis dunha década coa que chegou o equipo de persoas, que no 2015 entra a dirixir o urbanismo e a obra pública da cidade. Esa bagaxe estaba feita de anos de militancia técnica dende o antagonismo, de defensa do común fronte a súa privatización mercantil, nos que se descubría a cidade a través das ameazas que se ían sementando nela, das oportunidades perdidas, dos procesos permanentemente non resoltos.

O cambio que aconteceu no 2015 foi o traslado desa práctica ao exercicio dende os poderes públicos, polo tanto un cambio radical de coordenadas que esixía comprender as interdependencias entre o público como interese xeral e o común.

Nos primeiros meses desenvolveuse un intenso traballo de recollida ordenada, avaliación e sistematización de demandas veciñais e do tecido asociativo. Foi un proceso que se mantivo durante o resto do mandato. Era fundamental actuar coitadosamente na consideración das interdependencias entre o público e o común,

así como do diagnóstico de cada demanda, destecendo o enunciado, a necesidade que subxace á demanda. Iso confirmou patróns recorrentes en case todas elas:

• Case sempre eran carencias históricas.

• Afectaban aos dereitos máis básicos e á equidade entre partes da cidade (saneamento, seguridade peonil, acceso ao transporte público, etc.). As máis comúns (presentes por igual en barrios e núcleos tradicionais) trataban sobre algún tipo de barreira que dificultaba o libre desprazamento, ou o contacto coa veciñanza máis inmediata.

• Con respecto aos poderes da cidade, se debían a anos de desatención, ás feridas deixadas polas infraestruturas e desenvolvementos urbanos recentes, ou pola parálise de décadas afectadas por desenvolvementos urbanísticos que, nin se materializaban, nin permitían a actualización do existente.

• O tamaño era pequeno e incluso minúsculo, case sempre seguido do descubrimento que multiplicaba a tramitación administrativa, cando non impedía a execución, obrigando entón a resolver a demanda con outro enfoque.

Levadas ao mapa da cidade, as demandas non concordaban cun debuxo da cidade que representa seus retos co reducido número de pezas da grandes infraestruturas pendentes. Ao contrario, as demandas emerxían no debuxo como un arquipélago de necesidades. Esta multitude de puntos debían adoitarse como referencias: de cara á planificación das futuras obras, cada unha delas era un noray de

lexitimidade democrática e participación. A bagaxe de coñecemento dos anos anteriores permitía detectar alianzas posibles entre demandas contiguas.

A análise dese arquipélago de demandas revelou dúas cuestións comúns a todas elas e que apareladas entre si, proporcionaban a definición da planificación que debía darse ás obras no espazo público:

• Case todas as demandas podían ser enunciadas como necesidades de conectividade. O principio de conectividade dita que o arquipélago de demandas se organice mediante a unión e concatenación destas, debuxando unha serie de constelacións. Coa morea de puntos do arquipélago era posible trazer unha ou outra constelación. Segundo a escolla, serían unhas ou outras as cuestións estruturais da cidade que se abordarían. A planificación consistiría na cautelosa tipificación e deseño de constelacións.

• Unha porcentaxe significativa das obras que resolverían as necesidades pertencían á lóxica das obras de conservación e mantemento, dos coidados. No marco conceptual da conectividade, a oportunidade que se descubría era que estas obras podían adoitar un papel estruturante, multiplicando seus beneficios para a cidadanía e, correctamente concatenadas, cargarse dun valor transformador.

INTERVIR CON OBRAS BAIXO A LÓXICA DOS COIDADOS

O modelo de intervención escollido

neste mandato non era a único posible. Por exemplo: podían terse acometido unha selección de elaboradas obras singulares e exemplares que apostasen por unha notoriedade pedagóxica, baixo a premisa da visibilidade (e polo tanto cada unha delas obrigatoriamente de tamaño medio, ou incluso grande). Se revisamos precedentes doutros casos comparables de cambios de goberno cun radical xiro ideolóxico, foi o camiño seguido en numerosos casos para expresar outro xeito de facer as cousas, de aposta pola manifestación visible dese xiro por riba de todo. Unha opción política tamén posible no 2015.

O esforzo consumido por unha declaración de principios que adoite expresión de manifesto, limita moito o número de casos que é posible abordar singularmente. Optouse por desprazar ese esforzo cara a invención programática, cara novos xeitos de conxugar usos nos equipamentos (como poden ser os TEUs, ou os proxectos dos mercados municipais). O diagnóstico que sintetizaba o arquipélago de demandas, apuntaba que as obras do día a día debían resolvelas mediante a integración normal no tecido da cidade.

Os atributos das obras de conservación e mantemento iluminaron as múltiples concrecións do definido como rexeneración. Claro que tamén foron numerosas as obras de tamaño considerable e alto investimento, coa complexa loxística que levan aparelada, pero abordáronse igualmente con eses atributos:

Son obras argumentadas

por problemas obxectivos e perfectamente acoutados, que se limita a resolver sen distraccións retóricas. Por iso os resultados, máis ou menos logrados, son sempre honestos.

Son polo tanto obras de imaxe anónima, ou mellor dito: despreocupadas pola súa visibilidade, en favor da integración na cidade. Cada esforzo no deseño non busca a singularidade, senón que obedece a unha tipificación e estandarización, que resulte extrapolable e beneficiosa en obras vindeiras. Iso tamén axiliza o proceso de deseño e reduce a incerteza dos resultados.

Son obras que se integran nunha dinámica reprodutiva, que parten de solucións coñecidas e verificadas e contribúen á evolución do libro de estilo das obras na cidade. Polo tanto teñen tamén unha dimensión de pedagogía de calado profundo nos axentes que interveñen (persoal técnico municipal, contratistas, goberno, etc.) xa que cada mellora no deseño incide nos hábitos profesionais das persoas que desenvolven a súa carreira dentro da administración. Aí penetra con máis calado unha liña de goberno, a través de datos concretos, como pode ser o programa de mobiliario urbano e a poboación protagonista no deseño do espazo na entrada a un centro escolar.

Esta operativa emenda a convencional división entre construción e uso, segregadas e como produción e consumo, salientando a continuidade entre a obra de construción e a vida cotiá (da que o continuo facerse da cidade é a súa expresión

por excelencia), de xeito análogo aos coidados reclamados como lexítimo traballo de produción.

Pero non abonda con detectar na obra pública o campo equivalente ao de reprodución social no sistema produtivo e reclamar o seu protagonismo. Se trata reformulalo para que opere como motor de transformación urbana. O traballo cos atributos da conservación e o mantemento ten que cargarse dun termo diverxente no semántico: a conservación debe cargarse de transformación. Aí a planificación entra en escena, facendo dela o obxecto, o foco do proxecto do espazo público. A conectividade foi o tema desta, nestes catro anos de mandato.

O PRINCIPIO DE CONECTIVIDADE

En clave urbanística enténdese por conectividade as posibilidades de intercambios entre persoas que ofrece un determinado lugar; a aptitude deste para promover un maior ou menor nivel de interacción social, sendo numerosos os xéneros posibles de intercambio entre persoas. A praza constitúe o tradicional paradigma do espazo da cidade fundamentado e destinado á interacción social. O xénero de intercambios que acontecen nunha praza maior, son diferentes dos que se desenvolven nunha recollida praza de barrio.

Cando o xénero de interacción que desexamos non é posible naqueles espazos que temos máis a man, recorreremos ao desprazamento, ao auxilio

da mobilidade.

Así a diferenza fundamental consiste en que a mobilidade atende ás necesidades de intercambio entre individuos, facilitando o seu desprazamento, mentres que a conectividade atende ás relacións entre lugares, facilitando a accesibilidade aos mesmos e os vínculos dun lugar cos lugares veciños ou análogos.

Para dar unha medida de que conectividade e mobilidade son conceptos diferentes, abonda con citar cando esta produce interferencias naquela: certos lugares contan cunhas condicións privilexiadas de mobilidade grazas as infraestruturas ao seu carón, pero á vez supoñen unha barreira que illa a comunicación cos lugares máis inmediatamente veciños. É unha situación recorrente nos núcleos tradicionais do noso concello.

Pero contamos con outro exemplo de interferencia da mobilidade sobre a conectividade, por cotía menos evidente: é o tipo de ocupación que o automóbil tivo nas nosas rúas durante as pasadas décadas, protagonista absoluto do espazo público, case sempre afogando toda posibilidade de emprego da rúa para a interacción social.

Pola contra, mobilidade e conectividade tamén se alían e coinciden nos medios de mobilidade inherentes ás persoas (mobilidade peonil), ou naqueles que inicialmente non requiren dunha infraestrutura específica, como pode ser a mobilidade da bicicleta.

Así, a conectividade inclúe

as formas de mobilidade que teñen maior dimensión de proximidade, de tal xeito que unha rede de conectividade trata a mobilidade en termos de proximidade.

Unha característica metodolóxica común aos actuais plans de mobilidade urbana sostible, con independencia da súa orientación ideolóxica, consiste na composición dunha rede para cada medio de transporte e o conxunto como a interacción entre elas, resultado da superposición mediante a técnica do overlapping. Recorrendo a certa simplificación pode dicirse que unha rede de espazos públicos ideada e organizada en termos de conectividade ven a corresponder coa capa da Rede de Itinerarios Peonís presente en todos eses plans de mobilidade. Ademais a conectividade permite vincular e aliar as accións que atenden á mobilidade branda e próxima, coas de accesibilidade.

A mellora das condicións de conectividade dun lugar acontece na maioría dos casos a través da mellora da urbanización do espazo público; salvando barreiras puntuais entre lugares que están próximos na cidade pero incomunicados entre si; potenciando o uso de rúas, prazas e as contornas dos equipamentos (cos educativos no primeiro plano) como lugares de estancia e encontro; dando preferencia á mobilidade branda en certos percorridos; conducíndoos ata os equipamentos estratéxicos para a vida colectiva e adoitando estes como focos nos entrecruzamentos de

percorridos.

A conectividade multiplícase cando todas esas accións relativamente pequenas en tamaño e investimento, puntuais e fragmentarias en aparencia, se poñen en rede, cando as accións multiplican as conexións físicas e directas entre espazos públicos, entre diferentes lugares.

Isto enténdese ben cando imaxinamos o potencial de interaccións que contén unha rúa e comparámolo co moito maior potencial que existe nunha intersección de dúas ou máis rúas: a encrucillada multiplica a conectividade.

Velaí que de outorgar relevancia ordenadora á conectividade, seu proxecto deba partir da planificación estratéxica (entendida esta como o deseño dunha estrutura única cun tamaño que abarca o termo municipal) que defina unha rede.

A PLANIFICACIÓN ESTRATÉXICA A TRAVÉS DA CONECTIVIDADE

A conectividade foi o tema escollido para a planificación estratéxica elaborada nos primeiros meses de goberno, e esta o fío para as obras acometidas e os proxectos redactados para os vindeiros anos.

A planificación dunha rede de espazos públicos de conectividade parte da atención ás demandas veciñais recollidas, dando encadeamento ás diferentes obras de reurbanización e dotacións programadas ou recentemente executadas. Así, ás necesidades particulares que resolve cada unha das accións,

suma a compoñente de vertebración entre elas que, por extensión, amplifique e diversifique seus beneficios inmediatos.

A articulación das demandas expostas pola veciñanza descobre espazos de oportunidade que non figuraban na axenda pública, ou desvela unha nova orientación nos xa presentes nela. Neste caso trátase dos lugares cun alto potencial para o conxunto da cidade e da área urbana. A conectividade é aquí o instrumento que dota de inserción urbana a grandes operacións en curso, suxerindo a axenda de accións futuras nas mesmas (como no estadio de Riazor); mellorando o encaixe das previstas (como a estación intermodal, ou o porto interior); recupera o protagonismo doutras, ao descubrir un papel de articulación territorial fóra dos valores comunmente recoñecidos (como no Castro de Elviña, ou no parque de Eirís); ou noutras operacións salienta a centralidade, no vínculo entre partes da cidade consolidada (como no parque de Sta. Margarida, ou no mercado de San Agustín).

Nas accións que nos plans de mobilidade corresponden ás formas de maior proximidade, a rede de espazos públicos de conectividade forma a trama que sería asimilable a unha rede de percorridos peonís. No que corresponde á consideración doutras tramas de mobilidade, esta rede deberá logo sumarse e conxugarse coas de mobilidade polo mesmo procedemento de overlapping, que permita detectar novas oportunidades para os espazos públicos e produza sucesivos axustes.

A PROPOSTA DUNHA REDE DE ESPAZOS PÚBLICOS DE CONECTIVIDADE

A planificación estratéxica non ten porque necesariamente consistir nun proceso lineal que deseña e materializa do global ao concreto, do grande ao pequeno, nun camiño guiado pola definición de fases de actuación e indicadores a seguir. Cando o tamaño da acción é case sempre micro pero a solución non é tipificable, o deseño da rede toma forma nun continuo ir e vir entre o conxunto e a parte. No caso desta planificación resultaba fundamental deseñar unha proposta flexible, con facilidade para modificar e incidir nas determinacións que conteña, que as partes resultasen intercambiables e tamén compatibles cos restantes plans xa existentes.

Esta rede de conectividade está concibida para os diferentes overlaps posibles con outras redes de mobilidade, cos conectores e corredores ecolóxicos das medio ambientais, etc. Para facilitar a versatilidade desta interacción entre as estruturas territoriais das diferentes planificacións sectoriais, a rede de conectividade á súa vez se compón de varios tipos de estruturas e elementos, conxugados mediante o mesmo procedemento de overlapping.

A tipificación máis básica dos elementos e estruturas da rede de conectividade, adoita un modelo ben coñecido, de nodos e conectores. Foi escollido porque se trata da linguaxe máis compatible coas restantes redes de dotacións e mobilidade xa

planificadas, ou coas que se deseñen con posterioridade. Os elementos de carácter nodal van dende puntos moi concretos e de reducido tamaño (o caso dos balcóns urbanos), ata ámbitos de considerable extensión (o caso dos polos de converxencia e das áreas xeográficas). Os elementos de carácter conector son lineais, rutas e percorridos de diferente tipo: liñas estruturantes, liñas transversais, e liñas capilares.

Tanto os polos de converxencia como as áreas xeográficas teñen escala supramunicipal. Os polos de converxencia son encraves máis ou menos extensos, que na grande escala metropolitana, supoñen o mesmo que para un barrio a intersección de dúas rúas principais. Son esquinas metropolitanas. Na vez de entendelas como nodos de centralidade (coa habitual connotación de lugares con futuro de acumulación e ambientalmente excitados), son sempre referencias emblemáticas da cidade, moi escollidas como lugares a través das que actualizar o uso e a identidade da cidade. Con respecto a estas, a única diferenza que presentan as áreas xeográficas é a contida na terminoloxía: non son tanto encraves, como máis ben estruturas urbanas máis lineais que puntuais, cuxa forma corresponde coa xeografía do bordo litoral.

O caso dos balcóns urbanos, como os anteriores é un elemento nodal. É unha sinxela posta en valor dos puntos estratéxicos da xeografía, lugares de observación da estrutura urbana, da natureza e das referencias, que reactiven esta como principal factor organizador

da nosa cidade. Esquecida e atenuada polo crecemento urbano, a xeografía é recuperada para facilitar a orientación e a comprensión da escala grande do espazo público.

Nos elementos con carácter de conector, as liñas estruturantes corresponden aos principais camiños históricos que conectaban a cidade co territorio. Por eles medraron os barrios ao seu carón, facendo que as estradas fosen tamén rúas. Eixos como a avenida de Fisterra, ou o Camiño Inglés, son as únicas liñas polas que a cidade transcorre como rúa en continuidade máis alá do límite municipal. As liñas estruturantes tecen a mobilidade peonil co transporte público urbano e metropolitano.

As liñas transversais descubren outros traxectos de conexión entre barrios e de vertebración dentro deles. No caso dos núcleos tradicionais, recuperan o vínculo dos diferentes asentamentos dentro da súa parroquia. Ás liñas transversais corresponden eixos comezados neste mandato, como o Camiño do Vixía, pero tamén a prolongación e conexión de treitos xa intuídos nas pasadas décadas, como o eixo peonil entre Roldas.

Por último, o xénero das liñas capilares compón traxectos de conexión entre a cidade construída e natureza, dignificando conectividades entre o entorno dominado polo mineral e o dominado polo vexetal, empregadas activamente por aquelas actividades menos recoñecidas pola cidade, que relacionan os bordes da cidade compacta co substrato agrario que aparece máis alá destes.

A cidadanía ten dereito á conectividade, que non é sinónimo de mobilidade senón de comunidade, de non vivir no illamento. Débese percorrer a cidade de xeito cómodo e natural e evitar os desequilibrios, tanto económicos como sociais ou medioambientais que produce o automóbil. Eses traxectos pola cidade converten o espazo público en lugar de encontro e estancia, nun verdadeiro espazo de convivencia.

Recuperar espazo público para o peón

Rúa da Torre

Mercado de San Agustín (Intersección de Xoán XXIII e Pío XII)

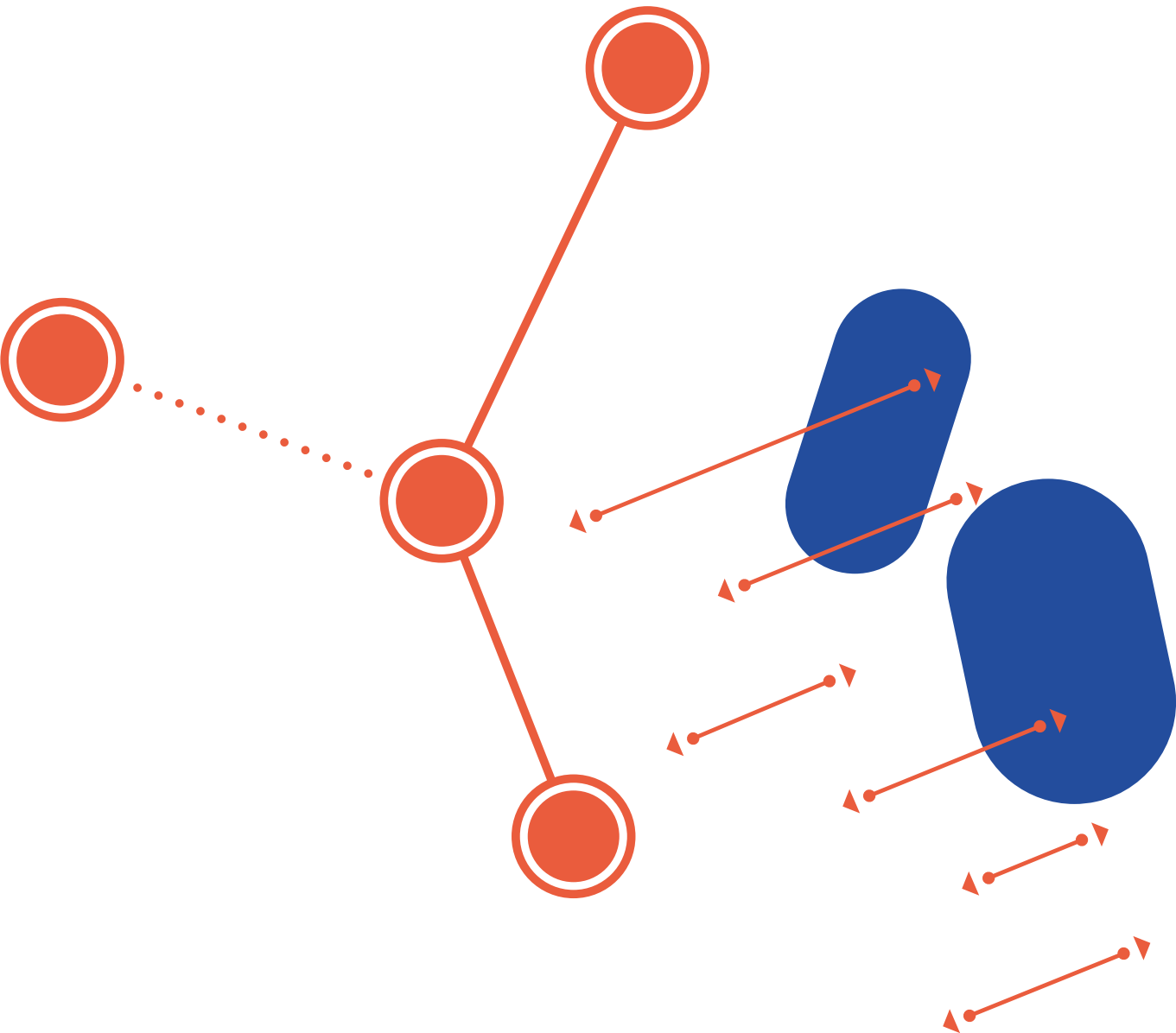

Rúa Marola

O Concello concibe os coidados urbanos como garantía dunha vida plena para a cidadanía e un xeito de reequilibrar diferenzas históricas entre barrios. Esta filosofía vese no desenvolvemento de intervencións de espazo público, actuacións de custo moderado pero de alto impacto que se repartiron por todas as zonas da cidade para rexenerar e mellorar lugares que comparte a veciñanza a diario. A nova rúa da Torre, con máis espazo para o tránsito a pé, ou a peonalización da rúa Marola, así como centenas de traballos de accesibilidade ou saneamento son os exemplos palpables de que a cidadanía recupera o protagonismo do espazo público.

Atopar. Uns cos outros.

O Concello debe propiciar que a veciñanza se atope en espazos públicos e vencellar entre si estes lugares. Para iso, desenvolveu un conxunto de accións en rede que conectan os barrios da cidade, e potencian as mobilidades brandas. Para isto escóllense aqueles lugares de oportunidade con potencial para crear vínculos.

Dereito á conexión Dereito a non vivir illado

O Plan de Rede de Espazos Públicos de Conectividade xorde desa idea de entender a cidade como unha infraestrutura equilibrada e interconectada, capaz de dar vida urbana ao territorio, feita a medida e a escala humana, con preferencia e comodidade para o percorrido peonil, afastada do dominio do automóbil e próxima ao uso cotiá da cidadanía.

O Plan é un xerme para desenvolver este tipo de cidade, unha base revisable e ampliable que propón unha serie de actuacións en espazos de oportunidade, con capacidade de transformación, para facer efectiva unha rede de conectividade. Con este enfoque confecciónase un mapa actualizado da realidade urbano-rural da Coruña, de convivencia entre tecidos, entre cidade e natureza, e a súa posta en conexión.

A rede que se suxire sérvese de medios de mobilidade inherentes ás persoas ou de

modos de desprazamentos sen infraestrutura específica, como a bicicleta, para compoñer a relación entre lugares, facilitando a accesibilidade e os vínculos dun lugar e dunha veciñanza con sitios contiguos ou análogos.

Esta idea pasa por a conectividade entendida como as posibilidades de intercambio entre persoas que ofrece un determinado lugar e a opción de promover unha interacción social de distinto tipo. Prazas, rúas, parques ou equipamentos son os lugares que facilitan estas conexións e están vencelladas á intervención no espazo público, impulsadas polas administracións públicas. Non se trata de mobilidade, como necesidade de desprazamento, se non de crear nexos entre sitios e entre a cidadanía que habita neles.

A conectividade multiplícase cando todas as accións, axustadas en tamaño e

orçamento, puntais e illadas en aparencia, se poñen en rede e as conexións entre espazos públicos e entre veciñanza vense fortalecidas. As actuacións poden ser de distinto tipo: salvar barreiras entre núcleos; potenciar o uso de espazos públicos como prazas ou rúas; dar preferencia a mobilidade peonil ou en bicicleta ou procurando equipamentos estratéxicos como punto de encontro.

A rede fórmase buscando o encadeamento de diferentes intervencións, tecendo secuencias, detectando os lugares de oportunidade para os espazos públicos da cidade e deseñando conexións brandas, peonís.

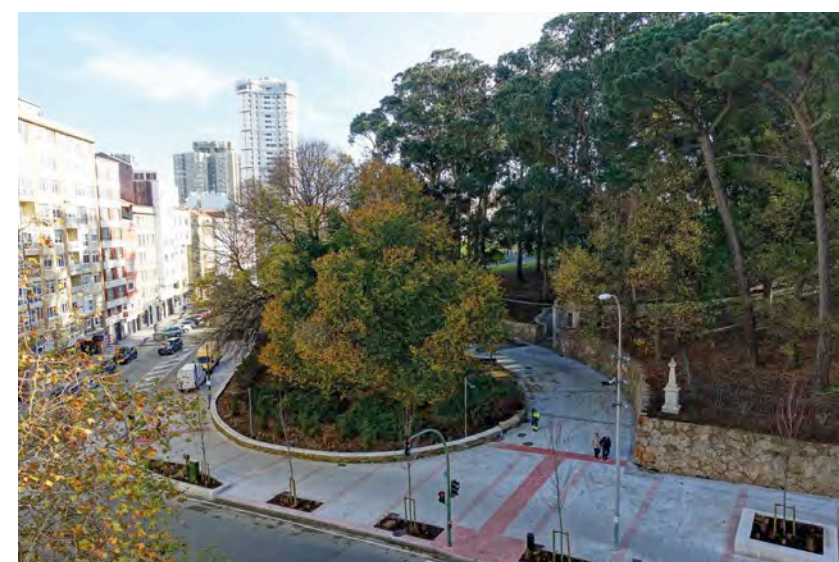
Paso Rúa Juan Flórez - Rúa Federico Tapia - Rúa José Cornide

Superar barreiras

A accesibilidade universal vai máis alá da supresión de barreiras arquitectónicas. É facer espazos inclusivos, abertos a maior diversidade de colectivos por idade ou xénero, e un ambiente urbano que é usado polos percorridos naturais ou polas condicións de iluminación que dan sensación de seguridade.

Santa Margarida - Antes

Santa Margarida

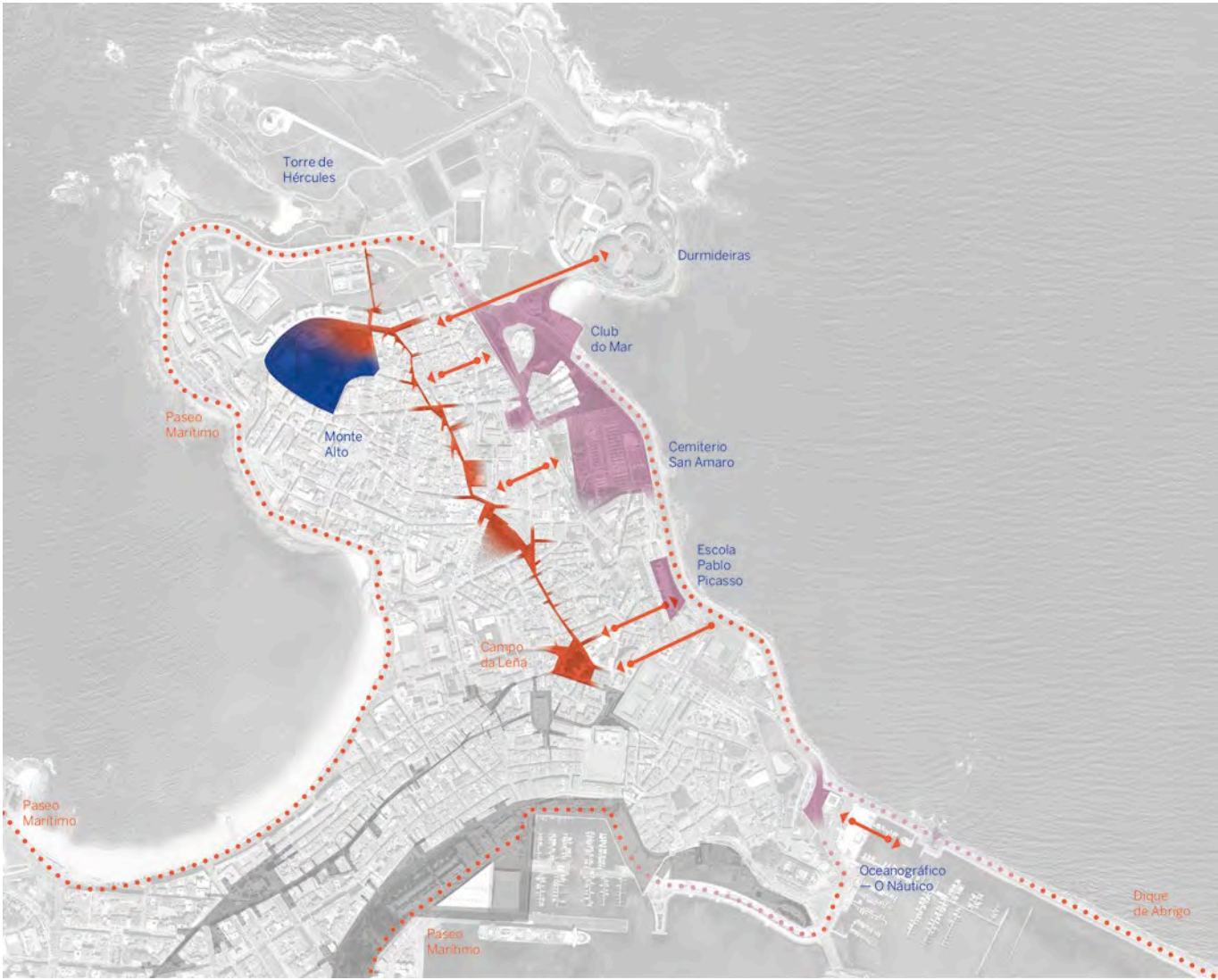
Unha concepción ampla da accesibilidade incorpora no deseño a forma de que os espazos públicos conviden a empregalos e permanecer neles, como se fixo na entrada ao parque de Santa Margarida pola avenida de Fisterra. Superar unha barreira na rúa foi o que se logrou coa rampla e escalinata que dá continuidade dende Maestro Clavé cara Federico Tapia e José Cornide e o ascensor que comunicará a avenida da Pasaxe coa rúa Mercé integra unha nova marquesiña de autobuses, o que, xunto á transparencia e a iluminación, propician un entorno seguro. Tamén as rutas escolares para que os cativos a cativas poidan ir sós á escola integran a esa franxa de poboación no espazo público como colectivo autónomo.

Proxecto de ascensor en Os Castros

Compoñer. O Paseo en San Amaro e Pelamios.

O paseo marítimo ten que adentrarse na cidade na zona de San Amaro e Pelamios, penetrando polos edificios situados na beira do mar e que non permiten a día de hoxe unha conexión peonil plena entre Orillamar e a lámina de auga.

O balcón marítimo da cidade

BUSCAR SAÍDAS AO MAR A TRAVÉS DE NOVOS E MELLORADOS ACCESOS PEONÍS

O ámbito comeza en Durmideiras, onde é fundamental a creación dun acceso universal cara praza do Parque, pasa polo paseo marítimo e segue co cemiterio de San Amaro que, para destacar o seu valor patrimonial e para evitar que estea de costas ao mar, ten que abrirse e estruturarse no seu interior. A Escola Pablo Picasso debe ser máis porosa nos seus bordos mellorando as conexións da rúa Veramar. Na zona do Oceanográfico, o obxectivo sería mellorar o actual espazo para aparcadoiro da veciñanza da Cidade Vella e humanizar a contorna do dique de Abrigo.

ORILLAMAR COMO PASEO COMPLEMENTARIO

A rúa Orillamar sería o paseo complementario, paralelo do marítimo, e incorporaría a bicicleta, converténdose nunha ciclovía, e melloras para o tránsito peonil.

Abrir. A cidade ao Porto.

O Porto debe converterse nun ámbito público e a súa fronteira terá que estar tecida á cidade para transformarse nun complexo de usos da veciñanza.

O mar como característica urbana

ENTRE O PARROTE E OS CASTROS, DISTINTAS ACTUACIÓNS ABRIRÁN O MAR Á CIDADE

A conquista da Solana como espazo público conectaría a Cidade Vella co porto, seguido da ampliación dos Xardíns de Méndez Nuñez cara ao mar con distintas penetracións de rúas e pasos a través dos edificios públicos situados fronte á liña de auga.

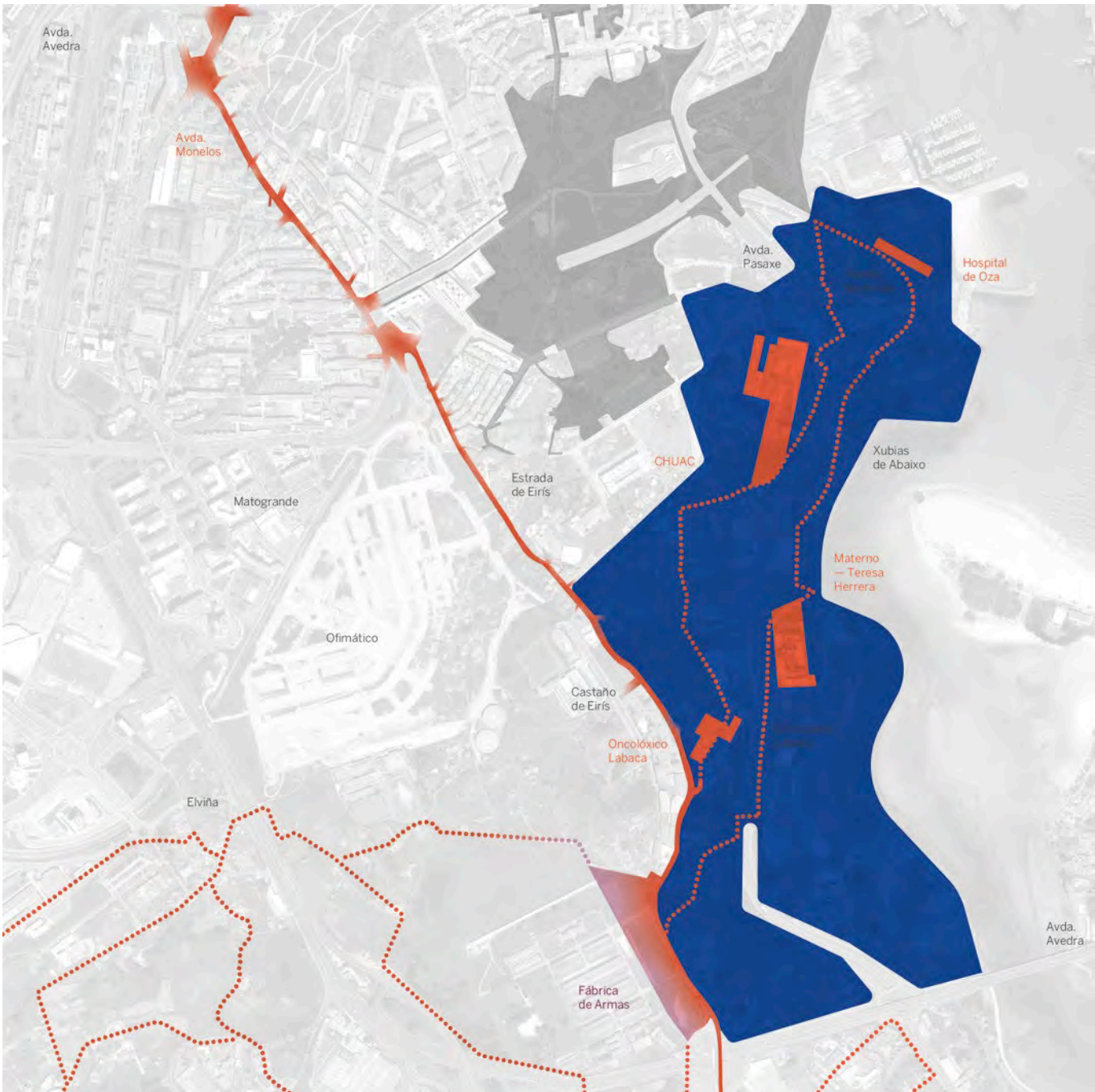
A praza de Ourense e A Palloza serán puntos centrais para vencellar barrios como o Ensanche ou Catro Camiños cos peiraos, facilitando o paso peonil e coa creación dun bulevar nas avenidas de Linares Rivas e Primo de Rivera e na de Ramón y Cajal, que marcará unha nova intermodalidade entre San Cristovo e San Diego. O parque de San Diego tamén toma esta función para facilitar a baixada dende Os Castros até o mar.

A MOBILIDADE REQUIRE DA APERTURA DO MURO DO PORTO E DA RECUPERACIÓN DO TRANSPORTE MARÍTIMO

O peche e as portas do recinto portuario abriranse en distintos lugares para que os peiraos teñan unha entrada peonil e creárase un carril bici no porto para complementar o percorrido existente. Os buses terán distintas paradas, tanto urbanas como metropolitanas, e o transporte marítimo volverá a conectar a comarca coa cidade.

Amabilizar. A zona hospitalaria.

Polo seu uso, a zona hospitalaria merece unha pacificación do tráfico e unha recuperación de áreas verdes e percorridos peonís e en bicicleta que inclúe a reserva de chan para un aparcadoiro.

Un entorno amable para favorecer un paseo lento

MÁIS ZONAS VERDES E PERCORRIDOS PEONÍS PARA UNIR OS CATRO CENTROS

Os catro hospitais concentrados nunha mesma zona da cidade debería favorecer a súa interco-nexión. O obxectivo é que a case autovía da Pasaxe recupere a denominación de avenida, que xa comeza co carril bici metropolitano e que continuará con melloras peonís para conectar as instalacións hospitalarias. No entorno do Materno, do CHUAC, do Oncolóxico e do Hospital e Oza crearanse ou recuperaríanse áreas verdes ou axardinadas en secuencia, que faciliten o paseo. Na entrada da actual Fábrica de Armas instalaríase un aparcadoiro para despois chegar camiñando ou en transporte público aos hospitais. O Camiño de Santiago, que pasa por Eirís, tería que verse reforzado cun balcón-miradoiro sobre a ría dende a zona da avenida de Montserrat-Castaño de Eirís e o núcleo das Xubias conservaría os trazados e escalas herdadas.

DISTINTOS TIPOS DE MOBILIDADE PARA UNHA ZONA MOI TRANSITADA

A mobilidade peonil ten que gañar protagonismo na chegada ou paseo nos arredores do hospital para conectalos entre eles e tamén coa avenida da Pasaxe e o carril bici instalado a todo o longo do viario ramificarase cara aos barrios. Os vehículos aparcarán prioritariamente no novo espazo reservado en Pedralonga. O relanzamento do apeadeiro ferroviario das Xubias sería un novo acceso á zona sanitaria.

Estar. Na Estación Intermodal.

A confluencia da mobilidade neste punto da cidade xeraría zonas de espazo público, conexións entre barrios peonís e ciclables que pacifiquen os tráfico máis pesados e dean protagonismo a veciñanza e as persoas que usan a estación.

San Cristovo como nexo entre barrios

CAMBIO DE PROTAGONISMO DAS RÚAS DA ZONA

A concentración de trens e autobuses na estación intermodal servirá de oportunidade para reconfigurar a contorna. A avenida de Sardiñeira gañaría peso como promotora de conexións urbanas entre barrios: cara á Grela, o Ventorrillo, Catro Camiños ou Os Mallos e adquiriría, co desenvolvemento urbanístico do Agra dos Mallos, en espazos públicos definidos para uso cidadá. A feira e o aproveitamento dos equipamentos existentes na zona así como a racionalización dos aparcadoiros e a limitación do tráfico farán da zona un itinerario peonil accesible e adaptado á veciñanza.

Ademais, a parte inferior de San Cristovo, a través da praza do Espiño, pacificará o tráfico da avenida da Vedra cunha nova rotonda e con percorridos peonís accesibles e ciclables.

MAIS BICI E USO PEONIL NA CONTORNA

Co transporte público de trens e autobuses dentro da estación, a contorna comporase de máis carril bici coa Sardiñeira e Salgado Torres, un redeseño das liñas de autobús urbano e paradas na zona e un incremento do espazo para a cidadanía que camiñe nesta área.

Revitalizar. O Castro de Elviña.

Os restos máis antigos da cidade teñen que formar parte dun gran parque metropolitano, aberto á cidade e aos municipios da comarca e que aproveite camiños tradicionais e novas vías para vencellalo á cidade compacta a pe ou en bicicleta.

Un parque metropolitano vencellado á cidade compacta

UNHA GRAN ZONA DE ESPAREXEMENTO E POSTA EN VALOR PATRIMONIAL

O gran parque metropolitano do Castro de Elviña ten que compoñerse baseándose na continuación dos traballos arqueolóxicos, para poñer en valor a súa riqueza patrimonial, e abrindo a zona á cidadanía a través de camiños históricos ou novas vías que sexan accesibles, áreas de espaxamento e uso deportivo con conexión directa co campus universitario de Elviña e un marcado carácter natural, a través dos ríos Mesoiro e Elviña. Sendas e elementos tradicionais (hórreos, casas ou peches) á sombra das grandes infraestruturas teñen que destacar e ser apreciados dentro do conxunto.

RECUPERAR CAMIÑOS HISTÓRICOS E NOVAS VÍAS DE CONEXIÓN

A mobilidade peonil vai en dúas direccións. Por unha parte, o núcleo de Castro de Elviña conectaría coa cidade a través de Eirís, A Gaitreira e Catro Camiños ou por San Cristovo e a estación intermodal a través da recuperación de sendas antigas sen formalizar. Pero tamén habería outro tipo de camiños, renovados, para chegar a núcleos como Mesoiro, Feáns ou a urbanización Ultreia. O carril bici que alcanza a Universidade sería completado e bifurcado dende o campus para formar parte de itinerarios de convivencia peonil. Un aparcamento disuasorio fronte á Facultade de Filoloxía ofrecería o uso do transporte urbano, que tería

un gran punto de referencia utilizando un novo traxecto circunvalando a Facultade de Dereito.

Intensificar. O Parque de Santa Margarita.

Tomando como exemplo a reforma do peche na rúa Palomar na esquina con avenida de Fisterra, o Parque de Santa Margarita ábrese aos barrios contiguos. Remodelación de accesos, rúas orientadas á entrada e reestruturación interior serán as bases da mellora da zona verde.

Estender a área verde e revitalizar o seu interior

INTENSIFICAR A PRESENZA DO PARQUE NA CIDADE

O Parque de Santa Margarita debe abrirse á cidade a través dos tres límites cos barrios veciños, unha vez xa feita a apertura cara ao paseo das Pontes na esquina de rúa Palomar con avenida de Fisterra. Pola Rolda de Nele, a saída da zona verde sería a través dun novo acceso cara ao Agra do Orzán por rúa San Mateo o coa rúa San Sebastián cando se tire o viaduto da rolda de Nelle, cara á Colonia Juan Canalejo con maior arborado nesa rúa e cara á Falperra tamén con maior presenza de axardinamento na rúa Sinfiriano López.

O bordo da avenida de Arteixo viría definido pola mellora de accesos á rúa Unión e á Industrial e o encontro entre avenida dos Mallos e a rolda de Nelle, cunha reestruturación do cruce.

INCORPORAR A BICI E POTENCIAR O PEÓN

As novas entradas ao parque terían que incluír un percorrido peonil cómodo, coa idea de peonalizar a travesía de San Mateo ou mellorar a presenza da cidadanía en todas as portas ás áreas verdes. Un novo carril bici na rúa Isaac Peral e o paso no cruce de rolda de Nelle e avenida dos Mallos suporía a incorporación deste xeito de mobilidade ao perímetro do parque.

Relacionar. O polo mercado de San Agustín-praza de Pontevedra.

Redefinir o entorno do mercado de San Agustín e da praza de Pontevedra, para facelo máis peonil e máis cómodo para o tráfico, fará da Pescaría un lugar máis vivo e rexenerado. A carga dos polos nas puntas mellorará o conxunto dos tres ámbitos.

Unha Pescaría máis viva e rexenerada

ACTIVAR A PESCARÍA COA POTENCIACIÓN DOS SEUS EXTREMOS

Para activar a Pescaría como conduto entre o mercado de San Agustín e a praza de Pontevedra, estes dous polos deben reactivarse. No primeiro caso, a clave é a transformación en peonil de todo o entorno e a súa conexión con tres áreas de xeito máis doado. Cambiarían os tránsitos cara á praza de María Pita e a Cidade Vella, cara as Atochas, polo campo da Leña, e coa rúa da Torre a través da recuperación de espazos comerciais da bógoa de

San Roque e cara á zona de Zalaetas, pola praza Pintor Sotomaior, coa ampliación de beirarrúas en Panadeiras e reducindo a un sentido o tráfico rodado.

Na praza de Pontevedra unha gran remodelación facilitaría a súa conexión coa Pescaría. O tráfico melloraría ca liberación do espazo central ocupado por un establecemento hoteleiro e co dobre sentido na conexión coa avenida de Fisterra. Os autobuses urbanos terían neste espazo un intercambiador nodal e a avenida de Rubine pasaría a ser máis peonil.

CONVIVENCIA DA BICICLETA CO PERCORRIDO PEONIL E CAMBIOS NOS BUSES

Todo o ámbito debería estar protagonizado polas persoas que camiñan e as bicicletas, que convivirían no espazo mentres que a reestruturación das liñas de autobuses, engadindo máis paradas á contorna do mercado e analizando o tránsito por rúa San Andrés e rúa Sol, daría maiores posibilidades de uso a este tipo de mobilidade.

Comunicar. O Parque de Eirís.

O Parque de Eirís ten que ser nexo de unión entre barrios, pero tamén entre a cidade da costa e a alta e entre o final da cidade e a comarca. Un lugar estratéxico que se abre á súa contorna o a través de percorridos peonís e lugares de estancia.

Nexo de unión entre barrios

EIRÍS, O CASTRILLÓN, OS CASTROS E OS HOSPITAIS, NUN PUNTO DE ENCONTRO

O Parque de Eirís funcionaría como punto de encontro de varios barrios ou zonas do seu redor a través de percorridos de accesibilidade universal. A avenida Lamadosa funcionaría como bulevar para chegar ao hospital e tamén albergaría un espazo-mirador dende o alto. A veciñanza do Castrillón alcanzaría a zona verde a través do final da rúa Fariña Ferreiro,

pendente de urbanizar, e a actual zona de aparcadoiro entre a avenida da Concordia, rúa Alicante e José María Hernansaez sería un novo espazo libre conectado co parque. A través das rúas Ortigueira, Padrón e Arzúa estaría vencellado o barrio dos Castros e baixo o viaduto da Pasaxe habería unha nova conexión coa cidade baixa. O oleoduto, que quedará en desuso, e as zonas libres detrás do centro de saúde, o instituto ou o polideportivo facilitarían percorridos de paseo e traxectoria entre barrios.

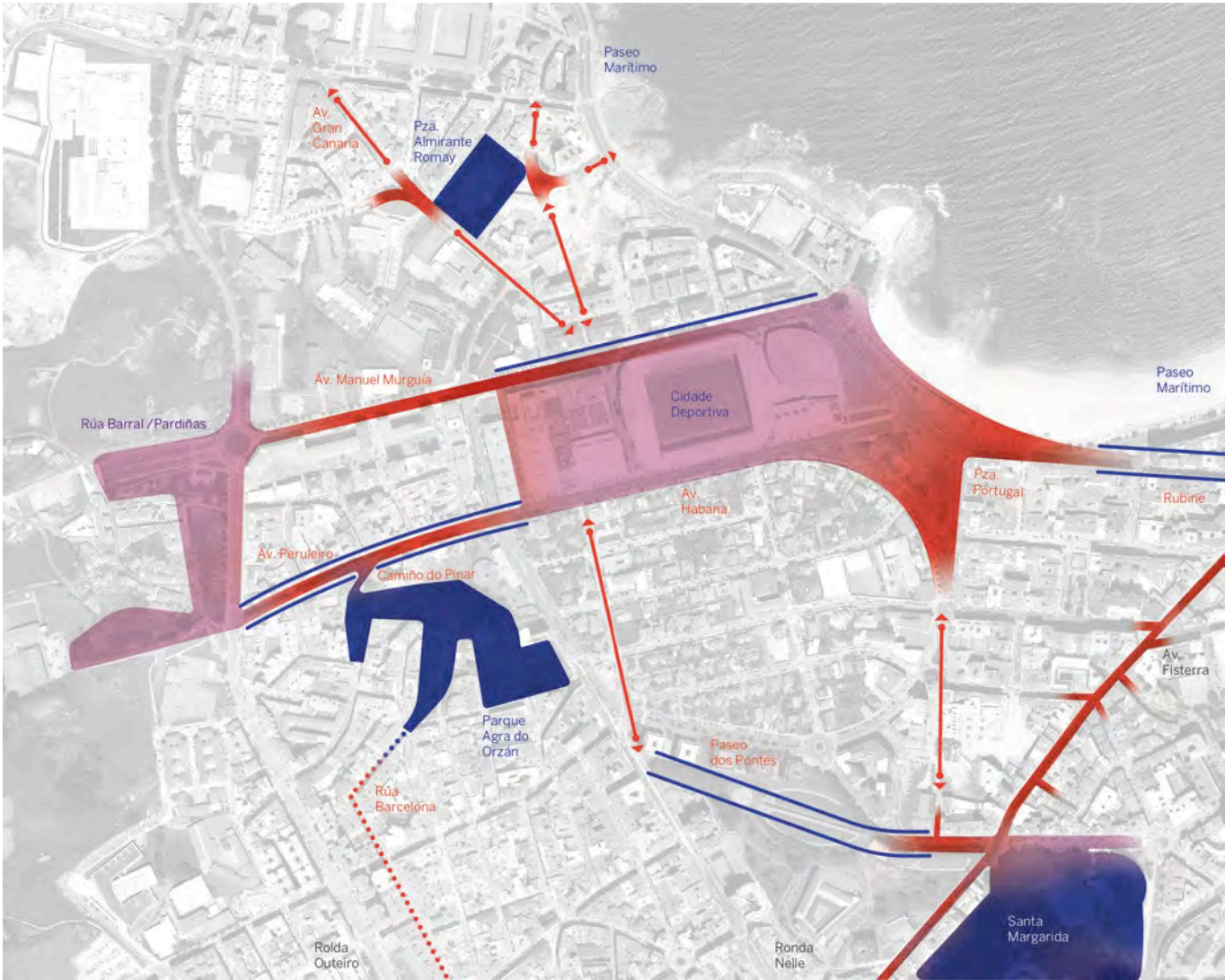
O CRUCE DE LIÑAS DE TREN COMO APEADOIRO

Ademais das conexións peonís que tomen o parque de Eirís como centro, o carril bici metropolitano tería que elevarse da cota baixa no seu tramo metropolitano até a zona verde e tamén no espazo máis preto do mar está o cruce de liñas ferroviarias que podería funcionar como un apeadoiro.

Crear. A Cidade Deportiva de Riazor.

Unir os complexos deportivos de Riazor cos parques do entorno e co mar crearía a Cidade Deportiva de Riazor, con usos tamén cívicos e de achegamento de diversos barrios que rodean o estadio municipal. Reformular o tránsito peonil para darlle maior continuidade reforzaría o valor de toda a zona e dos seus equipamentos públicos.

Riazor como complexo deportivo e cívico

PARQUES E BARRIOS, EN CONTINUIDADE

A Cidade Deportiva de Riazor, co estadio municipal, o Pazo dos Deportes ou a Casa da Auga, sería o punto central da zona, que tería un plan director para compoñer o conglomerado que dea continuidade ao seu uso e acceso dende distintas partes da cidade e de fóra dela. Manuel Murguía e a praza de Portugal cara a avenida de Buenos Aires terían o tráfico mais calmado e unha maior facilidade para o tránsito peonil, mellorado xa no primeiro caso coa ampliación das beirarrúas. Dende a Cidade Deportiva habería unha ruta clara ao parque de Adolfo Suárez e o de Bens que aproximaría os núcleos de San Pedro de Visma e Riós á cidade máis baixa. Cara á Agra do Orzán, o futuro parque central, daría continuidade ao camiño peonil á rúa Barcelona ou á avenida do Peruleiro.

E cara ao mar, a praza de Almirante Romy, na traseira da Escola de Náutica, relacionaríase co parque da Tolerancia ampliando o espazo de espaxamento do barrio.

O PEÓN COMO PROTAGONISTA ABSOLUTO DO ÁMBITO

A cidadanía a pé tería que protagonizar o paseo dende a praia ate o complexo deportivo e a Cidade Escolar a través da reestruturación dos percorridos mellorando o seu paso nos cruces. Tamén debe reforzarse a conexión cos Rosales, a través de paseo de Rolda, rúa Gran Canaria ou Venezuela, e tamén cara ao parque de Santa Margarita. No paseo marítimo recollería unha nova sección para os peóns dende San Roque até Labañou integrando puntas e saíntes da liña de costa.

Reformular. As liñas estruturantes.

Unir os complexos deportivos de Riazor cos parques do entorno e co mar crearía a Cidade Deportiva de Riazor, con usos tamén cívicos e de achegamento de diversos barrios que rodean o estadio municipal. Reformular o tránsito peonil para darlle maior continuidade reforzaría o valor de toda a zona e dos seus equipamentos públicos.

Rúas á vez que estradas

CAMIÑO DE SANTIAGO, POTENCIACIÓN DA SÚA VISIBILIDADE

O Camiño de Santiago pasa pola cidade sen ser visto polo que precisa de cambios para potenciar a súa presenza. Por una parte, no bordo litoral e por outra, na zona de Catro Camiños, que xa contempla melloras de accesibilidade na futura rotonda entre Salgado Torres e Ramón e Cajal. Dende Palavea, con novos Espazos na Fontaiña, en Pedralonga, coa ampliación do camiño, pasando pola avenida de Eirís, coa confección de balcóns urbanos cara á ría e cara á cidade, chegando á avenida de Monelos e mellora do tránsito para o parque de Oza, e rematando na avenida da Vedra, cunha pasarela elevada para paso peonil e ciclable, o camiño mellora e fai máis visible esta ruta que forma parte do patrimonio cultura e histórico da cidade.

AVENIDA DE FISTERRA / CAMIÑO A PASTORIZA

A confluencia da avenida de Fisterra coa rolda de Outeiro formará deberá reformularse para adaptarse ao peón e a bicicleta pero tamén conterá varias marquesiñas do transporte metropolitano. A partires de este punto, este camiño conecta coa rolda de Nelle, na que se eliminará o viaduto, co parque de Santa Margarita ou, cara á Arteixo, con San José, que precisa de arborado e incorporación dos peóns e das bicis así como o enlace coa AG-55.

AVENIDA DE ARTEIXO / RÚA BAÑOS DE ARTEIXO

A actual avenida de Arteixo facilita conexións peonís co parque de Santa Margarita a través da rúa Industrial e coa avenida da Sardiñeira precisa dunha accesibilidade universal para a cidadanía. Por último, co polígono industrial e a área comercial, ademais da pasarela peonil en marcha, precísase mellorar os percorridos até As Rañas ou Pocomaco.

Mellorar. As liñas transversais.

O obxectivo é recuperar camiños que se perderon pola imposición de grandes estradas ou salvar a falta de conexión entre barrios periféricos sen que a veciñanza teña que facer grandes rodeos. Mellorar vínculos e conectividades para que as distintas zonas estean cosidas entre si.

Rúas que cosen a cidade

CAMIÑO DO VIXÍA

A intersección entre Vereia da Polvareira, rúa Santo Tomás, rúa do Carmen con avenida de Hércules e Ramón del Cueto forma a dorsal da península de Monte Alto, creando un itinerario de preferencia peonil para dar acceso a todo o barrio e enriquecendo a zona cun equipamento no entorno do depósito do Vixía.

CATRO CAMIÑOS / O CASTRO DE ELVIÑA

Dende o amañio da parte baixa do viaduto de San Pedro de Mezonzo e a mellora de Fernández Latorre, con arborado nas beirarrúas, o peón chega á futura glorietta de Salgado Torre con Ramón y Cajal, que será de preferencia para persoas e bicis, e continúa até a avenida de Pablo Picasso. A urbanización do entorno do lavadoiro de Someso forma un área de descanso que segue até o campus universitario que

terá que mellorar o seu uso por parte da veciñanza e das bicicletas.

AGRA DO ORZÁN / OS CASTROS

A ruta parte do futuro parque do Agra, ao redor do edificio do Observatorio, e pasa pola futura praza de Tornos, con un lugar de estancia e de mobilidade, con bus e taxi, para seguir pola rúa Ramón Cabanillas que fortalecerá a súa peonización na contorna do mercado. O peón amplía o seu espazo de influencia da rúa Ángel Senra nas próximas Oidor Gregorio Tovar, praza de Monforte e Alcalde Puga e Parga, para chegar a rúa José González Chas onde haberá un recuncho de estancia. Aos Castros chégase pola avenida da Concordia, que incorporará un ascensor para resolver a accesibilidade universal, e mellorarase a conexión peonil e ciclable coa parada de buses do miradoiro do barrio.

O CASTRILLÓN-O CASTRO DE ELVIÑA

Na praza da Concor- dia é preciso instalar un área de xogos infantís e, dende alí, tomar o camiño a Eirís de Arriba moderando o tráfico para darlle segu- ridade ao peón. En Eirís de Abaixo hai que recuperar e integrar vellos trazados cun- ha intervención integral de recuperación dos espazos abandonados e a restaura- ción da fonte que axudará tamén á súa conexión coa urbanización do Parque Ofimático.

SAN PEDRO DE VISMA / O CASTRO DE ELVIÑA

A través dunha transición ordenada entre os novos edificios e a antiga trama rural do barrio de Visma pásase por la rúa Mosteiro de Caaveiro, que é unha vía territorial aberta á paisaxe, e chégase á rúa Isaac Peral. Neste punto é necesario facilitar a cone- xión e continuidade entre O Ventorrillo e o polígono

da Grela para chegar á San Cristovo das Viñas e á Agra da Sardiñeira.

A SILVA / FEÁNS

É preciso salvar á avenida de Fisterra entre A Moura e rúa Newton, na Grela, para continuar no paso sobre a avenida de Arteixo e redefinir a contor- na do centro comercial. O camiño continúa polo futuro parque metropolitano da canteira do monte Fieiteira e a creación dunha praza urbana nas Rañas así como a conexión co polígono do Bosque. Para acceder a Me- soiro, hai que acondicionar os pasos baixo os viadutos como espazo público e unha vez chegado a Pocomaco, resolver o encontro do polígono industrial co río Mesoiro, para recuperar este, as súas beiras e os camiños agrícolas.

Confeccionar.
As liñas capilares.

Esta liñas están formadas por trece camiños formulados como circuitos, que rematan onde comezan, que recuperan vínculos entre núcleos tradicionais e que poñen en contacto a cidade coa natureza.

Traxectos entre a cidade e a natureza

Camión de Agramela:
Partindo do Ágora, chégase á arqueta dos Frades, que tería un lugar de estancia coa recuperación da fonte, para despois alcanzar os depósitos de Penamoa sobre a terceira rolda e o miradoiro do parque de Bens

Camião da Silva / A Moura: A senda recupera tramas rurais, paralelas á avenida de Fisterro no seu paso pola Grela, acondicionándoas e recuperando elementos tradicionais como a fonte, o lavadouro e o entorno para crear un novo espazo público de estancia, integrando a casa da cultura do núcleo e o miradoiro dos depósitos de Penamoa.

Camifio Comeanda / Nostián: Unir de xeito director Nostián e Bens a través da praia utilizando vellas trazas e achegando o bus até o areal e urbanizando o polígono da Artística para que se incorpore ao tecido

da cidade.

Camiño San Pedro
/ O Portiño: Traer de volta
a unión entre San Pedro e
O Portiño acondicionando
unha senda peonil que parte
desde O Loureiro.

Camiño de Río de Quintas: De xeito paralelo ao Camiño de Santiago, conformar unha senda peonil e ciclable polas vivendas de San Bárbara e bordeando o núcleo de Quintas relacionándoa co río. Como alternativa, o camiño de Santa Gema, partindo da fonte de Palavea até a rúa Luis López Casanegra.

Camiño das Xubias
/ Pedralonga: Por unha
banda, recuperar a cone-
xión en barca entre o porto
das Xubias e Santa Cristina
e, por outra, confeccionar
un paso entre o hospital e o
Oncolóxico polo camiño da
Capela e habilitar unha rede
de camiños para chegar

dende o aparcamento dissuasório de Pedralonga até os centros sanitários.

Camión da Palloza aos muíños de Santa Margarida: A idea pasa por conectar o parque Europa co de Santa Margarida a través da Falperra, mellorando o espazo público das rúas Sinforiano López ou José Cornide e movendo o paso de peóns de Alfonso Molina.

Camión parroquial
San Vicente de Elviña: Com-
poñer un paseo entre as
pasarelas sobre a avenida
da Vedra dende San Vicen-
zo de Elviña até Palavea
conectando os núcleos e o
cemiterio parroquial.

Camión do Montaña:
A potenciación da conexión
entre os parques de Eirís e
Oza pasaría polos restos de
núcleos existentes utilizan-
do a rúa Montes e avenida
de Lamadosa como balcón
e mirador.

Camiño do río Mesoiro: Definir un camiño a carón do río Mesoiro que pase por Someso e Martinete e facilitar o paso peonil baixo o viaduto do tren e o da terceira rolda.

Camiño a Vío: Recuperar a conexión do núcleo de Vío con Pocomaco e unindo a senda coas zonas verdes de Novo Mesoiro.

Camiño Feáns:
Transformar o arredor do
cemiterio de Feáns nun
espazo público conectando
a Urbanización Breogán con
Feáns a través de camiños.

Castro de Elviña /
Urbanización Ultreia: Con-
verter a contorna do colexio
Manuel Murguía en lugar de
estancia e observación do
val do río Mesoiro conec-
tando esta zona co balcón
urbano da urbanización
Ultreia.

Mirar.

Desde balcones xeográficos.

Incorporados á rede de camiños e circuitos, estes 15 balcones xeográficos son lugares de estancia, de observación da estrutura urbana ou da natureza como parada en puntos de dominio xeográfica.

Puntos de dominio visual

O Castro de Elviña, con dominio visual total sobre a cidade e a ría.

Facultade de Filoloxía, no campus universitario da Zapateira. Establecendo un aparcadoiro disuasorio neste punto, con conexión co transporte público, o espazo tamén forma un lugar onde ver parte da cidade, o castro, o monte de San Pedro e o mar aberto.

Zapateira / Monte Alfeirán. Un espazo para uso colectivo e como miradoiro habilitaríase sobre o viaduto da autopista AP-9 para visualizar a ría e o val de Monelos.

Montserrat / Castaño de Eirís. Bastaría con confeccionar un miradoiro e zona de estancia no viaduto sobre a autopista AP-9 para contemplar a zona dos hospitais, a entrada da ría, Santa Cristina e a Ponte Pasaxe e ofrecer un punto

estratéxico de observación aos peregrinos do Camiño de Santiago.

O Pino de Eirís. Vendo a un lado a ría e ao outro o val de Monelos, o viario de conexión de Santa Teresa de Jornet e Ofimático ofrece un dominio visual que podería estar complementado coa Casa Carré como equipamentos urbano.

Parque de Eirís. A visión das embocaduras das rías do Arco Ártabro viría acompañada de mobiliario urbano nesta zona verde.

Rúa Montes / Parque de Oza. A través da definición do punto estratéxico e a colocación de banzos ou árbores para dar os encaadres perfectos, este lugar da unha imaxe das cubertas da cidade consolidada.

Parque de Santa Margarida. Este punto tería que converterse nunha atalaia

sobre a cidade salientando e protexendo as visuais estratéxicas que persisten dende diversos puntos.

Observatorio Meteorolóxico. Coa ordenación urbanística desta zona, deberíase situar un miradoiro neste punto con visión directa sobre a Cidade Deportiva de Riazor.

Monte de San Pedro. Este parque ofrece unha fotografía da entrada do mar cara a ría e sobre as roldas urbanas.

Parque de Bens na curva sobre A Gramela. Con obras de urbanización para garantir a seguridade viaria, percíbese dende este punto o final da cidade consolidada e o inicio da natureza e zona agrícola.

Ponte sobre a terceira rolda / A Gramela. No medio de camiños propostos, este lugar ofrece unha

visión sobre a cidade coa natureza en primeiro termo e a Torre de Hércules ao fondo.

A Artística. Como remate ao camiño Comeanda / Notián, este miradoiro ensina de xeito panorámico o val, a refinería cara ao Monte Cortigueiro.

As Rañas / San Cristovo das Viñas. Un lugar par observar en conexión coas Rañas permitiría unha imaxe do armazón urbano caracterizado polos accesos á cidade do tráfico rodado ou o ferroviario.

Avenida Luxemburgo / Urbanización Ultreia. Este novo lugar de recreo e uso por parte da veciñanza da zona e do resto da cidade tamén ofrece a observación sobre os núcleos de Feáns, Mesoiro, O Castro e a cidade ao fondo.

Integrar
Conectar
Atopar
Compoñer
Abrir
Amabilizar
Estar
Revitalizar
Mirar

A Coruña

15—

A Coruña.

Unha idea
de acción.

—19

EidusCoruña
Unha cidade contigo